

Polityka oświatowa miasta Opola na lata 2011–2015

Opole 2011

Skład i druk: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża
ul. Katedralna 6, 45-007 Opole
tel. 77 44 17 140, fax 77 44 17 141
e-mail: sekretariat@wydawnictwo.opole.pl
Sklep internetowy: www.wydawnictwo.opole.pl
Drukarnia: www.drukujunas.eu

Spis treści

| | |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| I. Wprowadzenie | 5 |
| 1. Powiązanie kierunków polityki oświatowej miasta Opola z innymi dokumentami programowymi dotyczącymi rozwoju edukacji | 5 |
| 2. Zmiany programowe i strukturalne w oświacie | 7 |
| 3. Kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie edukacji | 8 |
| II. Kierunki polityki oświatowej miasta Opola na lata 2011–2015 | 10 |
| 1. Sieć szkół i placówek oświatowych | 11 |
| 2. Dostępność do oferty edukacyjnej | 13 |
| 3. Jakość kształcenia | 14 |
| 4. Edukacja dla potrzeb rynku pracy | 16 |
| 5. Opieka i pomoc – wyrównywanie szans edukacyjnych | 17 |
| 6. Kadra pedagogiczna | 18 |
| 7. Zarządzanie oświatą | 20 |
| 8. Baza oświatowa | 21 |
| 9. Wyposażenie szkół i placówek oświatowych w sprzęt i pomoce dydaktyczne | 23 |
| III. Modele i standardy edukacyjne | 25 |
| 1. Przedszkola | 25 |
| 2. Szkoły podstawowe | 25 |
| 3. Gimnazja | 26 |
| 4. Szkoły ponadgimnazjalne | 27 |
| Załączniki nr 1–4 | |
| 1. Realizacja polityki oświatowej w latach 2006–2010 | 29 |
| 2. Oświata w Opolu – charakterystyka stanu obecnego | 33 |
| 3. Ocena stanu funkcjonowania oświaty w Opolu – Analiza SWOT | 79 |
| 4. Uwarunkowania demograficzne | 86 |

I. Wprowadzenie

W lipcu 2010 r. Rada Miasta Opola przyjęła raport z realizacji polityki oświatowej miasta Opola na lata 2006–2010, w którym dokonano podsumowania pięcioletniej realizacji kierunków polityki oświatowej. Raport zawierał syntetyczną informację o realizacji szerokiego zakresu działań podjętych na rzecz rozwoju oświaty w mieście, pokazywał jednocześnie problemy i trudności, jakie wystąpiły w realizacji planowanych zamierzeń. W dokumencie tym znalazły się również wnioski i rekomendacje dla założeń polityki oświatowej na kolejne lata.

Polityka oświatowa miasta Opola na lata 2011–2015 ma na celu usystematyzowanie działań dotyczących oświaty, szczególnie w kontekście planowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej zmian programowych i strukturalnych w oświacie, z jednoczesnym uwzględnieniem uwarunkowań społeczno-demograficznych, oraz poprawę zarządzania miejskim systemem edukacyjnym, a także pomoc szkołom i placówkom oświatowym w wytyczaniu własnych strategii i planów działania. Pięcioletni okres planowania strategicznego jest uwarunkowany tym, że z jednej strony w obecnym czasie w naszym kraju dokonują się w oświacie istotne zmiany, przewidywane co najmniej do 2015 r., a z drugiej Polska jest aktualnie objęta dużą finansową pomocą zewnętrzną¹, która może ulec znacznemu ograniczeniu w latach następujących po 2013 r. Przygotowany został strategiczny dokument dla oświaty miasta Opola, o wyznaczonych działaniach w poszczególnych obszarach funkcjonowania oświaty. Corocznie ustalany budżet miasta Opola będzie wyznaczał zadania i placówki oświatowe, w których realizowane byłyby działania opisane w niniejszej strategii.

Do pracy nad dokumentem zostali zaangażowani przedstawiciele wielu środowisk związanych z oświatą, w tym między innymi dyrektorzy przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, rodzice uczniów, związki zawodowe nauczycieli, radni członkowie Komisji Edukacji Rady Miasta Opola. W ramach prac nad strategią oświatową przeprowadzono konsultacje ze środowiskami uczestniczącymi w opracowaniu dokumentu.

1. Powiązanie kierunków polityki oświatowej miasta Opola z innymi dokumentami programowymi dotyczącymi rozwoju edukacji

Kierunki rozwoju edukacji określone w dokumentach strategicznych wynikają z mocnych stron polskiego systemu kształcenia – powszechnego wykształcenia średniego maturalnego młodzieży oraz wzrostu liczby studentów szkół wyższych. Istotnym wyzwaniem jest natomiast upowszechnianie edukacji przedszkolnej oraz kształcenia ustawicznego dorosłych. Głównym celem rozwoju edukacji w Polsce jest podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa przy jednoczesnym zapewnieniu

¹ D. Toft, *Analiza powiatowych strategii oświatowych. Raport*. Warszawa 2010.

wysokiej jakości kształcenia. Najważniejszy jest uczeń i dbający o jego wszechstronny rozwój nauczyciel, a strategie i wynikające z nich działania mają służyć stworzeniu jak najlepszych warunków do tego właśnie rozwoju.

W dobie współczesnej cywilizacji edukacja jest coraz częściej postrzegana jako najważniejsza inwestycja społeczna i gospodarcza. Nowe założenia i działania są próbą rozwiązania problemów, które powstały w związku z pojawieniem się nowego typu społeczeństwa – społeczeństwa opartego na wiedzy. Cechy charakteryzujące nową cywilizację to:

- globalizacja,
- powszechne stosowanie we wszystkich dziedzinach życia technologii informacyjnych,
- dynamicznie zmieniający się rynek pracy,
- szybki postęp naukowy i technologiczny,
- dysproporcje w poziomie życia i dostępie do wiedzy.

Od współczesnej szkoły oczekuje się, że jej absolwent będzie przygotowany do życia w nowoczesnej cywilizacji, do korzystania z możliwości, jakie ona tworzy, oraz do radzenia sobie z problemami, które są jej następstwem. Generalnie uważa się za niezbędne przygotowanie uczniów do:

- skutecznego komunikowania się, które rozumie się także jako umiejętność negocjowania i dochodzenia do porozumienia,
- korzystania z technologii informacyjnych oraz rozumienia zagrożeń, jakie wiążą się z ich stosowaniem,
- uczenia się przez całe życie, samooceny własnego rozwoju i jego planowania,
- rozwiązywania problemów,
- współpracy rozumianej jako wzbogacanie wiedzy i umiejętności jednostki oraz jako szansa znalezienia lepszych i efektywniejszych rozwiązań.

Potrzeby edukacyjne mieszkańców Opola znalazły odzwierciedlenie w Strategii Rozwoju Miasta Opola na lata 2004–2015, która zakłada wspieranie rozwoju edukacji na wszystkich poziomach kształcenia poprzez tworzenie warunków umożliwiających przygotowanie społeczeństwa do wymogów i konkurencji europejskiego rynku pracy, dostosowanie systemu kształcenia do zmieniających się uwarunkowań demograficznych oraz standardów europejskich. Edukacja, zatrudnienie, uczestnictwo w życiu publicznym, czas wolny (kultura, sport, turystyka), zdrowie i profilaktyka to sfery życia dzieci i młodzieży, które zostały uwzględnione w Strategii Integracji i Polityki Społecznej dla Miasta Opola na lata 2004–2015, nawiązującej do Strategii Państwa dla Młodzieży na lata 2003–2012, przyjętej przez Radę Ministrów w 2003 r.

Polityka oświatowa miasta Opola uwzględniła cele i zadania stojące przed oświatą, ujęte w programie operacyjnym „Wykształcenie i kompetencje”, określającym zadania w obszarze edukacji wynikające ze Strategii Rozwoju Edukacji na lata 2007–2013. Odnosi się ona również do zadań z zakresu edukacji ujętych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Opolskiego na lata 2007–2013, co umożliwia pozyskiwanie środków z funduszy europejskich na rozwój oświaty w Opolu.

Raport Polska 2030 opracowany przez Zespół Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów, określający wizję rozwoju Polski oraz wyzwania w tym zakresie w kolejnych 20 latach, podkreśla m.in. znaczenie wyrównywania szans w dziedzinie edukacji, w dostępie do różnych zawodów i ścieżek kariery zawodowej. Szczególnego znaczenia nabiera umiejętna realizacja przez system edukacji dwóch istotnych funkcji:

- egalitarnej (wczesna edukacja gwarantująca wyrównywanie szans, dostęp dla wszystkich do każdej możliwej ścieżki edukacyjnej), oraz
- elitarnej (wyławianie talentów już we wczesnej fazie edukacji).

Przyszła kreatywność polskiej gospodarki już dziś wymaga inwestycji w nowoczesne kompetencje i rozwój kapitału intelektualnego. Podstawowym czynnikiem jest wysoka jakość kształcenia, wychowania i opieki przyczyniająca się w przyszłości do wysokiej aktywności zawodowej oraz umiejętności adaptacji do zmieniających się wymogów współczesnego rynku pracy.

Obecnie trwają prace nad Krajowymi Ramami Kwalifikacji, które w znaczący sposób przyczynią się do podniesienia jakości kształcenia zawodowego. W praktyce mają one wspomagać mobilność osób poruszających się na europejskim rynku pracy oraz przenoszenie przez nich kwalifikacji. Jej odbiorcami są rządy państw UE, instytucje oświaty i szkolnictwa wyższego oraz studenci i nauczyciele akademicy. Oczekuje się, iż Ramy Kwalifikacji pozwolą na:

- porównywanie efektów kształcenia w wymiarze krajowym i międzynarodowym, a tym samym porównywanie dyplomów,
- publicznie dostępną wszechstronną wiedzę o kompetencjach uzyskiwanych przez absolwentów,
- łatwiejszy opis możliwości kontynuacji kształcenia w ramach programów kształcenie przez całe życie (LLL),
- definiowanie standardów kształcenia poprzez porównywanie kompetencji absolwentów,
- „otwarcie systemu” – umożliwienie uznawania kompetencji pozaformalnych, czyli zdobytych poza szkołą czy uczelnią, np. w pracy zawodowej.

Istotne jest założenie, że proces zdobywania wiedzy będzie oddzielony od procesu certyfikacji – inne placówki mają uczyć, a inne sprawdzać wiedzę, tak jak to jest teraz z egzaminami zewnętrznymi kończącymi szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne. Najważniejsze jest to, że jedną kwalifikację potwierdzałoby się tylko raz, w sposób, który byłby uznawany przez wszystkich pracodawców.

2. Zmiany programowe i strukturalne w oświacie

Od 2009 r. zapoczątkowane zostały w oświacie istotne zmiany zarówno o charakterze programowym jak i strukturalnym, których konsekwencją ma być reorganizacja systemu oświaty, mająca na celu zapewnienie wszystkim dzieciom dostępu do wysokiej jakości edukacji. Zmiany przewidywane dla wszystkich etapów edukacyjnych

oznaczają również nowe wyzwania dla organów prowadzących przedszkola, szkoły i placówki oświatowe. Zgodnie z zamierzeniami Ministerstwa Edukacji Narodowej najbliższe lata to przede wszystkim:

- Upowszechnienie edukacji przedszkolnej – od roku szkolnego 2009/10 dzieci pięcioletnie mają prawo do edukacji przedszkolnej, a od roku szkolnego 2011/12 obowiązek odbycia rocznej edukacji przedszkolnej.
- Obniżenie wieku szkolnego – od roku szkolnego 2012/13 obowiązkowe objęcie edukacją szkolną wszystkich dzieci sześciolletnich (zapoczątkowane od 2009/10).
- Zmiany programowe w edukacji (sukcesywne wdrażanie nowej podstawy programowej w szkołach na wszystkich etapach edukacyjnych od roku szkolnego 2009/10) przewidujące indywidualizację procesu kształcenia oraz otwarcie szkół na potrzeby osób niepełnosprawnych.
- Zmiany programowe i strukturalne w szkolnictwie zawodowym – powiązanie edukacji młodzieży z edukacją dla dorosłych w tzw. centrach kształcenia zawodowego i ustawicznego (od roku szkolnego 2012/13).
- Konsolidacja zasobów oświatowych jako reakcja na niż demograficzny, przewidująca łączenie w zespoły liceów ogólnokształcących z gimnazjami oraz szkół podstawowych z przedszkolami (ale także jednostek tego samego typu).
- Tworzenie nowego systemu zarządzania jakością w polskiej edukacji – na poziomie powiatów powstaną centra rozwoju edukacji składające się z ośrodków doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych. Ich zadaniem będzie kompleksowe wspieranie szkół w podnoszeniu jakości ich pracy.

3. Kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie edukacji

Po wprowadzeniu reformy ustrojowej naszego państwa zmieniły się kompetencje organów administracji publicznej w zakresie edukacji – poszczególne jednostki samorządu terytorialnego (województwa, powiaty i gminy) przejęły zakres obowiązków należących wcześniej do organów administracji rządowej. Od 1 stycznia 1999 r. wszystkie szkoły i placówki oświatowe prowadzone są przez jednostki samorządu terytorialnego, natomiast nadzór pedagogiczny nad nimi sprawuje minister edukacji narodowej i kuratorzy oświaty.

Opole, jako miasto na prawach powiatu, jest gminą o statusie miasta, wykonującą zadania powiatu. Realizuje więc zarówno zadania gminne jak i powiatowe, określone w ustawie o systemie oświaty:

- 1. Główne zadania gminy w zakresie edukacji publicznej** to przede wszystkim:
 - Zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli, w tym z oddziałami integracyjnymi oraz przedszkoli specjalnych, szkół podstawowych oraz gimnazjów, w tym z oddziałami integracyjnymi, z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych i gimnazjów specjalnych, szkół artystycznych oraz

szkół przy zakładach karnych, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich.

- Ustalanie sieci publicznych przedszkoli i szkół podstawowych oraz gimnazjalnych, a także granic ich obwodów.
- Kontrola obowiązków nauki oraz prowadzenie w tym zakresie ewidencji dzieci i młodzieży w wieku od 3–18 lat.

2. Do głównych zadań powiatu w zakresie edukacji należy w szczególności:

- Zakładanie i prowadzenie publicznych szkół podstawowych specjalnych oraz gimnazjów specjalnych, szkół ponadgimnazjalnych, w tym z oddziałami integracyjnymi, szkół sportowych i mistrzostwa sportowego oraz placówek oświatowo-wychowawczych, placówek kształcenia ustawicznego, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz innych poradni specjalistycznych, a także placówek opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych.
- Ustalanie sieci szkół ponadgimnazjalnych.
- Prowadzenie ewidencji szkół i placówek oświatowych niepublicznych.

Zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty organ prowadzący odpowiada za działalność szkoły lub placówki. **Głównymi zadaniami organu prowadzącego szkołę lub placówkę jest w szczególności:**

- Zapewnienie warunków działania szkoły w tym zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki.
- Wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie.
- Zapewnienie obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej szkoły lub placówki.
- Wyposażenie w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania i wychowania, przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych.
- Sprawowanie nadzoru nad działalnością szkół i placówek w zakresie spraw finansowych i administracyjnych.

Jednostki samorządu terytorialnego, jako organy prowadzące szkoły i inne placówki oświatowe, wywierają znaczący wpływ na jakość kształcenia dzieci i młodzieży na swoim terenie poprzez prowadzenie właściwej polityki oświatowej, zakładającej konstruowanie i przebudowywanie sieci szkół i placówek pod kątem potrzeb danej społeczności lokalnej. Stworzenie odpowiednich warunków edukacji zależy bowiem w dużej mierze od priorytetów lokalnej polityki. Istotnym zadaniem samorządu jest zapewnienie dobrej bazy wyposażenia materialnego szkół oraz dbałość o właściwy stan techniczny infrastruktury oświatowej, a z drugiej strony wspomaganie szkół w ich rozwoju, współpraca ze środowiskami lokalnymi i szkołami na rzecz rozpoznania potrzeb edukacyjnych i ich realizacji.

Ważne jest również wpływanie na jakość kształcenia w szkołach poprzez wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli i kadry kierowniczej szkół, monitorowanie funkcjonowania szkół w celu zapewnienia dobrych efektów kształcenia, wychowania

i opieki. Przy realizacji powyższych zadań istotne znaczenie odgrywają możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego, niezależnie od zapewnionych ustawowych gwarancji otrzymywania środków finansowych na realizację zadań oświatowych.

II. Kierunki polityki oświatowej miasta Opola na lata 2011–2015

W procesie tworzenia długofalowej polityki oświatowej dla miasta Opola uczestniczyli dyrektorzy jednostek oświatowych na etapie określenia propozycji działań dla poszczególnych obszarów funkcjonowania oświaty. W sierpniu 2010 r. Wydział Oświaty zorganizował seminarium szkoleniowe dla dyrektorów przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, którego głównym tematem były „Kierunki polityki oświatowej miasta Opola na lata 2011–2015 – działania organizacyjne zmierzające do przygotowania strategii rozwoju edukacji w Opolu”. W ramach pracy warsztatowej w zespołach roboczych dyrektorzy wypracowali propozycje działań dla następujących obszarów: sieć szkół i placówek oświatowych, dostępność do oferty edukacyjnej, jakość kształcenia, edukacja dla potrzeb rynku pracy, opieka i pomoc – wyrównywanie szans edukacyjnych, kadra pedagogiczna, system zarządzania oświatą, baza oświatowa, wyposażenie szkół i placówek oświatowych w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne. Wiele ze zgłoszonych propozycji wpisuje się w potrzeby i wyzwania stojące przed oświatą w Opolu, wynikające zarówno z uwarunkowań wewnętrznych, takich jak sieć szkolna, warunki i jakość kształcenia, infrastruktura oświatowa, jak i zewnętrznych, wynikających z polityki oświatowej państwa, a szczególnie zmian programowych i strukturalnych, czy także uwarunkowań społeczno-demograficznych i ekonomicznych miasta, regionu i naszego kraju.

Analiza sytuacji demograficznej w połączeniu z oceną nakładów na oświatę, z uwzględnieniem planowanych zmian programowych i strukturalnych w oświacie stanowią podstawę ustalenia kierunków zmian w opolskiej oświacie i sposobów ich przeprowadzenia. Ocena dotychczasowej sytuacji przemawia za koniecznością podjęcia działań zmierzających do wdrożenia systemowych rozwiązań usprawniających system zarządzania oświatą w mieście. Ponadto priorytetem dla organu prowadzącego winny być:

- Stałe podnoszenie jakości kształcenia w szkołach.
- Tworzenie przyjaznego i bezpiecznego środowiska wychowawczego w szkołach.
- Stwarzanie warunków do rozwoju talentów i zainteresowań uczniów.
- Wzmacnianie obywatelskiego i europejskiego wymiaru edukacji.
- Unowocześnienie edukacji dla rynku pracy, w tym przebudowa oferty szkolnictwa zawodowego.
- Przeciwdziałanie wszelkiemu wykluczeniu społecznemu.
- Szersze wykorzystanie nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu.

- Rozwój współpracy ze społecznymi partnerami edukacji, w tym z uczelniami wyższymi oraz z pracodawcami.

Celem polityki oświatowej Opola winna być dbałość o jakościowy rozwój edukacji w mieście zarówno w wymiarze ogólnym, odnoszącym się całościowo do sieci szkolnej, jak również w wymiarze jednostkowym dotyczącym każdej ze szkół, przedszkoli i placówek oświatowych. Kierunki polityki oświatowej miasta Opola są następujące:

1. Sieć szkół i placówek oświatowych

1.1. Uzasadnienie działań

Uwarunkowania demograficzne przemawiają za koniecznością prowadzenia bieżącej analizy sieci szkół i placówek kształcenia oraz przygotowywania propozycji zmian i sposobów ich przeprowadzenia. Składać się na to winno przede wszystkim stałe monitorowanie aspiracji edukacyjnych młodzieży szkolnej, prowadzone na podstawie naboru do szkół oraz analizowanie posiadanej bazy szkolnej. Należy jednak podkreślić, że istotne znaczenie w kształtowaniu sieci szkół i placówek oświatowych powinno mieć uwzględnianie potrzeb środowiskowych mieszkańców Opola. Prowadzenie analiz porównawczych winno przebiegać w dwóch głównych kierunkach:

- Analizy polegające na zestawieniu ilości miejsc w szkołach i ich wykorzystania z jednoczesnym uwzględnieniem prognoz demograficznych w celu określenia docelowej sieci szkół. W efekcie możliwe byłoby wskazanie ewentualnego nadmiaru miejsc w poziomach i strukturze kształcenia, które można byłoby wykorzystać jako bazę do kształcenia ustawicznego tak istotnego ze względu na strukturę demograficzną ludności Opola.
- Analizy obejmujące ilości miejsc w danych typach szkół, liczby osób starających się o przyjęcie i osób przyjętych, pozwalające na określenie docelowej struktury kształcenia, czyli ustalenie, które szkoły są preferowane przez uczniów. Umożliwią one planowanie doinwestowania bazy tego typu szkół, która cieszy się największym zainteresowaniem.

W następstwie zmian demograficznych zmieniać się będzie struktura dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Konieczne będzie takie dostosowanie liczby samych szkół, jak i oddziałów, aby odpowiadała ona zapotrzebowaniu (wskutek falowania wyżów i niżów demograficznych, wartości te nie mają charakteru ciągłego, lecz podlegają okresowym, cyklicznym wahaniom). Zmiany powinny być prowadzone, zwłaszcza na najniższych stopniach edukacji, na poziomie poszczególnych obszarów miasta w taki sposób, aby jak najlepiej dopasować rozmieszczenie placówek do rzeczywistego zapotrzebowania na terenie poszczególnych dzielnic. Konieczne jest także uwzględnienie ogólnych zmian w profilach edukacyjnych².

² R. Drozdowski, I. Borkowska, M. Morchat. *Uwarunkowania demograficzne przemian społeczno-gospodarczych w Opolu – rekomendacje dla polityki rozwoju miasta w latach 2010–2020*,

Realizację działań w zakresie sieci szkolnej należy widzieć w kontekście wdrażanych oraz planowanych zmian programowych i strukturalnych w oświacie. Zgodnie z zamierzeniami MEN najbliższe lata to przede wszystkim:

- Obniżenie wieku szkolnego – od roku szkolnego 2012/13 obowiązkowe objęcie edukacją szkolną wszystkich dzieci sześcioletnich (zapoczątkowane od 2009/10).
- Zmiany programowe i strukturalne w szkolnictwie zawodowym – powiązanie edukacji młodzieży z edukacją dla dorosłych w tzw. centrach kształcenia zawodowego i ustawicznego (od roku szkolnego 2012/13).
- Konsolidacja zasobów oświatowych jako reakcja na niż demograficzny, przewidująca łączenie w zespoły liceów ogólnokształcących z gimnazjami oraz szkół podstawowych z przedszkolami (ale także jednostek tego samego typu).
- Nowy system zarządzania jakością w polskiej edukacji – tworzenie na poziomie powiatów ośrodków rozwoju edukacji składających się z placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych, których zadaniem będzie kompleksowe wspieranie szkół.

Tzw. konsolidacja zasobów oświatowych, polegająca na łączeniu szkół w zespoły, w przypadku Opola może mieć pozytywne skutki zwłaszcza w przypadku małych placówek, np. funkcjonujących w danej dzielnicy czy rejonie miasta przedszkoli i szkół podstawowych. Takie rozwiązania mogą znacząco przyczynić się do efektywnego wykorzystania kadry pedagogicznej i administracyjno-obługowej, ale także do poprawy jakości obsługi finansowo-księgowej tych jednostek.

1.2. Działania

- 1.2.1. Bieżące monitorowanie sieci szkół i placówek pod kątem: dostępności, kosztów utrzymania, liczby uczniów itp.
- 1.2.2. Analizowanie istniejącej sieci szkół podstawowych i gimnazjalnych w Opolu w kontekście rozwoju miasta i potrzeb społecznych.
- 1.2.3. Zracjonalizowanie sieci szkolnej poprzez ewentualne łączenie placówek w zespoły, np. przedszkole – szkoła podstawowa; gimnazjum – liceum.
- 1.2.4. Dostosowanie sieci szkół i placówek do wymogów reformy szkolnictwa zawodowego. Tworzenie branżowych centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego z uwzględnieniem możliwości i potrzeb rynku pracy.
- 1.2.5. Analizowanie potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie dostępności do kształcenia specjalnego w oparciu o szkoły specjalne, integracyjne, ogólnodostępne z oddziałami integracyjnymi i oddziałami specjalnymi.
- 1.2.6. Udostępnianie zwolnionych obiektów oświatowych lub wykorzystywanych w części instytucjom edukacyjnym, w tym organizacjom pozarządowym, na działalność statutową na rzecz dzieci i młodzieży.

1.3. Ocena możliwości i skutków finansowych

Działania związane z modelowaniem sieci szkolnej pod kątem uwarunkowań demograficznych, z uwzględnieniem możliwych rozwiązań powinny zaowocować racjonalizacją wydatków na kształcenie w poszczególnych typach szkół, a docelowo ograniczeniem wydatków na oświatę. Ograniczenie kosztów kształcenia w różnych typach szkół spowoduje także zmniejszenie wielkości dotacji udzielanych na szkolnictwo niepubliczne. Powyższe działania mogą przyczynić się również do zwiększenia nakładów finansowych na sukcesywną poprawę infrastruktury oświatowej, w tym w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne, zwiększając konkurencyjność polskiej oświaty.

2. Dostępność do oferty edukacyjnej

2.1. Uzasadnienie działań

Miasto Opole dysponuje dość bogatą i w miarę różnorodną ofertą edukacyjną na wszystkich etapach kształcenia, począwszy od przedszkoli po szkoły ponadgimnazjalne. W najbliższych latach zapotrzebowanie na nią będzie zróżnicowane (wskutek falowania wyżów i niżów demograficznych nie będzie miało ono charakteru ciągłego, lecz będzie podlegało okresowym, cyklicznym wahaniom). Skutki procesów demograficznych będą szczególnie silnie odczuwalne przez instytucje znajdujące się na początku i na końcu cyklu edukacji formalnej – przedszkola i uczelnie wyższe.

Przewidywane jest znaczne zwiększenie od roku szkolnego 2012/13 zapotrzebowania na miejsca w szkołach podstawowych (jednoczesne przyjęcie dwóch roczników dzieci: sześciolatków (1006) i siedmiolatków (934)). Z przeprowadzonej analizy wynika, że szkoły podstawowe będą w stanie zorganizować edukację dla wszystkich dzieci. Mogą natomiast wystąpić dodatkowe potrzeby w zakresie organizacji opieki świetlicowej (etaty).

Szeroka i zróżnicowana pod względem programowym jest oferta szkolnictwa ponadgimnazjalnego. Jednostki na tym poziomie w dużym stopniu dostosowały się do nowych trendów edukacyjnych, wprowadzając wiele innowacyjnych kierunków nauczania czy kształcenia niestandardowych umiejętności.

Oferta skierowana bezpośrednio do absolwentów gimnazjów (licea ogólnokształcące, technika oraz szkoły zasadnicze) przekracza potrzeby populacji pozostającej w systemie kształcenia. Oznacza to istnienie istotnej nadwyżki podaży edukacyjnej w tym segmencie. Trwający okres zmniejszania się liczby absolwentów gimnazjów w istotny sposób wpłynie zatem na kształt oferty edukacyjnej. W warunkach dużej konkurencyjności oferty edukacyjnej ościennych powiatów konieczne będzie stałe dążenie do zwiększenia atrakcyjności szkół ponadgimnazjalnych, ale także prowadzenie działań pozaoświatowych służących poprawie warunków korzystania z edukacji w mieście (np. komunikacja, baza sportowo-rekreacyjna i kulturalna, baza noclegowa).

2.2. Działania

- 2.2.1. Zapewnienie nowoczesnej i atrakcyjnej oferty kształcenia dla młodzieży spoza Opola, połączonej z szeroką akcją promocyjną.
- 2.2.2. Rozwiązania systemowe problemu dojazdu młodzieży do jednostek oświatowych miasta Opola. Nawiązanie współpracy z przewoźnikami w celu dostosowania rozkładów jazdy do potrzeb uczniów dojeżdżających.
- 2.2.3. Obniżenie kosztów korzystania z obiektów sportowych (lodowisko, pływalnie), np. poprzez przydzielenie szkołom limitów wejść bezpłatnych w danym roku szkolnym.
- 2.2.4. Zapewnienie oferty kształcenia dla osób przyjeżdżających z zagranicy (nauczanie języków obcych, nauczanie dwujęzyczne, itp.)
- 2.2.5. Zapewnienie większej dostępności szkoły dla uczniów poprzez organizację zajęć w godzinach popołudniowych, zwłaszcza w placówkach peryferyjnych.
- 2.2.6. Dostosowanie godzin pracy przedszkoli, w określonych rejonach, do potrzeb lokalnej społeczności.
- 2.2.7. Zwiększanie udziału dzieci 2,5-letnich w edukacji przedszkolnej.
- 2.2.8. Zwiększenie liczby obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (podjazdy, windy, podnośniki i inne wyposażenie związane z likwidacją barier architektonicznych).
- 2.2.9. Poszerzanie oferty kształcenia integracyjnego oraz edukacji włączającej dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
- 2.2.10. Budowanie sieci informacji młodzieżowej, ułatwiającej młodzieży podejmowanie decyzji o wyborze drogi kształcenia i kariery zawodowej.

2.3. Ocena możliwości i skutków finansowych

Działania będą finansowane ze środków pochodzących z budżetu miasta Opola, a także ze środków zewnętrznych pochodzących z funduszy krajowych i unijnych w ramach realizowanych projektów edukacyjnych.

3. Jakość kształcenia

3.1. Uzasadnienie działań

Jakość kształcenia, będąca priorytetem w polityce oświatowej państw Unii Europejskiej, znajduje swoje odzwierciedlenie w obecnych reformach systemu oświaty w Polsce. Poszukuje się takich rozwiązań, by edukacja stała się optymalna wobec zmieniających się potrzeb otaczającej rzeczywistości. Motorem zmian stają się nowe wyzwania, w tym: bezprecedensowe zmiany demograficzne (starzejące się społeczeństwo), imigracja, potrzeba przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Podstawowym problemem polskiego systemu edukacji jest niska jakość kształcenia, co wynika z raportu „Edukacja dla pracy”, przygotowanego w ramach Pro-

gramu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP)³. Projektowane zmiany w oświacie przewidują stworzenie nowego systemu zapewniania jakości kształcenia opartego o profesjonalne instytucje, wyspecjalizowane w ocenianiu jakości pracy szkół, połączone z systemem egzaminów zewnętrznych. Celem zmian jest poprawa jakości kształcenia w polskich szkołach poprzez zmiany w nadzorze pedagogicznym.

Niezależnie od tworzonych zewnętrznych mechanizmów zapewniających wysoki poziom nauczania w szkołach, istnieje konieczność właściwego zorganizowania takich rozwiązań w samych placówkach oświatowych. Jednym z elementów tego systemu powinna być analiza wyników egzaminów zewnętrznych, traktowana jako ten obowiązek dyrektorów, który wydatnie przyczynia się do podwyższenia jakości pracy szkół.

Szczególne znaczenie w podnoszeniu jakości kształcenia przypisuje się roli, jaką powinny odgrywać same szkoły. Konieczne jest rozwijanie „kultury jakości kształcenia”, które powinno prowadzić do wykształcenia potrzeby stałego zwracania uwagi przez środowiska oświatowe na jakość kształcenia.

3.2. Działania

- 3.2.1. Wdrożenie modeli i standardów edukacyjnych dla przedszkoli, szkół i placówek oświatowych.
- 3.2.2. Upowszechnianie przykładów dobrej praktyki w zakresie kształcenia, ale także wychowania i opieki.
- 3.2.3. Promowanie szkół uzyskujących najlepsze wyniki dydaktyczne i wychowawcze oraz wspieranie szkół mających słabe wyniki nauczania i nieradzących sobie z problemami wychowawczymi.
- 3.2.4. Opracowanie i wdrożenie zasad oceniania dyrektorów i prowadzonych przez nich jednostek oświatowych pod kątem jakości pracy.
- 3.2.5. Wspieranie działań innowacyjnych i nowatorskich w placówkach oświatowych.
- 3.2.6. Prowadzenie współpracy z uczelniami oraz instytucjami naukowymi naszego regionu, umożliwiającej korzystanie z pracowni specjalistycznych, uczęszczanie na wykłady i inne zajęcia oraz udział pracowników naukowych w prowadzeniu zajęć w szkołach.
- 3.2.7. Nawiązanie współpracy z opolskimi szkołami wyższymi i instytucjami naukowymi w celu objęcia opieką uczniów szczególnie uzdolnionych.
- 3.2.8. Zapewnienie warunków do nauki języków obcych i informatyki na najwyższym poziomie.

³ UNDP: *niska jakość kształcenia problemem polskiej edukacji*. Artykuł pochodzi z portalu internetowego, PAP – Nauka w Polsce Europa | Polska | 2008-03-12 (<http://www.internationalstudentsclub.org/pl/>)

- 3.2.9. Opracowanie spójnego dla miasta systemu szkolenia sportowego dla dzieci i młodzieży w oparciu o oświatowe i miejskie obiekty sportowo-rekreacyjne.
- 3.2.10. Stworzenie warunków do efektywnego kształcenia młodzieży uzdolnionej (koła zainteresowań, opieka naukowa oraz promowanie ich osiągnięć).
- 3.2.11. Zapewnienie warunków do indywidualizacji pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
- 3.2.12. Zapewnienie odpowiednich warunków i jakości kształcenia osób niepełnosprawnych.
- 3.2.13. Wspieranie przedsięwzięć inicjowanych przez szkoły i placówki oświatowe promujące edukację prozdrowotną, ekologiczną i kulturalną.

3.3. Ocena możliwości i skutków finansowych

Działania będą finansowane ze środków pochodzących z budżetu miasta Opola, a także ze środków zewnętrznych pochodzących z dotacji unijnych w ramach realizowanych projektów edukacyjnych.

4. Edukacja dla potrzeb rynku pracy

4.1. Uzasadnienie działań

Zmiany w szkolnictwie zawodowym otwierają drogę do tworzenia – od roku szkolnego 2012/13 – branżowych centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego (poszczególne centra mają być maksymalnie dwubranżowe) łączących edukację młodzieży z edukacją dorosłych. Z uwagi na to, że pokrewność branż, które można ze sobą łączyć zostanie dopiero w przyszłości określona przez MEN, trudno na dzień dzisiejszy ustalić docelowe grupowanie zawodów, a tym samym szkół zawodowych w przyszłe centra. Najbardziej możliwe wydaje się to obecnie w przypadku Zespołu Szkół Budowlanych oraz Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących, które kształcą w zawodach powiązanych z budownictwem.

Kształcenie ustawiczne, umożliwiając płynną zmianę kompetencji dopasowaną do wymogów rynkowych może być narzędziem opóźniającym odejście z rynku pracy, a tym samym zwiększającym liczbę pracowników, co jest istotne w kontekście zmniejszającej się liczby osób w wieku produkcyjnym. Konieczne jest więc rozwijanie w Opolu edukacji ustawicznej w sposób zgodny z oczekiwaniami pracodawców, co spowoduje, że dopasowanie się do wymogów rynku pracy będzie efektywne.

4.2. Działania

- 4.2.1. Tworzenie nowoczesnych placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego, zgodnie z założeniami MEN, stwarzających warunki do realizacji programów kształcenia, doksztalcania i przekwalifikowania zawodowego młodzieży i osób dorosłych.
- 4.2.2. Budowanie systemu współpracy lokalnego środowiska zawodowego (pracodawcy, instytucje rynku pracy, uczelnie techniczne) ze szkołami zawodowymi.

- 4.2.3. Tworzenie kolejnych pracowni specjalistycznych na potrzeby kształcenia zawodowego.
- 4.2.4. Podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania pracodawców w organizację zawodowego kształcenia praktycznego.
- 4.2.5. Zapewnienie warunków do organizowania nauczania modułowego w szkolnictwie zawodowym.
- 4.2.6. Rozpoznawanie oczekiwań rynku pracy poprzez udział nauczycieli w stażach, konferencjach, targach firm („Nauczyciel bliżej pracodawcy”).
- 4.2.7. Wspieranie (także finansowe) uczniowskich praktyk zagranicznych w szkołach zawodowych.
- 4.2.8. Poszerzanie oferty zajęć dodatkowych w szkolnictwie podstawowym o zajęcia prozawodowe i techniczne.
- 4.2.9. Uściślenie współpracy Powiatowego Urzędu Pracy z opolskim szkolnictwem ponadgimnazjalnym w zakresie przekwalifikowania i doskonalenia osób bezrobotnych.
- 4.2.10. Zapewnienie sprawnego systemu doradztwa zawodowego przy wyborze kierunków kształcenia przez uczniów, w tym dokształcanie doradców zawodowych pod kątem wymagań zreformowanego szkolnictwa zawodowego, a także wymogów rynku pracy.
- 4.2.11. Zapewnienie na poziomie organu prowadzącego koordynacji w zakresie wprowadzania zmian w organizacji szkolnictwa zawodowego i ustawicznego.

4.3. Ocena możliwości i skutków finansowych

Działania będą finansowane ze środków pochodzących z budżetu miasta Opola, a także ze środków zewnętrznych pochodzących z dotacji unijnych w ramach realizowanych projektów edukacyjnych przewidzianych na rozwój szkolnictwa zawodowego w Polsce.

5. Opieka i pomoc – wyrównywanie szans edukacyjnych

5.1. Uzasadnienie działań

W dokumencie „Obraz demograficzny Opola w dwudziestolecie 1989–2009 wraz z prognozą zmian ludnościowych do 2020 r.” przewiduje się zwiększanie dysproporcji ekonomicznych i rosnący odsetek osób o niskich dochodach. Wymusza to konieczność stosowania programów wspierających osoby najuboższe, znajdujące się w gorszej sytuacji od osób lepiej sytuowanych ekonomicznie.

Wyrównywanie szans edukacyjnych jest jednym z ważnych problemów społecznych i edukacyjnych, odnoszących się w naszym mieście przede wszystkim do dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych biedą i ubóstwem (bezrobocie rodziców) oraz rodzin dysfunkcyjnych. Ważne jest zapewnienie równego startu edukacyjnego, dostępności do przedszkoli dla dzieci, dostępności do szkół ponadgimnazjalnych dla

młodzieży ze środowisk defaworyzowanych, pomocy materialnej dla uczniów ubogich (dofinansowanie obiadów i podręczników), organizowanie zajęć wyrównawczych dla uczniów mających trudności w nauce.

5.2. Działania

- 5.2.1. Rozwijanie istniejącego systemu pomocy materialnej dla najbardziej potrzebujących uczniów (dożywianie, wyposażenie w niezbędne pomoce do nauki i odzież, wypoczynek).
- 5.2.2. Ścisła współpraca szkół i przedszkoli z ośrodkami pomocy społecznej – diagnoza potrzeb dziecka i koordynowanie działań na rzecz rodziny „zaniebanej”.
- 5.2.3. Podejmowanie działań na rzecz uelastyczenia możliwości udzielania doraźnej pomocy materialnej.
- 5.2.4. Opracowanie programu współpracy z instytucjami zajmującymi się profilaktyką i edukacją prozdrowotną – w celu rozszerzania zakresu działań prozdrowotnych, w tym włączenie do współpracy wyższej szkoły medycznej (praktyki studenckie).
- 5.2.5. Podjęcie działań na rzecz poszerzenia opieki stomatologicznej i pielęgniarskiej we wszystkich typach szkół i placówek oświatowych.
- 5.2.6. Współpraca ze środowiskiem medycznym w zakresie poprawy frekwencji na zajęciach wychowania fizycznego.
- 5.2.7. Wspieranie szkół w zakresie realizacji inicjatyw mających na celu promowanie zdrowego stylu życia, edukację prozdrowotną uczniów oraz w zakresie działań na rzecz zapobiegania zjawisk patologii wśród dzieci i młodzieży szkolnej.
- 5.2.8. Poszerzenie oferty opiekuńczo-wychowawczej dla uczniów w zakresie opieki świetlicowej (także dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej) oraz w zakresie zagospodarowania czasu wolnego w okresie ferii letnich i zimowych (dla uczniów pozostających w mieście).

5.3. Ocena możliwości i skutków finansowych

Działania będą finansowane ze środków pochodzących z budżetu miasta Opola jak również z dotacji celowych otrzymanych z budżetu państwa, a także w ramach realizowanych projektów edukacyjnych, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych.

6. Kadra pedagogiczna

6.1. Uzasadnienie działań

Zmiany programowe i strukturalne w oświacie, wprowadzane sukcesywnie przez MEN, będą dotyczyły nauczycieli wszystkich etapów edukacyjnych. Ukierunkowanie tych zmian w szczególności na: upowszechnienie edukacji przedszkolnej; wdrożenie

nowej podstawy programowej w szkołach na wszystkich etapach edukacyjnych, z uwzględnieniem zmian programowych i strukturalnych w szkolnictwie zawodowym; indywidualizację procesu kształcenia oraz pomoc psychologiczno-pedagogiczną, sprawia, że doskonalenie i dokształcanie nauczycieli staje się wyzwaniem dla wszystkich, którzy odpowiadają za jakość edukacji. Niezbędny jest zatem stały monitoring funkcjonowania kadry pedagogicznej opolskich szkół pod kątem aktualizacji wiedzy i umiejętności pedagogów oraz ich potrzeb dających poczucie stabilności i przewidywalności funkcjonowania w systemie.

Ministerstwo Edukacji Narodowej planuje, do 2015 r., zmodernizowanie systemu doskonalenia nauczycieli. Ważnym elementem nowego systemu mają być Centra Rozwoju Edukacji. Powstaną one z wykorzystaniem potencjału funkcjonujących placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych i bibliotek pedagogicznych i będą wspierane w ramach projektu pn. „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganii szkół” realizowanym przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie. Zadaniem Centrów Rozwoju Edukacji będzie:

- wspieranie rad pedagogicznych szkół w takich działaniach jak: tworzenie programu rozwoju szkoły, organizowanie prac koncepcyjno-programowych, tworzenie programu wychowawczego i profilaktyki, organizowanie pracy z uczniami o różnego rodzaju potrzebach edukacyjnych, organizowanie doradztwa edukacyjno-zawodowego
- rekomendowanie i organizowanie pomocy specjalistów odpowiednio do potrzeb uczniów, rodziców i nauczycieli szkół,
- promowanie i wspomaganie lokalnej współpracy szkół,
- wspieranie współpracy szkół z organizacjami pozarządowymi i pracodawcami.

Kształcenie nauczycieli to niezwykle ważny obszar edukacyjny. Warto zadbać o poziom i jakość przygotowania przyszłych nauczycieli, bo znajdzie to odzwierciedlenie w poprawie funkcjonowania opolskiej edukacji i doprowadzi do pożądanej zmiany jakości kształcenia.

6.2. Działania

- 6.2.1. Tworzenie dla nauczycieli odpowiednich warunków pracy, w tym motywacyjnego systemu wynagradzania, awansowania oraz doskonalenia, wyzwalających kreatywność i odpowiedzialność za realizację zadań edukacyjno-wychowawczych.
- 6.2.2. Tworzenie warunków doskonalenia zawodowego nauczycieli w oparciu o współpracę z uczelniami wyższymi i ośrodkami doskonalenia, przy wykorzystaniu programów i środków europejskich.
- 6.2.3. Tworzenie na szczeblu miasta zespołów nauczycieli z różnych poziomów a jednych specjalności w celu zapewnienia ciągłości realizacji podstawy programowej.

- 6.2.4. Stałe podnoszenie jakości oferty edukacyjnej w zakresie doskonalenia nauczycieli oraz doradztwa metodycznego.
- 6.2.5. Stworzenie bazy danych nauczycieli specjalistów w zakresie wspomagania rozwoju dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
- 6.2.6. Stworzenie warunków do pozyskiwania nauczycieli przedmiotów zawodowych ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia modułowego.
- 6.2.7. Dostosowanie oferty szkoleń dla nauczycieli do wymogów i potrzeb stawianych przez reformę oświaty, z uwzględnieniem potrzeb miejskich szkół i placówek oświatowych.
- 6.2.8. Monitorowanie systemu doradztwa metodycznego dla nauczycieli oraz podejmowanie działań na rzecz podnoszenia jego jakości.
- 6.2.9. Szkolenia psychologiczno-pedagogiczne dla nauczycieli stażystów organizowane przez MODN.
- 6.2.10. Zapewnienie kompleksowego doskonalenia nauczycieli w zakresie indywidualizacji pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
- 6.2.11. Stworzenie bazy nauczycieli przedmiotowych „na zastępstwo”.

6.3. Ocena możliwości i skutków finansowych

Działania będą finansowane ze środków, ujmowanych corocznie w budżecie miasta Opola na zadanie Dokszałcanie i doskonalenie nauczycieli (Dział 801,854), w wysokości 1% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli, a także ze środków zewnętrznych (unijnych) stanowiących dofinansowanie do projektów realizowanych w ramach POKL Priorytet IX, Działanie 9.4 oraz projektów systemowych realizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach Priorytetu III POKL.

7. Zarządzanie oświatą

7.1. Uzasadnienie działań

Przemiany dokonujące się obecnie w polskiej oświacie stawiają dyrektorów jednostek oświatowych przed koniecznością weryfikacji dotychczasowych sposobów kierowania szkołami i placówkami oświatowymi oraz poszukiwania nowych rozwiązań. Dyrektor musi być menedżerem oświatowym, który potrafi odnaleźć się w nowej rzeczywistości zmiany programowej, strukturalnej i organizacyjnej⁴. Wymogiem czasu jest, by dyrektor stawał się innowacyjnym menedżerem, który potrafi wciąż na nowo modelować działania swoje i otoczenia, otwartym na zmiany i coraz lepiej przygotowanym do pełnienia swojej funkcji.

Innowacyjne podejście do zarządzania wymaga analizowania czynników, które spowodują, że szkoła czy przedszkole będą lepiej odpowiadały na zmieniające się

⁴ A. Rękawek, *Indywidualizacja uczenia – to nie tylko marzenie. Rozmowa z wiceminister Lillą Jaroń*. „Dyrektor Szkoły” Nr 12/2010.

potrzeby edukacyjne i skuteczniej wykorzystywały potencjał nauczycieli, uczniów i rodziców. Od innowacyjnego menedżera oczekuje się, że swoje otoczenie będzie postrzegał nie jako trwałą i harmonijną strukturę, którą kieruje, lecz jako rzeczywistość dającą się modelować, dobierając przy tym najlepsze strategie zarządzania.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania należy w szczególności mieć na uwadze potrzebę przygotowania nowo powoływanej kadry kierowniczej jednostek oświatowych (w 2012 r. kadencję zakończy 38 dyrektorów).

7.2. Działania

- 7.2.1. Diagnozowanie potrzeb kadry kierowniczej i doskonalenie pracy dyrektorów szkół w zakresie kompleksowego zarządzania.
- 7.2.2. Systematyczne doskonalenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry kierowniczej w zakresie wynikającym z diagnozy i bieżących potrzeb.
- 7.2.3. Organizacja wsparcia dla dyrektorów szkół – wymiana doświadczeń, dobrych praktyk, poradnictwo prawne.
- 7.2.4. Upowszechnianie nowoczesnych metod zarządzania w jednostkach oświatowych – m.in. poprzez wykorzystanie standardów ISO.
- 7.2.5. Promowanie najlepszych wzorców zarządzania szkołą poprzez system dodatków funkcyjnych i motywacyjnych.
- 7.2.6. Wzmocnienie autonomii dyrektora w zakresie zarządzania jednostką oświatową oraz wdrożenie systemu motywacyjnego na rzecz działań podnoszących jakość kształcenia.
- 7.2.7. Budowa systemu szybkiej komunikacji informacyjnej między placówkami.
- 7.2.8. Doskonalenie oświatowej kadry kierowniczej w zakresie stosowania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w zarządzaniu i administrowaniu jednostką oświatową.

7.3. Ocena możliwości i skutków finansowych

Działania będą finansowane ze środków, ujmowanych corocznie w budżecie miasta Opola na zadanie Doksztalanie i doskonalenie nauczycieli (Dział 801,854), w wysokości 1% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli, a także ze środków zewnętrznych (unijnych) stanowiących dofinansowanie do projektów realizowanych w ramach POKL Priorytet IX, Działanie 9.4 oraz projektów systemowych realizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach Priorytetu III POKL.

8. Baza oświatowa

8.1. Uzasadnienie działań

W najbliższych latach konieczna jest kontynuacja zadań remontowych w zakresie wymiany pokryć dachowych, stolarki okiennej, podłóg, modernizacji wentylacji,

wewnętrznej instalacji elektrycznej i oświetlenia, remontów pomieszczeń sanitarnych, wewnętrznej i zewnętrznej instalacji wodno-kanalizacyjnej oraz deszczowej.

Typowanie zakresu tych robót i harmonogramu ich realizacji ustala się na podstawie okresowych przeglądów technicznych i potrzeb wynikających z bieżącej eksploatacji, jak i zaleceń państwowych organów kontrolujących (Państwowy Komendant Straży Pożarnej, Powiatowy Inspektorat Sanitarny itp.).

Dalszą poprawę stanu bazy oświatowej, poprzez realizację zadań inwestycyjno-modernizacyjnych i remontowych przewiduje się w następujących blokach programowych:

- Modernizacja infrastruktury sportowej,
- Termomodernizacja obiektów oświatowych,
- Dostosowanie bazy oświatowej do wymagań wynikających z obowiązujących przepisów,
- Rozbudowa obiektów oświatowych,
- Realizacja programu przystosowania obiektów oświatowych dla osób niepełnosprawnych.

8.2. Działania

- 8.2.1. Analizowanie stanu technicznego budynków i innych obiektów szkolnych oraz terenów przyszkolnych, a także bieżące działania na rzecz jego poprawy.
- 8.2.2. Dokonywanie kompleksowych remontów i modernizacji szkół i placówek wg ustalonego harmonogramu.
- 8.2.3. Kontynuowanie działań termomodernizacyjnych obiektów oświatowych.
- 8.2.4. Budowa nowych, a także modernizacja istniejących obiektów sportowych, w tym sal gimnastycznych na sale pełnowymiarowe.
- 8.2.5. Wykorzystanie terenów jednostek oświatowych pod kątem bazy rekreacyjno-sportowej.
- 8.2.6. Kontynuowanie modernizacji bazy kształcenia praktycznego dla szkolnictwa zawodowego.
- 8.2.7. Tworzenie w szkołach specjalistycznych pracowni do zajęć z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych.
- 8.2.8. Dostosowywanie wybranych obiektów szkół i placówek do potrzeb osób niepełnosprawnych, na wszystkich poziomach edukacyjnych.
- 8.2.9. Modernizacja obiektów i sieci mediów w kierunku minimalizacji kosztów. Wykorzystanie ekologicznych źródeł energii.
- 8.2.10. Tworzenie placów zabaw przy szkołach podstawowych z możliwością dostosowania do potrzeb lokalnego środowiska.
- 8.2.11. Stworzenie systemu zabezpieczenia i monitorowania obiektów oświatowych.
- 8.2.12. Pozostawienie niewykorzystanych obiektów oświatowych dla celów edukacyjnych.
- 8.2.13. Doinwestowanie infrastruktury noclegowej dla młodzieży uczącej się.

8.3. Ocena możliwości i skutków finansowych

Zadania remontowo-inwestycyjne w latach 2011–2015 będą w znacznej części finansowane ze środków własnych miasta Opola. Pozostałe środki będą pozyskiwane w formie dofinansowania z:

- Unii Europejskiej (Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego),
- Ministerstwa Edukacji Narodowej (z rezerwy 0,6% subwencji oświatowej) na sfinansowanie wyposażenia nowo wybudowanych inwestycji w obiektach oświatowych oraz realizację zaleceń organów kontrolujących (Sanepid, Straż Pożarna, Inspektorat Nadzoru Budowlanego itp.),
- budżetu państwa w ramach Rządowego programu wspierania w latach 2009–2014 organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w klasach I–III szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia – „Radosna Szkoła”,
- programów Ministerstwa Sportu „Budowy boisk wielofunkcyjnych” i „Blisko Boisko” na przebudowę kolejnych istniejących boisk sportowych w szkołach.
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

9. Wyposażenie szkół i placówek oświatowych w sprzęt i pomoce dydaktyczne

9.1. Uzasadnienie działań

Stopniowe wdrażanie nowej podstawy programowej, poczynwszy od 2009 r. w szkołach podstawowych i gimnazjach, a od roku szkolnego 2012/13 w szkołach ponadgimnazjalnych, wiąże się z odchodzeniem od systemu klasowo-lekcyjnego na rzecz wdrażania elastycznych systemów kształcenia opartych na blokach lekcyjnych, modułach w specjalistycznych, technicznie doposażonych pracowniach. Wiąże się to z pełniejszym wykorzystaniem pomieszczeń szkolnych na cele edukacyjne, ale także koniecznością wyposażenia lub częściowego doposażenia szkół w sprzęt i środki dydaktyczne. Jednym z istotnych wymagań będzie zapewnienie od września 2012 r. odpowiedniej liczby stanowisk w pracowniach komputerowych (oddzielne dla każdego ucznia w grupie). Oznacza to konieczność zwiększenia nakładów na sprzęt komputerowy w szkołach bądź na tworzenie większej niż dotychczas ilości grup na zajęciach z informatyki.

Konieczne będzie kontynuowanie działań związanych z wyposażeniem szkół w pracownie komputerowe ze stałym łączem do Internetu. Sukcesywnie będzie wymieniany sprzęt w pracowniach informatycznych, które zostały zaadaptowane z sal dydaktycznych w ubiegłych latach. Ponadto w oparciu o prowadzone analizy potrzeb konieczne będzie uzupełnianie wyposażenia pracowni szkolnych w nowoczesny sprzęt audio-video, projektory multimedialne, tablice interaktywne, wizualizery, wdrażanie technologii informacyjnych, umożliwiających wykorzystanie komputera jako środka dydaktycznego na zajęciach z przedmiotów ogólnych i profilowanych.

Jednym z ważnych działań w zakresie wyposażenia szkół w sprzęt i pomoce dydaktyczne będzie realizacja projektu „E-Szkoła, szkołą ku przyszłości”, który

obejmie następujące placówki: PSP nr 21, PG nr 5, PG nr 8, II LO, ZSEL. W ramach projektu realizowane będą zadania polegające na:

- dostarczeniu i instalacji Portalu e-usług,
- zakupie, instalacji i wdrożeniu oprogramowania oraz instalacji GPD,
- dostarczeniu i instalacji terminali we wszystkich klasach szkoły, bibliotece, pokoju nauczycielskim, gabinecie dyrektora i administracji,
- wykonaniu sieci bezprzewodowej z dostępem do Internetu,
- instalacji rzutników i tablic interaktywnych.

9.2. Działania

- 9.2.1. Analizowanie stanu wyposażenia szkół w sprzęt i pomoce dydaktyczne.
- 9.2.2. Sukcesywnie doposażanie szkół i placówek w nowoczesny sprzęt oraz nowoczesne atrakcyjne pomoce dydaktyczne, programy multimedialne, umożliwiające przygotowanie uczniów do egzaminów zewnętrznych.
- 9.2.3. Wyposażenie szkół zawodowych i Centrum Kształcenia Praktycznego, prowadzących egzaminy zewnętrzne, w sprzęt umożliwiający przeprowadzanie zewnętrznych egzaminów zawodowych.
- 9.2.4. Doposażenie szkół w nowe pracownie informatyczne i nowoczesne programy dydaktyczne zgodnie z nową podstawą programową oraz systematyczna wymiana bazy informatycznej we wszystkich typach szkół.
- 9.2.5. Zapewnienie dostępu do Internetu w każdym punkcie szkoły czy placówki.
- 9.2.6. Wyposażanie pracowni do nauczania przedmiotów przyrodniczych (przyroda, fizyka, chemia, biologia, geografia) w nowoczesny sprzęt i atrakcyjne pomoce dydaktyczne.
- 9.2.7. Wyposażenie bibliotek szkolnych w nowoczesne urządzenia multimedialne, a także stałe wzbogacanie istniejących księgozbiorów.
- 9.2.8. Wyposażenie sal gimnastycznych i boisk szkolnych w nowoczesny, zapewniający bezpieczeństwo sprzęt sportowy.
- 9.2.9. Doposażenie przedszkolnych i szkolnych placów zabaw w atrakcyjny sprzęt rekreacyjny.
- 9.2.10. Zakup profesjonalnego sprzętu do artystycznych pracowni zajęć pozaszkolnych w obiektach MDK.

9.3. Ocena możliwości i skutków finansowych

Zadania w zakresie wyposażenia szkół i placówek oświatowych w latach 2011–2015 będą w znacznej części finansowane ze środków własnych miasta Opola. Pozostałe środki będą pozyskiwane w formie dofinansowania z:

- budżetu państwa na dofinansowanie w ramach Rządowego programu wspierania w latach 2009–2014 organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w klasach I–III szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia – „Radosna Szkoła”,

- budżetu państwa na zapewnienie korzystania z usługi szerokopasmowego dostępu do Internetu,
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007–2013 – dot. projektu „E-Szkoła, szkołą ku przyszłości”.

III. Modele i standardy edukacyjne

Dla pełnej realizacji kierunków polityki oświatowej określonych na lata 2011–2015 ustala się modele i standardy edukacyjne dla przedszkoli i szkół na wszystkich etapach edukacyjnych:

1. Przedszkola

1.1. Model przedszkola:

- 1.1.1. Przedszkole liczy nie mniej niż 2 oddziały.
- 1.1.2. Grupa przedszkolna liczy od 20 do 25 dzieci.
- 1.1.3. Obiekt przedszkolny przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- 1.1.4. Plac zabaw wyposażony w atrakcyjny i bezpieczny sprzęt.
- 1.1.5. Sale dydaktyczne wyposażone w sprzęt multimedialny i audiowizualny.
- 1.1.6. Pracownie do zajęć tematycznych (teatralne, plastyczne, muzyczne).

1.2. Standardy edukacyjne dla przedszkoli:

- 1.2.1. Rozpoznawanie i rozwijanie indywidualnych zdolności i umiejętności dzieci oraz zapewnienie przepływu informacji w tym zakresie na wyższy poziom kształcenia.
- 1.2.2. Działania na rzecz kształtowania postaw prozdrowotnych i proekologicznych.
- 1.2.3. Zajęcia wspomagające rozwój fizyczny dziecka (rytmika, gimnastyka korekcyjna).
- 1.2.4. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla dzieci i ich rodziców (logopeda, psycholog, terapeuta).
- 1.2.5. Nauka języka obcego.
- 1.2.6. Realizacja programów i projektów edukacyjnych.
- 1.2.7. Pedagogizacja rodziców w zakresie opieki i rozwoju dziecka.
- 1.2.8. Przygotowanie do przyjęcia i opieki dzieci poniżej 3 lat.

2. Szkoły podstawowe

2.1. Model szkoły:

- 2.1.1. Szkoła liczy co najmniej 150 uczniów.
- 2.1.2. Oddział liczy od 24 do 28 uczniów.

- 2.1.3. Szkoła jednozmianowa.
- 2.1.4. Wydzielony blok kształcenia zintegrowanego.
- 2.1.5. Sale gimnastyczne o wymiarach co najmniej 24×12 m, salka do gimnastyki korekcyjnej, zespół boisk – wyposażone w odpowiedni sprzęt spełniający wymogi bezpieczeństwa.
- 2.1.6. Sale dydaktyczne wyposażone w sprzęt multimedialny i audiowizualny, z dostępem do sieci Internet.
- 2.1.7. Świetlice z zajęciami wspomagającymi i zajęciami tematycznymi.
- 2.1.8. Biblioteka z czytelnią z dostępem do sieci Internet.
- 2.1.9. Szkolne place zabaw wyposażone w sprzęt rekreacyjno-sportowy.
- 2.1.10. Bufet lub stołówka prowadzone przez podmioty zewnętrzne.
- 2.1.11. Obiekt dostępny dla osób niepełnosprawnych.
- 2.1.12. Obiekt spełniający wymogi bezpieczeństwa i higieny dla przebywających w nim osób.

2.2. Standardy edukacyjne dla szkół podstawowych:

- 2.2.1. Rozpoznawanie i rozwijanie uzdolnień dzieci.
- 2.2.2. Edukacja włączająca dzieci o specyficznych potrzebach edukacyjnych.
- 2.2.3. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna (logopeda, psycholog, pedagog, terapeuta).
- 2.2.4. Zajęcia pozalekcyjne rozwijające pasje i zainteresowania uczniów.
- 2.2.5. Zajęcia wspomagające rozwój fizyczny dziecka.
- 2.2.6. Zajęcia wyrównawcze.
- 2.2.7. Edukacja proekologiczna i prozdrowotna.
- 2.2.8. Nauka drugiego języka obcego w klasach IV–VI.
- 2.2.9. Realizacja programów i projektów edukacyjnych.
- 2.2.10. Obowiązkowa nauka pływania dla klas III.
- 2.2.11. Możliwość odrabiania lekcji w świetlicach oraz pracowniach profilaktyczno-wychowawczych pod opieką nauczycieli.
- 2.2.12. Przygotowanie organizacyjne do przyjęcia dzieci sześciolatków.

3. Gimnazja

3.1. Model gimnazjum:

- 3.1.1. Szkoła liczy od 300 do 600 uczniów.
- 3.1.2. Oddział liczy od 28 do 30 uczniów.
- 3.1.3. Szkoła jednozmianowa.
- 3.1.4. Sale gimnastyczne o wymiarach co najmniej 24×12 m, zespół boisk – wyposażone w odpowiedni sprzęt spełniający wymogi bezpieczeństwa.
- 3.1.5. Sale i pracownie dydaktyczne wyposażone w sprzęt multimedialny i audiowizualny, z dostępem do sieci Internet.
- 3.1.6. Biblioteka z czytelnią z dostępem do sieci Internet.

- 3.1.7. Bufet lub stołówka prowadzone przez podmioty zewnętrzne.
- 3.1.8. Obiekt dostępny dla osób niepełnosprawnych.
- 3.1.9. Monitoring wewnętrzny i zewnętrzny.
- 3.1.10. Obiekt spełniający wymogi bezpieczeństwa i higieny dla przebywających w nim osób.

3.2. Standardy edukacyjne dla gimnazjów:

- 3.2.1. Zapewnianie równych szans w przygotowaniu uczniów do egzaminów zewnętrznych.
- 3.2.2. Edukacja włączająca dzieci o specyficznych potrzebach edukacyjnych.
- 3.2.3. Rozpoznawanie i rozwijanie uzdolnień młodzieży.
- 3.2.4. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna (psycholog, pedagog, doradca zawodowy).
- 3.2.5. Zajęcia wyrównawcze.
- 3.2.6. Rozwijanie przedsiębiorczości i kreatywności uczniów.
- 3.2.7. Rozwijanie umiejętności uczniów w zakresie stosowania technologii informacyjnych.
- 3.2.8. Zajęcia przygotowujące młodzież do kontaktów międzykulturowych.
- 3.2.9. Zajęcia pozalekcyjne rozwijające pasje i zainteresowania uczniów.
- 3.2.10. Realizacja programów i projektów edukacyjnych.
- 3.2.11. Poradnictwo zawodowe dla uczniów (informacja i orientacja zawodowa).
- 3.2.12. Edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

4. Szkoły ponadgimnazjalne

4.1. Model szkoły (zespołu szkół):

- 4.1.1. Szkoła (zespół szkół) liczy od 350 do 800 uczniów,
- 4.1.2. Oddział liczy od 28 do 32 uczniów,
- 4.1.3. Szkoła co najwyżej 1,5 zmianowa,
- 4.1.4. Sale gimnastyczne o wymiarach co najmniej 24×12 m, zespół boisk – wyposażone w odpowiedni sprzęt spełniający wymogi bezpieczeństwa,
- 4.1.5. Sale i pracownie dydaktyczne wyposażone w sprzęt multimedialny i audiowizualny, z dostępem do sieci Internet,
- 4.1.6. Biblioteka z czytelnią z dostępem do sieci Internet,
- 4.1.7. Bufet lub stołówka prowadzone przez podmioty zewnętrzne,
- 4.1.8. Obiekt dostępny dla osób niepełnosprawnych,
- 4.1.9. Obiekt spełniający wymogi bezpieczeństwa i higieny dla przebywających w nim osób.

4.2. Standardy edukacyjne dla szkół ogólnokształcących:

- 4.2.1. Wszechstronny rozwój intelektualny uczniów.

- 4.2.2. Zapewnianie równych szans w przygotowaniu uczniów do egzaminów zewnętrznych i kontynuacji nauki na wyższym szczeblu.
- 4.2.3. Współpraca ze środowiskiem naukowym i kulturalnym.
- 4.2.4. Współpraca z opolskimi szkołami wyższymi – objęcie wsparciem uczniów szczególnie uzdolnionych.
- 4.2.5. Realizacja programów i projektów edukacyjnych.
- 4.2.6. Zajęcia pozalekcyjne zgodne z potrzebami i zainteresowaniami uczniów.
- 4.2.7. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna (psycholog, pedagog, doradca zawodowy).
- 4.2.8. Prowadzenie doradztwa zawodowego ułatwiającego uczniom podejmowanie decyzji o wyborze dalszej drogi kształcenia i kariery zawodowej.

4.3. Standardy edukacyjne dla szkół zawodowych:

- 4.3.1. Zapewnianie równych szans w przygotowaniu uczniów do egzaminów zewnętrznych i kontynuacji nauki na wyższym szczeblu.
- 4.3.2. Kształcenie umiejętności zawodowych w oparciu o praktyki wewnętrzne i zewnętrzne.
- 4.3.3. Nauczanie modułowe w zakresie przedmiotów zawodowych.
- 4.3.4. Ścisła współpraca z Centrum Kształcenia Praktycznego w zakresie realizacji praktycznej nauki zawodu.
- 4.3.5. Współpraca z pracodawcami w realizacji praktyk zawodowych.
- 4.3.6. Współpraca ze szkołami wyższymi technicznymi, a w szczególności z Politechniką Opolską.
- 4.3.7. Nauka języków obcych ze szczególnym uwzględnieniem języka obcego branżowego.
- 4.3.8. Tworzenie pracowni specjalistycznych na potrzeby kształcenia zawodowego.
- 4.3.9. Planowanie kierunków kształcenia w oparciu o monitoring potrzeb rynku pracy.
- 4.3.10. Realizacja programów i projektów edukacyjnych.
- 4.3.11. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna (psycholog, pedagog, doradca zawodowy).
- 4.3.12. Prowadzenie doradztwa zawodowego ułatwiającego uczniom podejmowanie decyzji o wyborze dalszej drogi kształcenia i kariery zawodowej.
- 4.3.13. Zajęcia pozalekcyjne zgodne z potrzebami i zainteresowaniami uczniów.

Realizacja polityki oświatowej w latach 2006–2010

W realizacji polityki oświatowej miasta Opola istotną kwestią w latach 2006–2010 było poszukiwanie rozwiązań optymalizujących sieć szkolną. Działania, jakie podejmowano w tym czasie, uwzględniały potrzeby i oczekiwania społeczności lokalnej, a także istniejące możliwości finansowe i organizacyjne. Ich konsekwencją miało być zapewnienie satysfakcjonującej uczniów i ich rodziców sieci szkół i przedszkoli oraz właściwej ich organizacji.

Zmiany w sieci szkół w Opolu były zdeterminowane sytuacją demograficzną. Niż demograficzny spowodował, że szkoły w coraz większym stopniu pozostawały niewypełnione. W szkołach podstawowych i gimnazjach z roku na rok powstawało coraz mniej oddziałów, a w samych oddziałach odnotowywano niższą liczebność uczniów. Wobec powstających dysproporcji pomiędzy liczbą dzieci a liczbą miejsc w szkołach istotną kwestią stała się konieczność zmodyfikowania sieci szkół. W tym zakresie brane były pod uwagę następujące kryteria:

- najmniejsze szkoły, gdzie jest najmniej uczniów, etatów, a zatem mniej ujemnych skutków społecznych (konsekwencje działań dotyczą mniejszej grupy osób),
- stan techniczny i możliwości lokalowe obiektów,
- zagęszczenie szkół w danym rejonie miasta. Ważnym kryterium przy wyborze była możliwość przełożenia ciężaru kształcenia do innej już istniejącej szkoły.

Projektowane zmiany w sieci szkół miały przede wszystkim na celu:

- zapewnienie wszystkim uczniom podobnych standardów kształcenia, w sytuacji, gdy wobec wszystkich uczniów stawiane są takie same wysokie wymagania egzaminacyjne,
- unowocześnienie bazy i zapewnienie oferty edukacyjnej na najwyższym poziomie,
- przeznaczenie większych środków finansowych na remonty i inwestycje, w tym termomodernizację, oraz doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne.

W 2007 r., na podstawie prowadzonych analiz, przygotowano i przedłożono Radzie Miasta Opola propozycję zmian w sieci szkół podstawowych i gimnazjów. Propozycja ta, uwzględniająca określenie docelowej struktury kształcenia i doce-

lowej sieci szkół na tych poziomach edukacyjnych, nie została rozpatrzona przez Radę Miasta Opola, tym samym nie podjęto działań mających na celu racjonalizację sieci szkolnej, polegającą na zmniejszeniu liczby szkół podstawowych i gimnazjów odpowiednio do istniejących potrzeb (likwidacja 2 szkół podstawowych i 1 gimnazjum). Podjęto zatem działania mające na celu bardziej efektywne wykorzystanie istniejącej bazy oświatowej. Część pomieszczeń PSP Nr 7 użyczono Stowarzyszeniu Przyjaciół Szkół Katolickich na prowadzenie Gimnazjum Katolickiego, natomiast część pomieszczeń PSP Nr 10 została przystosowana na siedzibę Miejskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli.

W 2009 r. dokonano likwidacji Publicznego Gimnazjum Nr 3. Jednocześnie przeniesiono siedzibę PG Nr 8 do budynku po zlikwidowanym PG Nr 3, natomiast część pomieszczeń w PSP Nr 14 po PG Nr 8 przeznaczono na nową siedzibę Publicznego Przedszkola Specjalnego Nr 53, a także na tematyczne pracownie zajęć dla uczniów szkół podstawowych, w tym dla sześciolatków.

W organizacji szkół podstawowych i gimnazjów dokonano zmian polegających na połączeniu dwóch szkół w zespół: Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Karola Musioła i Publicznego Gimnazjum Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Polskich Noblistów. Kolejną zmianą była likwidacja Filii Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 13 Specjalnej w Zespole Szkół Specjalnych, zlokalizowanej w Czarnowasach.

Nastąpiły także zmiany w sieci szkół ponadgimnazjalnych. Dokonano likwidacji 6 liceów profilowanych i 2 techników uzupełniających, do których od kilku lat nie było już naboru. Jednocześnie dokonano formalnej likwidacji niefunkcjonujących od roku szkolnego 2006/07, z powodu zmiany struktury szkolnictwa ponadgimnazjalnego, szkół na podbudowie ośmioletniej szkoły podstawowej i szkoły zasadniczej.

W 2009 r. rozpoczęto także działania zmierzające do likwidacji PSP Nr 25 w Gosławicach i zastąpienia tej placówki stowarzyszeniową publiczną szkołą podstawową z oddziałami dwujęzycznymi prowadzoną przez mniejszość niemiecką. Ze względu na brak akceptacji przez część przedstawicieli Rady Dzielnicy Gosławice, reprezentującej społeczność lokalną, projektowane zmiany nie zostały rozpatrzone przez Radę Miasta Opola w 2010 r.

W ostatnich latach podjęto wiele działań pozwalających zapewnić maksymalną dostępność do oferty edukacyjnej, zwłaszcza na poziomie przedszkolnym, gdzie od kilku lat występowało zwiększone zapotrzebowanie na opiekę. Starano się utrzymać w 32 przedszkolach publicznych zwiększoną liczbę miejsc w stosunku do lat ubiegłych, by zgodnie z założeniami polityki oświatowej miasta Opola objąć edukacją przedszkolną jak największą liczbę dzieci. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat utworzono 12 dodatkowych oddziałów na 240 miejsc w tych przedszkolach, które dysponowały pełnometrażowymi salami, wykorzystywanymi dotychczas do zabaw ruchowych, ćwiczeń gimnastycznych, zajęć dodatkowych i imprez przedszkolnych.

Do zwiększenia liczby miejsc w przedszkolach przyczyniła się także realizacja projektów edukacyjnych w ramach PO Kapitał Ludzki, zakładających wsparcie edu-

kacji przedszkolnej w Opolu, dzięki którym stworzono w przedszkolach dodatkowe miejsca dla dzieci, a także dostosowano czas pracy wybranych placówek do potrzeb pracujących rodziców. Istotne znaczenie miało także objęcie pewnej części dzieci sześciolletnich edukacją szkolną (85 dzieci w 2009 r. i 108 w 2010 r.), co umożliwiło zwiększenie ilości wolnych miejsc w przedszkolach.

Zwiększone zapotrzebowanie na opiekę przedszkolną przełożyło się na powstanie nowych niepublicznych placówek przedszkolnych. Do istniejących dotychczas 4 niepublicznych przedszkoli dołączyły 3 kolejne przedszkola oraz 3 punkty przedszkolne.

W szkołach podstawowych i gimnazjach (obwodowych) liczba tworzonych oddziałów klasy pierwszej corocznie była niższa od liczby oddziałów wychodzących (klasy szósta i trzecia), stąd ogólna liczba oddziałów funkcjonujących w tych szkołach stawała się coraz niższa w stosunku do lat poprzednich. Jedną z najistotniejszych kwestii na etapie szkoły podstawowej było przygotowanie szkół do objęcia edukacją dzieci sześciolletnich, gdyż zmiany w ustawie o systemie oświaty z 2009 r. wprowadziły stopniowe obniżenie obowiązku szkolnego do szóstego roku życia. Stąd też działania miasta Opola koncentrowały się na przygotowaniu placówek do przyjęcia sześciolatków oraz na zapewnieniu im odpowiedniej oferty edukacyjnej i opiekuńczej. Dzięki realizacji rządowego programu „Radosna szkoła” pozyskano dodatkowe środki na wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne oraz place zabaw.

Pomocny w realizacji zadań okazał się „Miejski program działań przedszkoli i szkół podstawowych w zakresie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej” opracowany przez Wydział Oświaty oraz dyrektorów przedszkoli, szkół podstawowych i poradni psychologiczno-pedagogicznej. Wspólne działania zaowocowały przyjęciem od września 2009 r. znacznej grupy dzieci sześciolletnich do klas I szkół podstawowych, dzięki czemu Opole uzyskało stosunkowo wysoki stopień objęcia sześciolatków edukacją szkolną.

W gimnazjach, borykających się z niżej demograficznym, częściowo uwolniono obwody. Mogły one tworzyć oddziały klasy pierwszej w ilości uzależnionej od optymalnych warunków pracy, z uwzględnieniem bazy lokalowej, jednozmienowości, zachowania warunków bezpiecznej i higienicznej pracy.

Szkoły ponadgimnazjalne, które w ostatnich latach w coraz większym stopniu także doświadczały konsekwencji niżej demograficznego, zmuszone były, biorąc pod uwagę fakt, że ponad połowa ich uczniów to osoby spoza Opola, podejmować zwiększony wysiłek na rzecz promocji swej oferty edukacyjnej. Taka sytuacja skłaniała do racjonalnego planowania naboru w oparciu o:

- doświadczenia wynikające z naboru z lat poprzednich (m.in.: zainteresowanie uczniów proponowaną ofertą kształcenia, zapotrzebowanie rynku pracy, losy absolwentów),
- możliwości organizacyjne szkoły w celu wyeliminowania dwuzmienowości w szkołach dla młodzieży,
- perspektywy dalszego kształcenia.

Likwidacja liceów profilowanych i techników uzupełniających nie spowodowała utraty miejsc w szkolnictwie ponadgimnazjalnym, bowiem modyfikowana corocznie oferta kształcenia była wzbogacana w ostatnich latach o nowe kierunki i zawody w technicach oraz zasadniczych szkołach zawodowych, zgodnie z preferencjami młodzieży i potrzebami rynku pracy.

Miasto Opole zapewniło warunki do stworzenia bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych zgodnej z potrzebami i zainteresowaniami uczniów. Od roku szkolnego 2006/07 wprowadzono system przydzielania szkołom godzin na dodatkowe zajęcia (tzw. godziny miejskie), określający liczbę godzin przypadających na oddział na danym etapie kształcenia. Wyrównało to dysproporcje w dostępie do zajęć pozalekcyjnych w poszczególnych szkołach i umożliwiło stopniowe dochodzenie do atrakcyjnej oferty we wszystkich placówkach. Zadaniem nowego systemu organizacji zajęć pozalekcyjnych było przede wszystkim wsparcie szkół w realizacji ich programów wychowawczych, dzięki czemu mogły one w większym stopniu zapewnić:

- pomoc uczniom zagrożonym niepowodzeniami szkolnymi w osiągnięciu sukcesów na miarę ich indywidualnych możliwości,
- umożliwienie wszechstronnego rozwoju uczniom wykazującym zainteresowania w danej dziedzinie,
- ograniczenie korepetycji i zajęć płatnych dla uczniów.

Od 2009 r. tzw. godziny miejskie zostały częściowo ograniczone z uwagi na nowe możliwości w poszerzaniu oferty edukacyjnej, jakie sukcesywnie stworzono szkołom poprzez:

- realizację praktycznie we wszystkich typach szkół projektów edukacyjnych z wykorzystaniem środków europejskich,
- wprowadzenie zapisów w ustawie Karta Nauczyciela zobowiązujących nauczycieli szkół do obowiązkowego przepracowania dodatkowych godzin poza ustalonym pensum, przeznaczonych na dodatkowe zajęcia opiekuńcze i wychowawcze, zgodnie z potrzebami i zainteresowaniami uczniów.

Oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach była stale uzupełniana zajęciami pozaszkolnymi realizowanymi przez działające w mieście dwie placówki wychowania pozaszkolnego: Młodzieżowy Dom Kultury, realizujący zajęcia w formach stałych (zespoły, sekcje, koła zainteresowań, pracownie, kluby), okresowych i okazjonalnych oraz zajęcia pozalekcyjne w szkołach, a także Międzyszkolny Ośrodek Sportowy, realizujący zajęcia z zakresu 10 dyscyplin sportowych w ramach sekcji sportowych.

Ważnym obszarem działań było zapewnienie szkołom odpowiednich warunków działalności poprzez wykonywanie remontów oraz zadań inwestycyjnych. W wyniku realizacji zadań inwestycyjnych i modernizacyjnych, a także sukcesywnie prowadzonych remontów w obiektach oświatowych, stan techniczny oraz funkcjonalność i estetyka bazy oświatowej uległy znaczącej poprawie. Większość placówek oświatowych zapewnia obecnie bardzo dobre warunki nauczania i gwarantuje bezpieczeństwo użytkowania budynków oraz ich funkcjonowanie na wysokim poziomie.

Oświata w Opolu – charakterystyka stanu obecnego

1. Struktura opolskiej oświaty

Opole jako największy ośrodek edukacyjny na terenie województwa opolskiego posiada sieć placówek oświatowych od szczebla przedszkolnego do ponadgimnazjalnego, która umożliwia mieszkańcom, a także osobom spoza terenu miasta, w przypadku szkolnictwa ponadgimnazjalnego, swobodny dostęp do edukacji na wszystkich poziomach kształcenia.

1.1. Przedszkola

Istniejąca w Opolu sieć publicznych placówek przedszkolnych pozwala gminie, której zadaniem własnym jest prowadzenie przedszkoli, zaspokoić w wysokim stopniu zapotrzebowanie mieszkańców miasta na opiekę przedszkolną. W Opolu funkcjonują 32 przedszkola publiczne (31 jako jednostki samodzielne i 1 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 1), w tym 2 przedszkola integracyjne i 1 przedszkole specjalne.

W przedszkolach publicznych, w 140 oddziałach jest obecnie 3294 dzieci, czyli ok. 78,5% dzieci w wieku 3–6 lat. Na realizację podstawy programowej wychowania przedszkolnego dla przedszkoli publicznych uczęszcza tylko 6,1% dzieci (z tego 1/3 to 6-latki), pozostałe 93,9% przebywa w przedszkolach powyżej 5 godzin dziennie. Średnia liczebność dzieci w oddziałach przedszkolnych wynosi 24, minimalna 20⁵, natomiast maksymalna 25.

Oprócz przedszkoli publicznych działają w mieście także placówki niepubliczne dotowane przez miasto Opole. Wiele z nich powstało w ostatnich latach ze względu na rosnące zapotrzebowanie na opiekę przedszkolną i sprzyjające warunki tworzenia takich placówek przez inne podmioty niż jst.

Funkcjonujące łącznie w mieście 32 przedszkola publiczne, 7 niepublicznych i 3 punkty przedszkolne umożliwiają dostęp do edukacji przedszkolnej dzieciom zamieszkałym w Opolu w wieku 3–6 lat w 93,3%. Jednak z opieki przedszkolnej korzysta obecnie 88,4% dzieci, w tym: dzieci trzyletnich – 82%, czteroletnich – 92%, pięcioletnich – 98%. W przypadku dzieci sześcioletnich do przedszkoli uczęszcza

⁵ Bez specjalnych (w PPS-53 i w PPI-51), gdzie minimalna liczebność wynosi 4.

82,7%, a 17,3% do klasy pierwszej w szkołach podstawowych. Przedszkola obejmują też opieką 10,3% dzieci poniżej 3 lat.

1.2. Szkoły podstawowe

Miasto Opole jest organem prowadzącym dla 20 publicznych szkół podstawowych, w tym 18 ogólnodostępnych tworzących sieć szkół podstawowych. Piętnaście szkół funkcjonuje w samodzielnych obiektach (PSP Nr 1, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 20, 21, 24, 25, 26), a jedna ze szkołą ponadgimnazjalną (PSP Nr 29 z PLO Nr VI). Trzy szkoły są w zespołach szkół, tj. w Zespole Szkół z Oddziałami Integracyjnymi (PSP Nr 5 i PG Nr 1), w Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 1 (PSP Nr 28 i PP Nr 36) i w Zespole Szkół Specjalnych (PSP Nr 13 Specjalna, PG Specjalne i Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy). Szkoła podstawowa funkcjonuje też w Pogotowiu Opiekuńczym.

Sieć szkół podstawowych zapewnia dzieciom bezpieczne i higieniczne warunki nauki i rekreacji. Nieprzepełnione klasy w zdecydowanej większości szkół i praca na 1 zmianę stwarzają możliwości kształcenia, wychowania i opieki na satysfakcjonującym poziomie. Jednak wiele szkół pozostaje niewypełnionych. Obecnie we wszystkich szkołach podstawowych w 253 oddziałach klas I–VI kształcą się 5371 uczniów, natomiast docelowo w optymalnych warunkach mogłoby kształcić się 6627 osób w 266 oddziałach. Liczebność dzieci w oddziałach wynosi: średnia: 22, minimalna: 9, maksymalna: 31. W Polsce przeciętna liczebność klasy w publicznej szkole podstawowej wynosi 19 uczniów, co stawia nasz kraj na 16 miejscu wśród krajów należących do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), podczas gdy przeciętna liczebność jest najwyższa w Wielkiej Brytanii (25 uczniów)⁶.

1.3. Gimnazja

Miasto Opole jest organem prowadzącym dla 12 publicznych szkół gimnazjalnych. W mieście funkcjonuje 8 publicznych gimnazjów ogólnodostępnych, w tym jedno dla dorosłych, 2 publiczne gimnazja dwujęzyczne (PG Nr 9 z Oddziałami Dwujęzycznymi i PG Nr 10 Dwujęzyczne). Publiczne gimnazja są też w Zespole Szkół Specjalnych i w Pogotowiu Opiekuńczym. Ponadto oddziały na poziomie gimnazjalnym funkcjonują w Ogólnokształcącej Szkole Sztuk Pięknych (Zespół Państwowych Placówek Kształcenia Plastycznego).

Sześć gimnazjów funkcjonuje w samodzielnych obiektach (PG Nr 2, 4, 5, 6, 7 i 8), pięć gimnazjów funkcjonuje w zespołach szkół (PG Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Zespole Szkół z Oddziałami Integracyjnymi, PG Nr 9 z Oddziałami Dwujęzycznymi w Zespole Szkół Ogólnokształcących, PG Nr 10 Dwujęzyczne w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr II, PG Specjalne w Zespole Szkół Specjalnych,

⁶ W. Wojciechowski, L. Kalina, A. Łaszek. *Szkołę mą widzę kosztowną*. „Forum Obywatelskiego Rozwoju”, Warszawa 2010 r.

PG dla Dorosłych w Zespole Szkół im. Prymasa Tysiąclecia). Publiczne gimnazjum jest również w Pogotowiu Opiekuńczym.

Obecnie we wszystkich gimnazjach w 125 oddziałach klas I–III kształcą się 3003 uczniów (z uwzględnieniem 80 uczniów w Ogólnokształcącej Szkole Sztuk Pięknych). Taka liczba uczniów sprawia, że nie wszystkie szkoły są w dostatecznym stopniu wypełnione. Docelowo w optymalnych warunkach w gimnazjach mogłoby uczyć się 3586 osób w 125 oddziałach. Liczebność dzieci w oddziałach wynosi: średnia: 27, minimalna: 16, maksymalna: 31.

W Polsce przeciętna liczebność klasy w publicznej w szkole gimnazjalnej wynosi 24, co stawia nasz kraj na 3 miejscu wśród krajów należących do OECD, podczas gdy przeciętna liczebność jest najwyższa w Niemczech (nieco poniżej 25 uczniów)⁷.

1.4. Szkoły ponadgimnazjalne

W Opolu funkcjonuje obecnie 39 publicznych szkół ponadgimnazjalnych. Istniejąca sieć publicznych szkół ponadgimnazjalnych umożliwia młodzieży zdobycie średniego wykształcenia dzięki wielości dróg edukacyjnych i drożności systemu edukacyjnego. Zapewnia ona bogatą ofertę kształcenia, udostępniając różnorodność typów szkół, zawodów i profili kształcenia pozwalających zaspokajać zainteresowania oraz potrzeby edukacyjne młodzieży. Wśród 39 publicznych szkół ponadgimnazjalnych, dla których organem prowadzącym jest miasto Opole, jest:

- 28 szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży, w tym 6 liceów ogólnokształcących, 3 licea profilowane (jedno w stopniowej likwidacji do 31.08.2011 r.), 7 techników, 1 liceum plastyczne, 1 ogólnokształcąca szkoła sztuk pięknych, 6 zasadniczych szkół zawodowych, 1 zasadnicza szkoła specjalna, 1 szkoła specjalna przysposabiająca do pracy, 2 szkoły policealne,
- 11 szkół ponadgimnazjalnych dla dorosłych, w tym 1 liceum ogólnokształcące, 1 zaoczne liceum ogólnokształcące, 1 zasadnicza szkoła zawodowa, 1 uzupełniające liceum ogólnokształcące, 5 uzupełniających techników zawodowych, 2 szkoły policealne.

Dwa licea ogólnokształcące są szkołami samodzielnymi (Publiczne Liceum Ogólnokształcące Nr I im. Mikołaja Kopernika, Publiczne Liceum Ogólnokształcące Nr VI im. Gen. Leopolda Okulickiego „Niedźwiadka”). Pozostałe szkoły ponadgimnazjalne (licea ogólnokształcące, profilowane i uzupełniające, technika, zasadnicze szkoły zawodowe i szkoły policealne) dla młodzieży i dorosłych funkcjonują w 11 zespołach szkół: Zespół Szkół Ogólnokształcących, Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr II, Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. Kazimierza Gzowskiego, Zespół Szkół im. Prymasa Tysiąclecia Stefana Kardynała Wyszyńskiego, Zespół Placówek Kształcenia Plastycznego im. Jana Cybisa, Zespół Szkół Ekonomicznych im. Stefana Grota Roweckiego, Zespół Szkół Elektrycznych im. Tadeusza Kościuszki, Zespół Szkół Mechanicznych, Zespół Szkół Budowlanych im. Papieża Jana Pawła II, Zespół

⁷ Tamże.

Szkół Zawodowych Nr 4 im. Bronisława Koraszewskiego, Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica.

We wszystkich szkołach ponadgimnazjalnych kształci się obecnie 9201 uczniów i słuchaczy w 335 oddziałach, w tym w szkołach dla młodzieży 8085 uczniów w 291 oddziałach i w szkołach dla dorosłych 1116 słuchaczy w 44 oddziałach. Szkoły na tym etapie kształcenia są przygotowane na przyjęcie 11.108 uczniów i słuchaczy w 427 oddziałach i zapewnienie im kształcenia w optymalnych warunkach. Liczebność uczniów w oddziałach wynosi w liceach ogólnokształcących – średnia: 32, minimalna: 16, maksymalna: 36, a w szkołach zawodowych – średnia: 25, minimalna: 15, maksymalna: 34.

1.5. Szkoły publiczne prowadzone przez inne organy

Ofertę edukacyjną publicznych szkół prowadzonych przez miasto Opole uzupełniają szkoły publiczne prowadzone przez inne organy. Miasto Opole jest organem, który wydaje zezwolenie na ich założenie. Wszystkie publiczne szkoły ponadgimnazjalne, prowadzone przez inne organy, wchodzi w skład sieci szkół ponadgimnazjalnych miasta Opola, natomiast szkoły podstawowe i gimnazja jedynie na wniosek organu prowadzącego mogą być wpisane do sieci szkół oraz mogą mieć ustalony obwód. Do szkół publicznych prowadzonych przez inne organy należą następujące placówki:

- Publiczna Szkoła Podstawowa Katolicka (Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich),
- Publiczne Gimnazjum (Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich),
- Publiczne Gimnazjum dla Dorosłych (Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego),
- Liceum Ogólnokształcące (Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich),
- Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych (Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego),
- Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące (Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego),
- Technikum Zawodowe (Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego),
- Technikum Zawodowe dla Dorosłych (Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego),
- Publiczna Zasadnicza Szkoła Zawodowa (Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego),
- Publiczne Policealne Studium Zawodowe (Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego).

1.6. Placówki niepubliczne

Szkolnictwo niepubliczne w Opolu stanowi uzupełnienie oferty edukacyjnej szkolnictwa publicznego, prowadzonego przez Miasto Opole oraz inne organy prowadzące. Szkolnictwo to reprezentują jednostki oświatowe wszystkich typów i po-

ziomów edukacyjnych. Utrzymująca się w latach 2009–2010 r. na stałym poziomie liczba przedszkoli i szkół niepublicznych świadczy o zaspokojeniu zapotrzebowania na tego typu ofertę edukacyjną. Liczba uczniów i słuchaczy pozostająca w systemie szkolnictwa niepublicznego stanowi ok. 21% całej populacji pozostającej w systemie edukacji w mieście Opolu.

W Opolu funkcjonują niepubliczne punkty przedszkolne, przedszkola niepubliczne i szkoły niepubliczne z uprawnieniami szkół publicznych. Liczba tych placówek ulegała w ciągu ostatnich lat zmianom. Obecnie wśród nich są: 3 punkty przedszkolne, 7 przedszkoli, 2 szkoły podstawowe, 4 gimnazja, 2 licea ogólnokształcące dla młodzieży, 9 liceów ogólnokształcących dla dorosłych, 8 uzupełniających liceów ogólnokształcących dla dorosłych, 1 liceum profilowane dla młodzieży, 1 liceum profilowane dla dorosłych, 2 technika, 1 technikum uzupełniające dla dorosłych, 24 szkoły policealne, w tym 7 szkół niepublicznych bez uprawnień szkół publicznych.

Tab. Niepubliczne jednostki wg wpisu do ewidencji w latach 2007–2010.
Dane Wydziału Oświaty

| Lp. | Jednostki niepubliczne wg typów | | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|--------------|--------------------------------------|--------------------------------|------------|------------|------------|------------|
| 1 | Przedszkola | | 4 | 4 | 6 | 7 |
| 2 | Punkty przedszkolne | | - | 3 | 5 | 3 |
| 3 | Szkoly podstawowe | | 2 | 2 | 2 | 2 |
| 4 | Gimnazja | | 2 | 2 | 2 | 2 |
| 5 | Gimnazja dla Doroslych | | - | - | - | 2 |
| 6 | Licea | Ogólnokształcące dla Młodzieży | 2 | 2 | 2 | 2 |
| 7 | | Ogólnokształcące dla Doroslych | 10 | 10 | 6 | 9 |
| 8 | | Uzupełniające dla Doroslych | 7 | 7 | 5 | 8 |
| 9 | | Profilowane dla Młodzieży | 1 | 1 | 1 | 1 |
| 10 | | Profilowane dla Doroslych | 1 | 1 | 1 | 1 |
| 11 | Technika | | 4 | 3 | 3 | 3 |
| 12 | Szkoly Policealne | | 46 | 44 | 29 | 24 |
| 13 | Placówki | Kształcenia Ustawicznego | 46 | 48 | 45 | 48 |
| 14 | | Opiekuńczo-Wychowawcze | 2 | 2 | 2 | 2 |
| 15 | | Oświatowo-Wychowawcze | 2 | 2 | 2 | 3 |
| 16 | Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne | | 1 | 1 | 1 | 1 |
| Razem | | | 130 | 132 | 112 | 122 |

Ponadto w systemie szkolnictwa niepublicznego funkcjonuje 48 placówek kształcenia ustawicznego, 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze i 3 placówki oświatowo-wychowawcze oraz 1 poradnia psychologiczno-pedagogiczna.

2. Organizacja kształcenia

2.1. Kształcenie ogólne

Szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne (ogólnokształcące i zawodowe) realizują podstawę programową kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, zgodnie z ramowymi planami nauczania dla publicznych szkół, w tym:

- obowiązkowe zajęcia edukacyjne o charakterze dydaktyczno-wychowawczym, w toku których odbywa się nauczanie przedmiotów, bloków przedmiotowych, realizacja modułów, kształcenie zintegrowane (edukacja wczesnoszkolna) lub realizacja ścieżek edukacyjnych,
- zajęcia z religii/etyki,
- godziny do dyspozycji dyrektora szkoły,
- zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych,
- zajęcia socjoterapeutyczne organizowane dla uczniów z dysfunkcjami i zaburzeniami utrudniającymi funkcjonowanie społeczne.

Zgodnie z wprowadzoną reformą programową kształcenia ogólnego, od roku szkolnego 2009/10 w klasach I szkoły podstawowej i gimnazjum realizowana jest nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego. W pozostałych klasach, do czasu zakończenia cyklu kształcenia w tej szkole, stosuje się dotychczasową podstawę programową.

W roku szkolnym 2009/10 na realizację obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz organizowane w szkołach nadobowiązkowe zajęcia pozalekcyjne przeznaczono łącznie tygodniowo:

- w szkołach podstawowych – 10.717 godzin, w tym 1112,5 godzin ponadwymiarowych. Ogółem w szkołach podstawowych zrealizowano 11.559 godzin przeliczeniowych⁸,
- w gimnazjach – 5.180,5 godzin, w tym 668,5 godzin ponadwymiarowych. Ogółem w gimnazjach zrealizowano 5.465,5 godzin przeliczeniowych,
- w szkołach ponadgimnazjalnych – 17.705 godzin przeliczeniowych, tj. 17.013 godzin rzeczywistych, w tym 3.075 godzin ponadwymiarowych.

Uczniowie opolskich szkół mają możliwość nauki języków obcych na zajęciach obowiązkowych i pozalekcyjnych. Najczęściej wybieranymi przez uczniów językami obcymi są: angielski i niemiecki⁹. Nauka języków obcych prowadzona jest zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym podział na grupy dokonywany jest z uwzględnieniem stopnia zaawansowania znajomości języka obcego. Zajęcia prowadzone są

⁸ Godziny przeliczeniowe uwzględniają oprócz rzeczywistych godzin (faktycznie realizowanych) również zniżki dyrektorów, wicedyrektorów, kierowników świetlic i doradców metodycznych oraz płatne urlopy dla poratowania zdrowia i stany nieczynne nauczycieli.

⁹ Dominującym językiem obcym wybieranym przez uczniów wszystkich typów szkół jest język angielski (87,5% ogólnej liczby uczniów). Drugim językiem obcym, pod względem liczebności uczących się, jest język niemiecki (45,6% ogólnej liczby uczniów). Dane z roku szkolnego 2008/09.

w grupach oddziałowych, międzyoddziałowych lub międzyklasowych, liczących od 10 do 24 uczniów.

Wyniki egzaminów zewnętrznych z języków obcych w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych, a także liczne osiągnięcia uczniów w konkursach i olimpiadach językowych, również na szczeblu międzynarodowym, potwierdzają wysoki poziom nauczania języków obcych w szkołach prowadzonych przez miasto Opole.

Szkoły zapewniają również naukę języka mniejszości narodowej uczniom deklarującym przynależność do mniejszości narodowej. Szkoły podstawowe i gimnazja prowadzą nauczanie języka mniejszości (język niemiecki) w grupach klasowych, międzyoddziałowych oraz międzyklasowych w formie odrębnych, dodatkowych zajęć. Dodatkową naukę języka mniejszości organizuje 1 przedszkole, 7 szkół podstawowych i 3 gimnazja. W roku szkolnym 2009/10 objęto nią ponad 500 uczniów w szkołach podstawowych, 100 uczniów w gimnazjach i 50 dzieci w przedszkolu.

Szkoły organizują też dodatkową bezpłatną naukę języka polskiego cudzoziemcom nieznającym języka polskiego. W roku szkolnym 2009/10 tą formą pomocy objęto czterech uczniów w szkołach podstawowych.

Szkoły organizują wychowanie fizyczne zgodnie z obowiązującymi przepisami:

- w szkołach podstawowych – po 4 godziny w klasach IV–VI (w klasach I–III zajęcia organizowane w ramach edukacji wczesnoszkolnej w klasach I oraz w ramach kształcenia zintegrowanego w klasach II i III),
- w gimnazjach – po 4 godziny na oddział,
- w szkołach ponadgimnazjalnych – po 3 godziny na oddział.

Zajęcia wychowania fizycznego są prowadzone w grupach liczących od 12 do 26 uczniów, oddzielnie dla dziewcząt i chłopców lub w grupach mieszanych. Tam, gdzie to konieczne, tworzone są grupy międzyoddziałowe.

Dla uczniów uzdolnionych sportowo i zainteresowanych uprawianiem określonych dyscyplin sportu, szkoły prowadzą oddziały z rozszerzonym programem wychowania fizycznego. 4 szkoły podstawowe prowadzą takie oddziały w dyscyplinach: pływanie, lekkoatletyka i judo, piłka nożna, a 3 gimnazja: pływanie, szermierka, piłka ręczna.

Poza obowiązkowymi godzinami wychowania fizycznego szkoły realizują zajęcia rekreacyjno-sportowe w formie zajęć pozalekcyjnych (szkolne koła sportowe – SKS) w ramach tzw. godzin miejskich.

Tab. Organizacja zajęć wychowania fizycznego w szkołach w roku szkolnym 2009/10

| Typ szkoły | Liczba godzin WF, zgodnie z ramowym planem nauczania | Liczba godzin zajęć rekreacyjno-sportowych (godziny miejskie) |
|-------------------------|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| Szkoły podstawowe | 742 | 80 |
| Gimnazja | 730 | 18 |
| Szkoły ponadgimnazjalne | 1.600 | 33 |
| Razem: | 3.072 | 131 |

Szkoły realizują różnorodne przedsięwzięcia edukacyjno-wychowawcze, wspomagające proces edukacyjny, związane nie tylko z upowszechnianiem wiedzy przedmiotowej, ale również kultury, sportu i rekreacji, edukacji ekologicznej, regionalnej, europejskiej, samodzielnie z własnej inicjatywy lub w ramach różnorodnych programów edukacyjno-wychowawczych. Mają zapewnione wsparcie finansowe na różnego rodzaju przedsięwzięcia (konkursy i olimpiady wiedzy, sportowe, imprezy kulturalne i inne). Organ prowadzący wspiera finansowo szkoły m.in. w zakresie:

- realizacji projektów edukacyjnych w ramach programu „Uczenie się przez całe życie” (dotyczy podprogramów: Comenius, Leonardo da Vinci, E-Twinning),
- różnych form współpracy zagranicznej (32 jednostki oświatowe prowadzą współpracę zagraniczną, w tym: 13 w ramach wymiany międzyszkolnej, 11 w ramach wymiany międzyszkolnej oraz w ramach realizacji różnych programów edukacyjnych UE, 8 – wyłącznie w ramach realizacji różnych programów edukacyjnych UE; ponadto 33 szkoły prowadzą szkolne kluby europejskie),
- wyjazdów i udziału uczniów w różnego rodzaju przedsięwzięciach w kraju i za granicą (np. udział uczniów w międzynarodowych konkursach i olimpiadach),
- organizacji konferencji i seminariów, na których szkoły mogły prezentować swoje doświadczenia i najlepsze rozwiązania w pracy z uczniami a uczniowie, szczególnie szkół ponadgimnazjalnych, swoją wiedzę i zdobyte umiejętności,
- wydawania różnego rodzaju publikacji oraz przygotowywania wystaw: jubileuszowych, okazjonalnych (np. nadanie szkole imienia), bądź tematycznych,
- organizacji konkursów, turniejów i przeglądów, o zasięgu co najmniej międzyszkolnym, które wpisały się w kalendarz opolskich imprez szkolnych.

Oferta edukacyjna liceów ogólnokształcących jest bardzo szeroka. Oprócz tradycyjnych kierunków kształcenia, podzielonych na trzy grupy:

- matematyczno-fizyczny – informatyczny (przygotowujący do kierunków politechnicznych i uniwersyteckich ścisłych),
- biologiczny – biologiczno-chemiczny – przyrodniczy (przygotowujący do studiów medycznych, rolniczych, leśnych, uniwersyteckich zbieżnych kierunkowo),
- humanistyczny,

rozwinęła się gama rozszerzonych programów nauczania, dostosowująca się do bieżących trendów jak i zapotrzebowania młodzieży. Należą do nich klasy dwujęzyczne (z wykładowym językiem angielskim i niemieckim), europejskie, społeczno-prawne, językowe (głównie język angielski i niemiecki), humanistyczno-dziennikarskie.

Licea starają się uatrakcyjnić swą ofertę poprzez organizację dodatkowych pozalekcyjnych form edukacji (dodatkowe nauczanie języków obcych, koła przedmiotowe, realizacja projektów edukacyjnych, indywidualna praca z uczniem zdolnym itp.) oraz współpracę z uczelniami wyższymi, a także różnymi instytucjami w kraju i za gra-

nicą. Pomocna w poszerzeniu oferty edukacyjnej tych szkół jest realizacja projektów edukacyjnych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, w tym projektu „Via ad Artes – program rozwojowy liceów ogólnokształcących Miasta Opola”, realizowanego w okresie 1.09.2009–30.06.2010 r., oraz projektu „Nauka kluczem do sukcesu – program rozwojowy liceów ogólnokształcących Miasta Opola”, realizowanego obecnie, tj. 1.10.2010.–15.07. 2011 r. W obydwu projektach przewidziano udział 1769 uczniów.

2.2. Kształcenie specjalne

Dzieci i młodzież dotknięte niepełnosprawnością mają zapewnioną pomoc w przezwyciężaniu trudności, w uczeniu się i nabywaniu kompetencji niezbędnych w dorosłym życiu dzięki różnorodnym formom pomocy dostosowanym do stopnia i rodzaju ich niepełnosprawności. W roku szkolnym 2010/11 zadania związane z kształceniem specjalnym realizują placówki:

Przedszkola:

- Przedszkole Publiczne Integracyjne Nr 38 ma 2 oddziały integracyjne dla 5 dzieci niepełnosprawnych.
- Przedszkole Publiczne Integracyjne Nr 51 prowadzi 6 oddziałów integracyjnych dla 30 dzieci niepełnosprawnych i 1 oddział specjalny dla 4 dzieci autystycznych.
- Przedszkole Publiczne Specjalne Nr 53 prowadzi 4 oddziały przedszkolne dla 18 dzieci niepełnosprawnych.

Szkoły podstawowe:

- Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 13 Specjalna w Zespole Szkół Specjalnych prowadzi 13 oddziałów dla 111 uczniów niepełnosprawnych.
- Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi, PSP Nr 14 i 15 prowadzą 16 oddziałów integracyjnych. Łącznie uczęszcza do nich 64 uczniów niepełnosprawnych.
- Uczniowie z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego uczą się również w oddziałach ogólnodostępnych szkół podstawowych.

Gimnazja:

- Publiczne Gimnazjum Specjalne w Zespole Szkół Specjalnych ma 10 oddziałów dla 97 uczniów,
- Publiczne Gimnazjum Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi prowadzi 2 oddziały integracyjne dla 9 uczniów niepełnosprawnych,
- Publiczne Gimnazjum Nr 8 prowadzi 2 oddziały integracyjne dla 8 uczniów niepełnosprawnych,
- Uczniowie z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego uczyli się również w oddziałach ogólnodostępnych w pozostałych gimnazjach.

Szkoły ponadgimnazjalne, w tym:

- Publiczna Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna dla osób z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim w Zespole Szkół Budowlanych prowadzi 3 oddziały wielozawodowe dla 48 uczniów,
- Szkoła Przystosowująca do Pracy w Zespole Szkół Specjalnych prowadzi 3 oddziały dla 28 uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym,
- Publiczne Liceum Profilowane Nr I w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących prowadzi 1 oddział dla 5 uczniów z wadą słuchu.

Dzieci i młodzież z dysfunkcją ruchu, uniemożliwiającą lub utrudniającą uczęszczanie do szkoły, stale lub okresowo niezdolne do nauki w warunkach szkolnych, mają zapewnione nauczanie indywidualne w zakresie odpowiednim do ich potrzeb. W roku szkolnym 2009/10 w szkołach podstawowych nauczaniem indywidualnym objętych było 38 uczniów, z realizacją 378 godzin nauczania indywidualnego, w gimnazjach nauczaniem indywidualnym objętych było 22 uczniów, z realizacją 245 godzin nauczania indywidualnego, natomiast w szkołach ponadgimnazjalnych nauczaniem indywidualnym objęto 25 uczniów, realizując 347 godzin. W Zespole Szkół Specjalnych na realizację nauczania indywidualnego przeznaczono 370 godzin.

Dla uczniów niepełnosprawnych, w zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności, organizowane są również zajęcia rewalidacyjne, w tym korekcyjne wad postawy, korygujące wady mowy, orientacji przestrzennej i poruszania się, nauki języka migowego i inne wynikające z programów rewalidacji. W roku szkolnym 2009/10 w szkołach podstawowych zajęciami rewalidacyjnymi objęto 72 uczniów, na zajęcia te przeznaczono 144 godziny. Natomiast w gimnazjach zajęciami rewalidacyjnymi objęto 26 uczniów, na zajęcia te przeznaczono 53 godziny. W Zespole Szkół Specjalnych zajęcia rewalidacyjne wynikają z ramowego planu nauczania, w wymiarze 10 godzin na oddział tygodniowo.

Dla dzieci z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, w wieku od urodzenia do rozpoczęcia nauki szkolnej, są organizowane zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju w celu stymulowania ich rozwoju. Zajęcia te prowadzą nauczyciele posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka i specjaliści, wchodzący w skład zespołu wczesnego wspomaganie w Zespole Szkół Specjalnych. W roku szkolnym 2009/10 wczesne wspomaganie rozwoju zorganizowano dla 64 dzieci, a liczba godzin wynosiła 128 tygodniowo.

2.3. Kształcenie zawodowe

Kształcenie zawodowe jest realizowane w systemie szkolnym w zasadniczych szkołach zawodowych, technikach, technikach uzupełniających oraz szkołach policealnych. Edukacja w szkołach zawodowych obejmuje trzy rodzaje kształcenia: ogólne, zawodowe teoretyczne oraz zawodowe praktyczne, realizowane w formie zajęć praktycznych bądź praktyk zawodowych. Zawody, w których mogą kształcić szkoły zawodowe, określone są w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowe-

go. Kształcenie zawodowe realizują również pracodawcy będący rzemieślnikami. Kształcą oni w ponad 100 zawodach, spośród których ponad 50 z nich to zawody ujęte w klasyfikacji szkolnej.

Miasto Opole jako największy ośrodek edukacyjny na terenie Opolszczyzny zapewnia kształcenie zawodowe zarówno mieszkańcom miasta, jak i regionu. Oferta edukacyjna w zakresie kształcenia zawodowego proponowana jest w następujących typach szkół ponadgimnazjalnych:

- 7 technikach – usytuowanych w zespołach szkół, zwykle łącznie z zasadniczymi szkołami zawodowymi. Różnorodność zawodów kształcenia jest bardzo duża – 28 zawodów. Najpopularniejsze zawody wybierane najczęściej przez kandydatów w trakcie rekrutacji to: technik mechatronik, technik teleinformatyk, technik logistyk, technik mechanik, technik usług fryzjerskich, technik budownictwa, technik architektury krajobrazu, technik ekonomista;
- 5 uzupełniających technikach dla dorosłych – przeznaczonych dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych i spełniających podobną rolę jak licea uzupełniające z tą różnicą, że oprócz wykształcenia ogólnego i umożliwienia przystąpienia do egzaminu dojrzałości, zapewniają po zdaniu egzaminu potwierdzenie kwalifikacji zawodowych w stopniu technika. Szkoły te sytuowane są w zespołach szkół razem z technikami i szkołami zasadniczymi. Nauka w takiej placówce trwa 3 lata. Oferta w miarę zróżnicowana – 8 zawodów. Najpopularniejsze zawody wybierane najczęściej przez kandydatów w trakcie rekrutacji to: technik mechatronik, technik teleinformatyk, technik logistyk, technik mechanik, technik usług fryzjerskich, technik budownictwa, technik architektury krajobrazu, technik ekonomista;
- 6 zasadniczych szkołach zawodowych, w tym 1 dla dorosłych, 1 zasadniczej szkole zawodowej specjalnej, 1 szkole specjalnej przysposabiającej do pracy, w których nauka trwa od 2 do 3 lat w zależności od zawodu. Szkoły umożliwiają zdobycie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Edukacja w zakresie wykształcenia ogólnego ma w nich mniejsze znaczenie, ustępując miejsca zawodowemu. Szkoły te nie zamykają jednak procesu kształcenia, istnieje bowiem możliwość kontynuacji nauki w liceach lub technikach uzupełniających. Szkoły zasadnicze zawodowe usytuowane są w zespołach szkół, zwykle łącznie z technikami. Różnorodność oferty edukacyjnej (zawodów) jest bardzo duża. Część szkół oferuje naukę w zależności od potrzeb klienta, gdzie profil zależy od rodzaju indywidualnej praktyki zawodowej ucznia. Kształcą one w 22 zawodach, w tym w 17 w 3-letnich i 3 w 2-letnich. Najpopularniejsze zawody to: elektryk, elektromechanik, mechanik pojazdów samochodowych, fryzjer, kucharz małej gastronomii.
- 4 szkołach policealnych, w tym 2 dla dorosłych – przeznaczonych dla osób legitymujących się wykształceniem średnim, w których czas nauki zależny jest od konkretnego zawodu, lecz nie przekracza 2,5 roku. Absolwent szkoły policealnej uzyskuje dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe. Police-

alne szkoły proponują zróżnicowaną i dość dobrze skorelowaną z obecnymi trendami i zapotrzebowaniem klientów oraz potrzebami rynku pracy ofertę kierunkową. Zawody, w których obecnie kształcą publiczne szkoły to: technik hotelarstwa, technik obsługi turystycznej, technik usług kosmetycznych. W przypadku tych szkół wiodącą jest oferta placówek niepublicznych¹⁰.

Tab. Szkoły zawodowe i nauczanie w nich zawodów

| Typ szkoły | Liczba szkół | Liczba zawodów |
|----------------------------|--------------|----------------|
| Technika | 7 | 28 |
| Technika uzupełniające | 5 | 8 |
| Zasadnicze szkoły zawodowe | 6 | 22 |
| Szkoły policealne | 4 | 3 |
| Razem | 23 | 61 |

W roku szkolnym 2010/11 w szkołach zawodowych naukę zawodu pobiera łącznie 4.961 uczniów i słuchaczy, w tym 4.558 uczniów w szkołach dla młodzieży i 403 słuchaczy w szkołach dla dorosłych.

Szkoły zawodowe uatrakcyjnijają swoją ofertę edukacyjną dzięki realizowanym corocznie od 2008 r. projektom edukacyjnym w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki P.IX, Dz.9.2 Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego. W ramach realizowanych projektów o łącznej wartości 1.899.931,92 zł organizowane są dodatkowe zajęcia i kursy wspomagające kształcenie zawodowe w technikach i zasadniczych szkołach zawodowych, dające uczniom dodatkowe kwalifikacje, z których mogło łącznie skorzystać 1809 uczniów.

2.4. Praktyczna nauka zawodu

Realizację zadań z zakresu przygotowania praktycznego uczniów szkół zawodowych zapewnia Centrum Kształcenia Praktycznego w Zespole Placówek Oświatowych w Opolu. W bieżącym roku szkolnym 2010/11 CKP realizuje zajęcia praktycznej nauki zawodu łącznie dla 1.100 uczniów polskich szkół w łącznym wymiarze 733 godzin. W placówce są realizowane również zajęcia w ramach kółek technicznych dla uczniów polskich szkół oraz studentów polskich uczelni wyższych. Kółka są organizowane w grupach tematycznych: mechatronika, montaż elektroniczny, spawanie. CKP corocznie organizuje i przeprowadza etap praktyczny egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodach elektromechanik, monter elektroniki oraz monter mechatroniki dla OKE we Wrocławiu.

¹⁰ Niepubliczne szkoły policealne kształcą obecnie w 38 zawodach, z których najpopularniejsze to: technik administracji, technik usług fryzjerskich, technik usług kosmetycznych oraz technik bezpieczeństwa i higieny pracy i technik informatyk.

Na bieżąco placówka wzbogaca wyposażenie podstawowe i specjalistyczne w istniejących pracowniach (m.in. pracownie: elektroniczne, obróbki mechanicznej, obróbki ręcznej i montażu, obróbki ręcznej, nauki technik CNC, pomiarów i jakości, spawalnicza, instalacji i urządzeń elektrycznych, podstaw mechatroniki, układów mechatroniki, hotelarska, obsługi konsumenta), jak również tworzy nowe pracownie do prowadzenia zajęć: 4 pracownie budowlane (murarska, zbrojarsko-betoniarstwo, ciesielsko-stolarska, robót wykończeniowych), pracownie mechatroniki (układy hydrauliczne, robotyka i sensoryka, układy pneumatyczne), pracownię opieki środowiskowej i paliatywnej. Ponadto w ostatnim czasie:

- w pracowniach mechanicznych wdrożono sieć i narzędzia pneumatyczne, co pozwoliło na realizację podstawy programowej w nowym zakresie,
- rozbudowano pracownię mechatroniki – układy pneumatyczne o nowe stanowiska PLC generacji SIMENS – LOGO,
- utworzono nową pracownię mechatroniki (I etap) – układy hydrauliki i elektrohydrauliki, stwarzając tym samym możliwość lepszego przygotowania uczniów kierunku technik mechatronik do egzaminu zawodowego oraz kształcenia inżynierskiego,
- rozpoczęto adaptację pomieszczeń dla potrzeb pracowni budownictwa – utworzono pracownię technologii wykończenia wnętrz. Opracowana została dokumentacja techniczna na adaptację części pomieszczeń dla potrzeb sanitarno-socjalnych uczniów kierunku technik budownictwa i architektury krajobrazu,
- rozszerzono działalność edukacyjną CKP, oferując zajęcia praktyczne uczniom ZSZ nr 1 w Brzegu.

2.5. Kształcenie młodocianych – dofinansowanie pracodawcom kosztów kształcenia

Praktyczne kształcenie zawodowe realizowane w zasadniczych szkołach zawodowych w formie praktyk zawodowych odbywa się u pracodawców w ramach tzw. nauki zawodu lub przyuczenia do zawodu. Pracodawcom, którzy zgodnie z art. 70 b ust.1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) zawarli z młodocianymi pracownikami umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego i spełniają wymagane warunki, przysługuje dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianego pracownika. W przypadku młodocianych zameldowanych na terenie miasta Opola dofinansowanie przyznaje Prezydent Miasta Opola, w drodze decyzji, po stwierdzeniu spełniania wymogów określonych przepisami prawa.

Dofinansowanie pracodawcom kosztów kształcenia młodocianego pracownika odbywa się w ramach środków przekazywanych z Funduszu Pracy na podstawie umowy pomiędzy Wojewodą Opolskim a Prezydentem Miasta Opola, określającej wysokość środków i tryb ich przekazywania. W 2010 r. była to kwota 560.514,64 zł.

Tab. Wnioski o dofinansowanie w latach 2007–2010

| Lata | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|-----------------|------|------|------|------|
| Liczba wniosków | 77 | 98 | 82 | 102 |

2.6. Kształcenie ustawiczne

Kształcenie ustawiczne jest to kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także użycie i uzupełnianie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych przez osoby, które spełniły obowiązek szkolny. W obszarze kształcenia ustawicznego działają instytucje edukacji (ustawa o systemie oświaty), instytucje rynku pracy (ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy) oraz instytucje edukacyjne, działające w oparciu o ustawy i rozporządzenia szczegółowe, w tym prawo gospodarcze¹¹.

Kształcenie ustawiczne w ramach systemu edukacji jest organizowane i prowadzone w szkołach dla dorosłych oraz placówkach kształcenia ustawicznego, placówkach kształcenia praktycznego, ośrodkach dokształcania i doskonalenia zawodowego, które umożliwiają uzyskanie, jak również uzupełnienie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych przez osoby, które spełniły obowiązek szkolny.

Dorośli częściej wybierają szkoły niepubliczne. W woj. opolskim kształcą się w nich prawie trzy razy więcej słuchaczy niż w szkołach publicznych. Na łączną liczbę 3908 uczniów – 2867 to uczniowie szkół niepublicznych¹². Najwięcej osób, bo aż 1248, korzysta ze szkół niepublicznych znajdujących się w Opolu. Kształcą się oni w 7 liceach ogólnokształcących, liceum profilowanym i technikum oraz w 2 zasadniczych szkołach zawodowych.

Miasto Opole jest organem prowadzącym dla 1 gimnazjum dla dorosłych oraz 11 szkół ponadgimnazjalnych dla dorosłych. Wśród nich są: 1 liceum ogólnokształcące, 1 zaoczne liceum ogólnokształcące, 1 uzupełniające liceum ogólnokształcące, 5 uzupełniających techników zawodowych, 1 zasadnicza szkoła zawodowa, 2 szkoły policealne.

¹¹ J. Górniak, M. Jelonek, A. Jurczak, S. Krupnik, P. Majkut, J. Perek-Białas, B. Worek, *Kształcenie ustawiczne w Małopolsce: analiza danych zastanych, Raport z pierwszego etapu badań naukowych*, Uniwersytet Jagielloński Kraków, czerwiec 2007 w ramach: Projekt „Małopolskie Partnerstwo na rzecz promocji – rozwoju kształcenia ustawicznego – model wymiany informacji, narzędzi, badań, dobrych praktyk w obszarze rynku pracy, edukacji i szkoleń” współfinansowany przez Unie Europejska z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżet państwa w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

¹² A. Śliz, M. Kalski, *Edukacja formalna osób dorosłych w województwie opolskim. Publikacja opracowana w ramach projektu pn. „Szkoła otwarta dla dorosłych. Modernizacja systemu kształcenia ustawicznego na potrzeby opolskiego rynku pracy”*. Katowice – Opole 2010.

Aktualna liczba słuchaczy w szkołach dla dorosłych wynosi 1.116. Kształcenie prowadzone jest w następujących zawodach: technik budownictwa, technik technologii drewna, technik żywienia i gospodarstwa domowego, technik usług kosmetycznych, technik elektroniki, technik elektryk, technik mechanik, technik mechatronik, technik pojazdów samochodowych, sprzedawca, murarz, mechanik pojazdów samochodowych.

Ofertę edukacyjną dla dorosłych mają też centra kształcenia ustawicznego i centra kształcenia praktycznego – placówki umożliwiające dorosłym uzupełnianie wykształcenia w formach szkolnych i pozaszkolnych. Miasto Opole prowadzi 2 takie placówki: Centrum Kształcenia Praktycznego oraz placówkę kształcenia ustawicznego (Miejski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli), dającą możliwość podnoszenia kwalifikacji oraz kompetencji nauczycielom zainteresowanym rozwojem zawodowym.

Na przestrzeni ostatnich 10 lat do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez miasto Opole, na podstawie art. 82 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zostało wpisanych 48 placówek kształcenia ustawicznego. Placówki te realizują różne formy doskonalenia i doksztalcenia zawodowego. Oferują szereg kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe, jak również kursy, które umożliwiają zdobycie nowych kwalifikacji. Organizują seminaria i szkolenia warsztatowe. Bogata oferta szkoleniowa placówek kształcenia ustawicznego, nastawiona na zaspakajanie potrzeb edukacyjnych osób dorosłych, wynika ze stałego monitoringu zmieniającego się rynku pracy i potrzeb kwalifikacyjnych w tym zakresie.

3. Wyniki egzaminów zewnętrznych

Egzaminy zewnętrzne mają na celu obiektywne badanie poziomu wiedzy i umiejętności uczniów na zakończenie poszczególnych etapów kształcenia – po szkole podstawowej, gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej. Dla lepszego porównania (na tle całej populacji) wyników uczniów, którzy w skali całego kraju wykonywali takie same zadania egzaminacyjne stosuje się dziewięciopunktową skalę staninową, umożliwiającą interpretację wyników oraz ich analizę. Analiza wyników egzaminów w szkołach jest traktowana jako ten obowiązek dyrektorów, który wydatnie przyczynia się do podwyższenia jakości pracy szkół.

Wyniki egzaminów zewnętrznych na wszystkich poziomach edukacyjnych są analizowane przez opolskie szkoły. Również organ prowadzący prowadzi takie analizy. Informacje udostępniane przez OKE służą do analiz porównawczych jakości pracy zarówno poszczególnych szkół w mieście, jak również do porównania wyników wszystkich szkół w zestawieniu z wynikami wojewódzkimi i krajowymi. Od 2009 r. wyniki egzaminów zewnętrznych w szkołach prowadzonych przez miasto Opole są corocznie przedstawione Radzie Miasta Opola w raporcie o stanie realizacji zadań oświatowych za dany rok szkolny.

Miasto Opole stale inspiruje szkoły do tego, by w większym stopniu niż dotychczas wykorzystywały wnioski z analizy wyników egzaminów zewnętrznych do poprawy

działań dydaktycznych, organizacyjnych i innych, podnoszących jakość kształcenia. Jak wykazują bowiem ogólnopolskie badania, działania podejmowane przez nauczycieli tak naprawdę nie są konsekwencją pogłębionych analiz wyników egzaminów, a raczej są następstwem samego funkcjonowania egzaminów zewnętrznych i intuicyjnego dostosowywania się szkół (nauczycieli) do realizacji tego zadania¹³.

Powstające na podstawie wyników egzaminów zewnętrznych rankingi tworzą presję na poprawę jakości pracy szkoły, ale mogą niestety także odgrywać negatywną rolę – pogłębiać procesy różnicowania się szkół i dodatkowo wzmacniać procesy segregacji społecznej¹⁴. Dlatego też istotne jest analizowanie wyników egzaminów zewnętrznych, z uwzględnieniem czynników kontekstowych (środowisko, status materialny, dostęp do dóbr kultury), a także z wykorzystaniem systemu badania przyrostu wiedzy tzw. edukacyjnej wartości dodanej (EWD).

Do istotnych poczynań w zakresie podnoszenia jakości kształcenia w opolskich szkołach należą kontynuowane od kilku lat działania mające na celu wypracowanie wewnętrznego systemu badania przyrostu wiedzy uczniów z wykorzystaniem EWD. W październiku 2008 r. z inicjatywy Wydziału Oświaty i MODN po raz pierwszy przeprowadzono wśród uczniów klas pierwszych opolskich gimnazjów tzw. test „na wejściu”, którego wyniki miały ukierunkować pracę nauczycieli tych placówek. Natomiast w październiku 2009 i 2010 roku, w kontekście wprowadzonych zmian w organizacji egzaminów maturalnych (obowiązkowy egzamin z matematyki), podobny test z matematyki przeprowadzono w klasach pierwszych gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

3.1. Szkoły podstawowe

Szkoły podstawowe w Opolu od 2002 r. uzyskują wysokie wyniki na sprawdzianach, zawsze powyżej średniej województwa. W 2010 r. uczniowie wszystkich szkół w Opolu uzyskali średni wynik 27,8 pkt., co mieści się w staninie 7, czyli wysokim. Średni wynik w województwie opolskim wynosił 24,5 pkt. (5 stanin), a w kraju 24,6 pkt. Średnie wyniki szkół podstawowych w 2010 roku w układzie staninowym przedstawiały się następująco:

- stanin 9 najwyższy – trzy szkoły (PSP 20, 26, 29),
- stanin 8 bardzo wysoki – 7 szkół (PSP 1, 9, 10, 11, 15, 24, 28),
- stanin 7 wysoki – 4 szkoły (PSP 5, 8, 14, 21),
- stanin 6 wyżej średni – 2 szkoły (PSP 2, 7),
- stanin 5 średni – 2 szkoły (PSP 16, 25)

Najslabiej zawsze wypada szkoła podstawowa w Pogotowiu Opiekuńczym. Wyniki punktowe tej szkoły od 6 lat mieszczą się w staninie 1, czyli najniższym¹⁵.

¹³ K. Stróżyński, *Egzaminacyjne chmury nad szkołą*, w: „Dyrektor Szkoły”, Nr 12, 2010 r.

¹⁴ R. Dolata, *Najważniejsze wyzwania stojące przed polską oświatą*, Instytut Spraw Publicznych, „Analizy i Opinie”, nr 45, 2005.

¹⁵ *Do szkół w Pogotowiu Opiekuńczym trafiają dzieci na różnym etapie edukacyjnym, najczęściej z dużymi brakami w nauce szkolnej. W przypadku tych placówek nie tyle ważne są wyniki sprawdzianu*

3.2. Gimnazja

Opolskie gimnazja uzyskują wysokie wyniki na egzaminach, zawsze powyżej średniej województwa. Od 2007 r. wyniki szkół zarówno w części humanistycznej jak i matematyczno-przyrodniczej mieszczą się w staninie 7, czyli wysokim. Średnie wyniki gimnazjów w 2010 roku w układzie staninowym przedstawiały się następująco:

Część humanistyczna:

- stanin 9 najwyższy – 1 gimnazjum (PG 9),
- stanin 8 bardzo wysoki – 3 gimnazja (PG 5, 7, OSSP),
- stanin 7 wysoki – dwa gimnazja (PG 1, 8),
- stanin 5 średni – 3 gimnazja (PG 2, 4, 6)

Najsłabiej zawsze wypada gimnazjum w Pogotowiu Opiekuńczym. Wyniki punktowe tej szkoły od lat mieszczą się w staninie 2, czyli bardzo niskim.

Część matematyczno-przyrodnicza:

- stanin 9 najwyższy – 1 gimnazjum (PG 9),
- stanin 8 bardzo wysoki – 3 gimnazja (PG 5, 7, OSSP),
- stanin 7 wysoki – 1 gimnazjum (PG 1),
- stanin 6 wyżej średni – 2 gimnazja (PG 2, 8)
- stanin 4 niżej średni – 2 gimnazja (PG 4, 6)

Najsłabiej zawsze wypada gimnazjum w Pogotowiu Opiekuńczym. Wyniki punktowe tej szkoły od lat mieszczą się w staninie 1–2, czyli najniższym lub bardzo niskim.

Część językowa: uczniowie zdawali język angielski – 1067 uczniów, niemiecki – 57 uczniów, francuski – 22 uczniów oraz rosyjski – 4 uczniów. Średnie wyniki z języka nowożytnego:

- język angielski – 34,7 pkt., w województwie – 30,04 pkt.
- język niemiecki – 28,3 pkt., w województwie – 30,0 pkt.
- język francuski – 36,4 pkt., w województwie – 36,0 pkt.
- język rosyjski – 12,8 pkt., w województwie – 13,8 pkt.

Podczas egzaminu zewnętrznego przeprowadzonego w 2010 r. większość szkół miasta Opola uzyskała wyniki znacznie powyżej średniej krajowej i wojewódzkiej.

3.3. Szkoły ponadgimnazjalne – egzamin maturalny

Do egzaminu maturalnego w szkołach, dla których organem prowadzącym jest miasto Opole, przystąpiło w roku szkolnym 2008/09 – 2.271 zdających, a w roku szkolnym 2009/10 – 2.163 osób ubiegających się o uzyskanie świadectwa dojrzałości.

czy egzaminów zewnętrznych co zapewnienie dzieciom i młodzieży pewnej stabilizacji oraz poczucia spokoju i bezpieczeństwa.

Tab. Osoby przystępujące do egzaminu maturalnego

| Typ szkoły | Liczba absolwentów przystępujących do egzaminu maturalnego | |
|---------------|------------------------------------------------------------|--------------|
| | 2008/09 | 2009/10 |
| LO | 1.339 | 1.195 |
| LP | 233 | 159 |
| T* | 626 | 698 |
| LU** | 23 | 56 |
| TU | 50 | 55 |
| Razem: | 2.271 | 2.163 |

* T – dotyczy również szkół artystycznych

** LU – dotyczy również liceów ogólnokształcących dla dorosłych

Tab. Zdawalność egzaminu maturalnego w latach szkolnych 2008/09 i 2009/10
miasto – województwo – kraj

| Typ szkoły | Miasto Opole* | | Województwo opolskie | | Kraj | |
|------------|---------------|---------|----------------------|---------|---------|---------|
| | 2008/09 | 2009/10 | 2008/09 | 2009/10 | 2008/09 | 2009/10 |
| LO | 97,3% | 97% | 95,7% | 94,3% | 90% | 91% |
| LP | 79,4% | 68,6% | 68% | 61,7% | 65% | 64% |
| T | 86,8% | 84,3% | 79,9% | 77,7% | 70% | 70% |
| LU | 56,7% | 35,2% | 58,8% | 46% | 41% | 37% |
| TU | 49,2% | 44,8% | 47,5% | 44,6% | 31% | 34% |

* wszystkie szkoły na terenie miasta Opola, prowadzone przez różne organy

Wysokie wyniki egzaminów zewnętrznych, świadczące o wysokiej jakości kształcenia, osiągają licea ogólnokształcące:

Tab. Zdawalność egzaminu maturalnego w liceach ogólnokształcących¹⁶

| Lata | Miasto Opole | Województwo opolskie |
|------|--------------|----------------------|
| 2005 | 97,1% | 92,4% |
| 2006 | 98,7% | 96,4% |

¹⁶ Dane pochodzą z informacji przekazanych szkołom przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną we Wrocławiu. Wśród liceów są również szkoły niepubliczne z terenu miasta Opola (początkowo dwie placówki: TAK i Społ. Lic. im. Einsteina, a obecnie wszystkie niepubliczne licea ogólnokształcące wpisane do ewidencji szkół i placówek oświatowych miasta Opola).

| Lata | Miasto Opole | Województwo opolskie |
|------|--------------|----------------------|
| 2007 | 98,0% | 96,8% |
| 2008 | 93,8% | 89,5% |
| 2009 | 95,3% | 91,4% |

3.4. Szkoły ponadgimnazjalne – egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe

Do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe przystępują uczniowie techników oraz zasadniczych szkół zawodowych. W dwóch ostatnich latach szkolnych do egzaminu przystąpiło:

1. W roku szkolnym 2008/09 w 34 zawodach, łącznie 797 absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, w tym:
 - 676 – absolwentów techników (liczba zawodów – 19),
 - 121 – absolwentów zasadniczych szkół zawodowych (liczba zawodów – 15).
2. W roku szkolnym 2009/10 w 28 zawodach, łącznie 873 absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, w tym:
 - 726 – absolwentów techników (liczba zawodów – 17),
 - 147 – absolwentów zasadniczych szkół zawodowych (liczba zawodów – 11).

Tab. Osoby przystępujące do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w technikach

| Etap egzaminu | Liczba absolwentów, którzy przystąpili do egzaminu | | Liczba absolwentów, którzy zdali egzamin | |
|-------------------|----------------------------------------------------|---------|------------------------------------------|---------|
| | 2008/09 | 2009/10 | 2008/09 | 2009/10 |
| Etap pisemny | 705 | 725 | 647 | 654 |
| Etap praktyczny | 699 | 706 | 479 | 545 |
| Dyplom otrzymało* | 708 | 726 | 456 | 518 |

* obejmuje tylko absolwentów, którzy mają wyniki z obu etapów

Tab. Osoby przystępujące do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zasadniczych szkołach zawodowych

| Etap egzaminu | Liczba absolwentów, którzy przystąpili do egzaminu | | Liczba absolwentów, którzy zdali egzamin | |
|-------------------|----------------------------------------------------|---------|------------------------------------------|---------|
| | 2008/09 | 2009/10 | 2008/09 | 2009/10 |
| Etap pisemny | 120 | 147 | 117 | 128 |
| Etap praktyczny | 120 | 147 | 114 | 145 |
| Dyplom otrzymało* | 122 | 147 | 110 | 128 |

* obejmuje tylko absolwentów, którzy mają wyniki z obu etapów

4. Opieka i pomoc – wyrównywanie szans edukacyjnych

Dzieciom i młodzieży uczęszczającym do opolskich przedszkoli i szkół udzielana jest na podstawie opinii i orzeczeń wydawanych przez Miejską Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, pomoc psychologiczno-pedagogiczna, świadczona przez różnego rodzaju specjalistów. Pomocy udzielają nauczyciele, wychowawcy i terapeuci pracujący z dzieckiem, specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznych, ale także organizacje pozarządowe oraz inne instytucje działające na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

Na realizację zadań związanych z zapewnieniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolach i szkołach przeznaczono w roku szkolnym 2009/10 łącznie 84,66 etatów pedagogicznych. W obecnym roku szkolnym zatrudnienie specjalistów w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych oraz w poradni psychologiczno-pedagogicznej przedstawia się następująco:

Tab. Zatrudnienie specjalistów w roku szkolnym 2010/11

| Jednostki oświatowe | Psycholodzy | Pedagodzy | Logopedzi | Nauczyciele kształcenia specjalnego | Nauczyciele wspomagający | Doradcy zawodowi |
|---------------------|--------------|--------------|--------------|-------------------------------------|--------------------------|------------------|
| Przedszkola | 1,15 | 0 | 6,72 | 9,05 | 15 | 0 |
| Szkoły podstawowe | 8,2 | 17,5 | 6,7 | 89 | 16 | 0 |
| Gimnazja | 2,5 | 8,55 | 0,15 | 2 | 4 | 2,6 |
| Ponagimnazjalne | 7,7 | 13 | 1 | 0 | 0 | 9 |
| Poradnia | 20,5 | 18 | 5,5 | 0 | 0 | 0 |
| Razem | 40,05 | 57,05 | 20,07 | 100,05 | 35 | 11,6 |

Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów obejmuje stypendia i zasiłki szkolne, których w roku szkolnym 2009/10 udzielono 523 osobom, w tym ze szkół podstawowych dla 280 uczniów, z gimnazjów dla 143 uczniów, ze szkół ponadgimnazjalnych dla 98 uczniów i ze szkół policealnych dla 2 słuchaczy. Łączna kwota wypłaconych świadczeń pomocy materialnej dla uczniów wyniosła 687.903,60 zł, w tym 10 zasiłków szkolnych na kwotę 4.280 zł, finansowanych:

- z dotacji celowej z budżetu państwa – 318.663 zł,
- ze środków własnych Miasta Opola – 369.240,60 zł.

Miasto Opole przeznacza na pomoc materialną dla uczniów o charakterze socjalnym ze środków budżetowych kwotę porównywaną z otrzymywaną na ten cel dotacją z budżetu państwa. Ponadto ze środków budżetowych w całości finansuje pomoc materialną o charakterze motywacyjnym. Są to stypendia motywacyjne za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe. W roku szkolnym 2009/10 otrzymało je łącznie 571 uczniów opolskich szkół (za I semestr – 112, za II semestr – 459), w tym 124 uczniów

publicznych szkół podstawowych, 152 uczniów publicznych gimnazjów, 295 uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Na realizację tego zadania organ prowadzący przeznaczył środki finansowe o łącznej wysokości 60.320 zł.

Dodatkową, finansowaną z budżetu miasta Opola, formą wsparcia dla młodzieży utalentowanej z liceów ogólnokształcących jest udział w kampusach naukowych w ramach projektu „Poławiacze Pereł”, realizowanego przez Uniwersytet Jagielloński. Corocznie uczestniczy w nim 6 licealistów, wyłonionych spośród wielu uczniów przez poszczególne szkoły. Na ten cel miasto Opole od kilku lat przeznacza ok. 15 tys. zł.

Realizowaną od wielu lat formą pomocy uczniom jest dofinansowanie zakupu podręczników szkolnych. W ramach Rządowego programu pomocy uczniom w 2009 r. „Wyprawka szkolna”, uczniowie rozpoczynający naukę w klasach I–III szkoły podstawowej, w klasie I gimnazjum oraz w klasie I ogólnokształcącej szkoły sztuk pięknych, otrzymują pomoc finansową w zakupie podręczników. W ostatnim roku szkolnym z tej formy pomocy skorzystało 259 uczniów. Na ten cel przeznaczono łącznie kwotę 49 530, 74 zł, pochodzącą w całości z dotacji celowej.

W ramach rządowego programu wspierania gmin w dożywianiu mieszkańców realizowane jest dożywianie uczniów w szkołach, a także dzieci w przedszkolach. Dożywianiem objęci są wszyscy uczniowie z rodzin o niskich dochodach. Jednocześnie wszystkie osoby, które zgłaszają zapotrzebowanie i kwalifikują się do dożywiania, otrzymują dofinansowanie z MOPR. Także szkoły starają się w ramach własnych możliwości zapewnić potrzebującym osobom wsparcie w postaci posiłku. W ostatnich latach realizowana była w opolskich szkołach akcja „Pij mleko codziennie”, polegająca na dofinansowaniu z budżetu miasta realizacji rządowego programu „Szklanka mleka”.

W roku szkolnym 2009/10 programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” objętych było: 19 przedszkoli, 19 szkół podstawowych, 8 gimnazjów oraz 2 szkoły ponadgimnazjalne.

Tab. Dzieci i młodzież objęci programem, z podziałem na typy szkół oraz formy wydanych posiłków

| Wyszczególnienie | Liczba dzieci i młodzieży objętych programem | Liczba dzieci korzystających z pomocy i forma wydawanych posiłków | | |
|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-------------|-----------------------|
| | | całodzienne wyżywienie | pełny obiad | inne – zasiłek celowy |
| dzieci w wieku przedszkolnym uczęszczające do przedszkola | 73 | 0 | 26 | 47 |
| dzieci w wieku przedszkolnym pozostające w domu | 63 | 0 | 0 | 63 |
| uczniowie uczęszczający do szkoły podstawowej | 197 | 0 | 162 | 35 |
| uczniowie uczęszczający do gimnazjum | 69 | 0 | 43 | 26 |

| Wyszczególnienie | Liczba dzieci i młodzieży objętych programem | Liczba dzieci korzystających z pomocy i forma wydawanych posiłków | | |
|-----------------------------------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-------------|-----------------------|
| | | całodzienne wyżywienie | pełny obiad | inne – zasilek celowy |
| uczniowie uczęszczający do szkoły ponadgimnazjalnej | 32 | 0 | 10 | 22 |
| Ogółem: | 434 | 0 | 241 | 193 |

Formą pomocy dla dzieci z rodzin najuboższych są zwolnienia z opłat za usługi świadczone przez przedszkola dla dzieci, na podstawie uchwały Rady Miasta Opola w sprawie ustalenia opłat. Z tej formy pomocy korzysta rocznie ok. 250 dzieci. W roku szkolnym 2009/10 r. dzieci korzystających ze zwolnień było łącznie 245, co stanowiło 7,53% ogółu dzieci uczęszczających do przedszkoli publicznych. Średnio na jedno przedszkole przypadało 3,1% dzieci zwolnionych z opłat. Łączna kwota zwolnień wyniosła 145.469 zł.

Miasto Opole corocznie organizuje dzieciom z rodzin najbardziej potrzebujących, najbiedniejszych, dysfunkcyjnych, żyjących w najbliższym otoczeniu osób uzależnionych od alkoholu oraz rodzinach dotkniętych wykluczeniem społecznym lub nim zagrożonych – bezpłatny wypoczynek w ramach akcji „LATO”. Średnio rocznie z takiej opieki wakacyjnej korzysta ok. 500 dzieci.

Na zadanie związane z organizacją wyjazdowych form wypoczynku oraz na dofinansowanie organizacji aktywnych form wypoczynku w miejscu zamieszkania miasto Opole corocznie przeznaczają środki z budżetu miasta w wysokości ok. 350.000 zł.

Placówki wychowania pozaszkolnego (MDK i MOS) proponują dzieciom aktywne formy wypoczynku (rozgrywki sportowe, turnieje, zajęcia rekreacyjne, zajęcia artystyczno-kulturalne) na bazie własnych i wybranych szkolnych obiektów. W 2011 r. w czasie ferii zimowych w zajęciach rekreacyjno-sportowych zorganizowanych przez MOS uczestniczyło ponad 3100 uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, natomiast Młodzieżowy Dom Kultury zorganizował zajęcia teatralne, filmowe, plastyczne, taneczne, piosenkarskie, gry i zabawy, konkursy, w których udział wzięło ponad 2,8 tys. osób.

Także szkoły publiczne miasta Opola w miarę możliwości zapewniają dzieciom i młodzieży korzystanie z obiektów szkolnych, organizując we własnym zakresie różnorodne i bezpieczne formy wypoczynku oraz zapewniając opiekę pedagogiczną.

Świetlice szkolne funkcjonują we wszystkich szkołach podstawowych, za wyjątkiem szkół w Pogotowiu Opiekuńczym oraz trzech gimnazjów. W ostatnim roku szkolnym łącznie opieką świetlicową objętych było około 1900 uczniów szkół podstawowych oraz około 100 uczniów gimnazjów. Dwa gimnazja zapewniały również opiekę wychowawcy w ramach dowozu uczniów do szkoły. Na opiekę świetlicową w szkołach podstawowych przeznaczono 67,91 etatów wychowawców świetlicy.

W gimnazjach na opiekę świetlicową przeznaczono 2,15 etatów oraz na opiekę nad młodzieżą w czasie dowozu 1,42 etatu w świetlicy.

Dzieci we wszystkich szkołach podstawowych mają możliwość odrabiania lekcji pod opieką nauczycieli. Stworzone zostały możliwości odrabiania lekcji pod okiem nauczycieli w ramach: zajęć świetlicy szkolnej, świetlicy terapeutycznej, szkolnych pracowni profilaktyczno-wychowawczych, zajęć w bibliotece, zajęć wyrównawczych, wolontariatu, oraz indywidualnych konsultacji z nauczycielem wspierającym.

We wszystkich szkołach zapewniona jest profilaktyczna opieka pielęgniarska, realizowana przez pielęgniarki szkolne (Grupowa Specjalistyczna Praktyka Pielęgniarska HIGMED) w gabinetach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, zlokalizowanych w szkołach, oraz profilaktyczna opieka stomatologiczna realizowana przez Spółkę Partnerską Lekarzy Stomatologów Higieny Stomatologicznej Dzieci i Młodzieży w szkolnych gabinetach stomatologicznych zlokalizowanych w 9 wybranych szkołach na terenie miasta.

Realizowane w szkołach i placówkach oświatowych programy edukacyjno-wychowawcze, uwzględniając aspekty sportowe, kulturalne, prozdrowotne i wychowawcze, zapewniają dzieciom i młodzieży prawidłowy rozwój psychofizyczny oraz wdrażają nawyki zdrowego stylu życia.

Placówki wychowania pozaszkolnego realizują wiele programów, w tym między innymi wychowawcze, edukacji artystycznej, edukacji regionalnej, sportowe (np. nauka pływania dzieci), profilaktyczne. Promują one aktywny wypoczynek, przyczyniając się jednocześnie do zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.

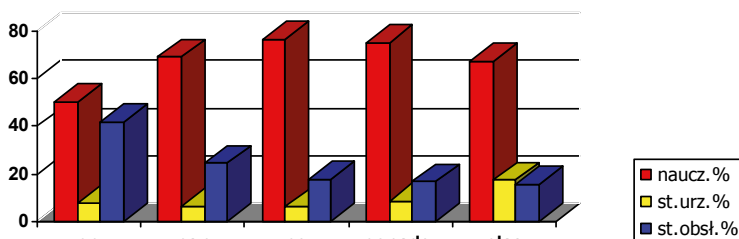
5. Zatrudnienie w jednostkach oświatowych

W jednostkach oświatowych miasta Opola zatrudniona jest kadra pedagogiczna (nauczyciele) oraz niepedagogiczna (pracownicy samorządowi). Pracownicy pedagogiczni są zatrudnieni na 2241,4 etatach, natomiast zatrudnienie pracowników samorządowych (stanowiska urzędnicze oraz pomocnicze i obsługi) wynosi 1063,38 etatów. Kadra pedagogiczna stanowi 67,82% ogółu zatrudnionych, a 32,18% to pracownicy niepedagogiczni.

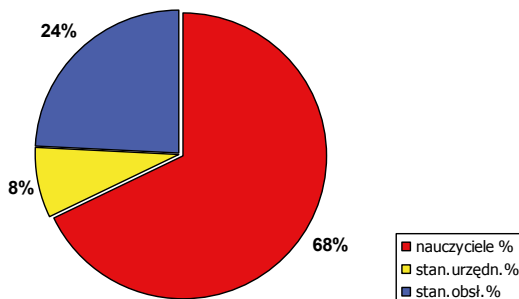
Tab. Zatrudnienie w jednostkach oświatowych (bez jednostek pomocy społecznej)

| Lp. | Szkoła | Nauczyciele etaty (%) | Stanowiska urzędnicze etaty (%) | Stanowiska pomocn. i obsługi etaty (%) | Pracownicy samorządowi etaty (%) | Zatrudnienie ogółem (%) |
|-----|-------------------|-----------------------|---------------------------------|----------------------------------------|----------------------------------|-------------------------|
| 1 | Przedszkola | 326,7 (50,36%) | 50,64 (7,81%) | 271,38 (41,83%) | 322,02 (49,64%) | 648,72 (100%) |
| 2 | Szkoły podstawowe | 697 (68,97%) | 64,69 (6,4%) | 248,83 (24,63%) | 313,52 (31,03%) | 1010,52 (100%) |

| Lp. | Szkoła | Nauczyciele etaty (%) | Stanowiska urzędnicze etaty (%) | Stanowiska pomocn. i obsługi etaty (%) | Pracownicy samorządowi etaty (%) | Zatrudnienie ogółem (%) |
|---------------|-------------------------|----------------------------|---------------------------------|----------------------------------------|----------------------------------|---------------------------|
| 3 | Gimnazja | 235,9 (76,18%) | 19 (6,14%) | 54,76 (17,68%) | 73,76 (23,82%) | 309,66 (100%) |
| 4 | Szkoły ponadgimnazjalne | 824,2 (74,87%) | 92,66 (8,42%) | 183,91 (16,71%) | 276,57 (25,13%) | 1100,77 (100%) |
| 5 | Placówki | 157,6 (67,03%) | 40,89 (17,39%) | 36,62 (15,58%) | 77,51 (32,97%) | 235,11 (100%) |
| Razem: | | 2241,4 (67,82%) | 267,88 (8,11%) | 795,5 (24,07%) | 1063,38 (32,18%) | 3304,78 (100%) |



Wyk. Zatrudnienie w poszczególnych typach jednostek oświatowych – [%]



Wyk. Zatrudnienie w jednostkach oświatowych ogółem – [%]

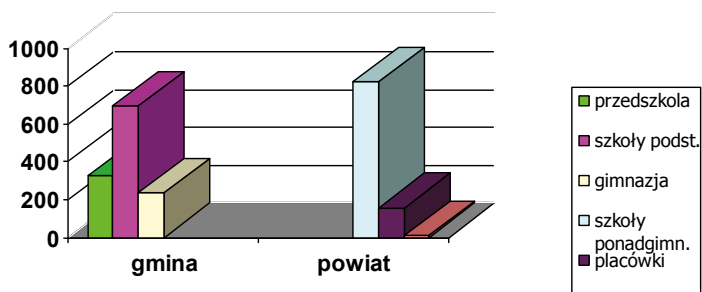
5.1. Struktura zatrudnienia i wykształcenia kadry pedagogicznej w Opolu

Na terenie miasta Opola, wg stanu na grudzień 2010 r., zatrudnionych jest 2701 nauczycieli na 2253,6 etatach (przeciętnie 0,84 etatu na osobę), w tym w jednostkach gminnych 1402 nauczycieli (1259,6 etatów), a w jednostkach prowadzonych przez powiat 1299 (994 etaty).

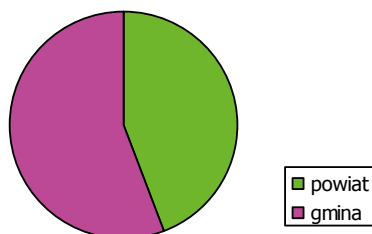
Tab. Zatrudnienie nauczycieli wg stanu na grudzień 2010 r. (dane Wydziału Oświaty)

| Lp. | Typ jednostki | Zatrudnienie w osobach | % | Zatrudnienie w etatach | % |
|---------------------------|----------------------------|------------------------|------------|------------------------|------------|
| 1 | Przedszkola | 372 | 13,8 | 326,7 | 14,5 |
| 2 | Szkoły podstawowe | 769 | 28,5 | 697 | 30,9 |
| 3 | Gimnazja | 261 | 9,6 | 235,9 | 10,5 |
| Razem gminne jednostki | | 1402 | 51,9 | 1259,6 | 55,9 |
| 4 | Szkoły ponadgimnazjalne | 966 | 35,7 | 824,2 | 36,6 |
| 5 | Placówki | 307 | 11,4 | 157,6 | 7 |
| 6 | Placówki pomocy społecznej | 26 | 1 | 12,2 | 0,5 |
| Razem jednostki powiatowe | | 1299 | 48,1 | 994 | 44,1 |
| Ogółem | | 2701 | 100 | 2253,6 | 100 |

Najwięcej nauczycieli zatrudnionych jest w szkołach ponadgimnazjalnych, co wynika z największej liczby uczniów objętych kształceniem na tym etapie edukacyjnym (9.201 osób w 335 oddziałach, w 13 jednostkach oświatowych) oraz największej liczby godzin do realizacji przewidzianej w ramowym planie nauczania, natomiast najmniej w placówkach oświatowych (5 jednostek z różną specyfiką zadań oświatowych).



Wyk. Zatrudnienie nauczycieli – etaty

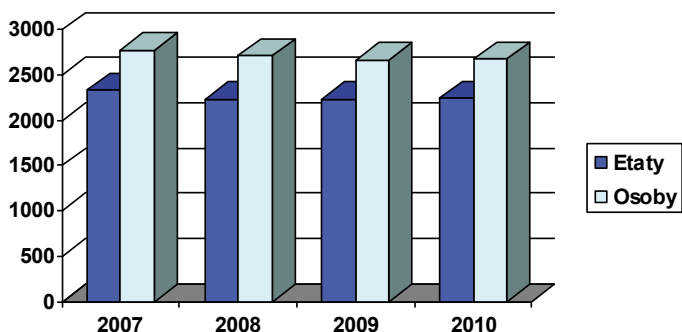


Wyk. Zatrudnienie nauczycieli w podziale na jednostki gminne i powiatowe [%]

Tab. Zatrudnienie nauczycieli w latach 2007–2010

| Jednostki wg typu | 2007 | | 2008 | | 2009 | | 2010 | |
|----------------------|----------------|-------------|----------------|-------------|----------------|-------------|----------------|-------------|
| | Etaty | Osoby | Etaty | Osoby | Etaty | Osoby | Etaty | osoby |
| Przedszkola | 282,03 | 317 | 302,44 | 337 | 324,07 | 358 | 326,71 | 372 |
| Szkoły podstawowe | 685,07 | 771 | 635,9 | 714 | 704,22 | 779 | 697,01 | 769 |
| Gimnazja | 322,69 | 371 | 286,94 | 339 | 231,17 | 262 | 235,87 | 261 |
| Ponadgimnazjalne | 896,52 | 1028 | 850,41 | 1002 | 819,68 | 964 | 824,26 | 966 |
| Placówki | 141,00 | 281 | 152,07 | 315 | 147,93 | 304 | 157,57 | 307 |
| Razem | 2327,31 | 2768 | 2227,76 | 2707 | 2227,07 | 2667 | 2241,42 | 2675 |

W latach 2007–2010 łączne zatrudnienie pracowników pedagogicznych w jednostkach oświatowych zmniejszyło się o 85,89 etatów. Zmniejszenie zatrudnienia odnotowano w gimnazjach o 86,82 etatów i w szkołach ponadgimnazjalnych o 72,26 etatów. Wzrosło natomiast zatrudnienie w przedszkolach o 44,68 etatów z powodu tworzenia w kolejnych latach dodatkowych oddziałów przedszkolnych (na przestrzeni ostatnich lat utworzono 12 dodatkowych oddziałów) oraz w szkołach podstawowych o 11,94 etatów (nauczanie indywidualne) i w placówkach oświatowych o 16,57 etatów (utworzenie nowej filii MDK w Nowej Wsi Królewskiej).



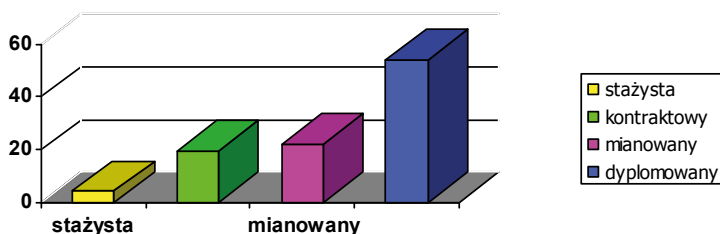
Wyk. Zatrudnienie nauczycieli ogółem w latach 2007–2010

Przeważającą większość nauczycieli zatrudnionych w jednostkach oświatowych to nauczyciele dyplomowani (54%). Nauczyciele mianowani (22,1%) oraz kontraktowi (19,6%) stanowią grupę podobną liczebnie. Najmniejszy odsetek stanowią osoby młode – nauczyciele stażysty (4,3%). Od 2010 r. wśród nauczycieli miasta Opola jest również osoba posiadająca tytuł honorowy profesora oświaty, nadany przez Ministra Edukacji Narodowej.

Tab. Nauczyciele wg stopni awansu zawodowego – stan na grudzień 2010 r. (dane Wydziału Oświaty)

| Lp. | Stopień awansu zawodowego | Liczba osób | % | Nie świadczy pracy | % |
|--------------|---------------------------|-------------|------------|--------------------|------------|
| 1 | Stażysta | 110 | 4,3 | 1 | 0,9 |
| 2 | Kontraktowy | 499 | 19,6 | 32 | 6,4 |
| 3 | Mianowany | 565 | 22,1 | 44 | 7,8 |
| 4 | Dyplomowany | 1377 | 54 | 73 | 5,3 |
| Razem | | 2551 | 100 | 150 | 5,9 |

Wśród przyczyn nieświadczenia pracy są: urlopy dla poratowania zdrowia, zwolnienia lekarskie, stany nieczynne, urlopy macierzyńskie i wychowawcze, urlopy bezpłatne. Najliczniejsza grupa nauczycieli nieświadczących pracy to nauczyciele mianowani i dyplomowani.



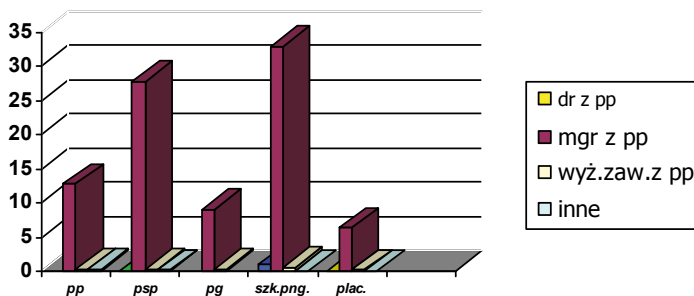
Wyk. Struktura zatrudnienia wg stopnia awansu zawodowego – [%]

Dla 79,8% nauczycieli zatrudnienie w placówce jest podstawowym miejscem pracy. Dla pozostałych jest to zatrudnienie dodatkowe (dot. m.in. nauczycieli przedmiotów zawodowych). Kadra pedagogiczna w placówkach legitymuje się w większości (95,15%) wyższym wykształceniem magisterskim. Ponadto 0,96% nauczycieli posiada stopień naukowy doktora i przygotowanie pedagogiczne. Najwyższy odsetek nauczycieli z wykształceniem wyższym magisterskim zatrudniają szkoły ponadgimnazjalne (32,82%) i szkoły podstawowe (27,84%). Wśród ogółu zatrudnionych 0,46% nauczycieli posiada wykształcenie średnie (w tym: SN, kolegium nauczycielskie, inne), w tym zdecydowana większość (0,29%) to nauczyciele przedszkoli.

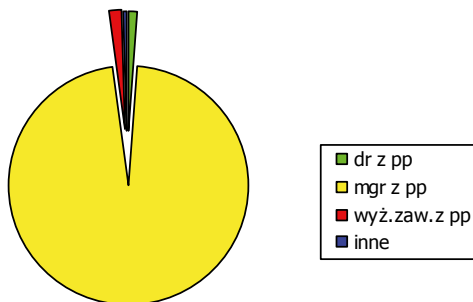
Tab. Nauczyciele wg wykształcenia bez osób nieświadczących pracy (dane Wydziału Oświaty)

| Lp. | Typ jednostki | Stopień naukowy doktora z pp. (%) | Mgr z pp. (%) | Wyż. zawodowe z pp. (%) | Inne (SN, kolegium, średnie) (%) |
|-----|-------------------|-----------------------------------|---------------|-------------------------|----------------------------------|
| 1 | Przedszkola | – | 12,73 | 0,29 | 0,29 |
| 2 | Szkoły podstawowe | 0,02 | 27,84 | 0,28 | 0,13 |

| Lp. | Typ jednostki | Stopień naukowy doktora z pp. (%) | Mgr z pp. (%) | Wyż. zawodowe z pp. (%) | Inne (SN, kolegium, średnie) (%) |
|--------------|-------------------------|-----------------------------------|---------------|-------------------------|----------------------------------|
| 3 | Gimnazja | – | 9,11 | 0,28 | – |
| 4 | Szkoły ponadgimnazjalne | 0,9 | 32,82 | 0,56 | 0,02 |
| 5 | Placówki | 0,04 | 6,32 | 0,19 | 0,02 |
| Razem | | 0,96 | 88,82 | 1,6 | 0,46 |



Wyk. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg poziomu wykształcenia [%]



Wyk. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg poziomu wykształcenia [%]

O wielkości zatrudnienia nauczycieli decyduje pogłębiający się w szkołach niż demograficzny. Od roku szkolnego 2008/09, wraz z wprowadzeniem bonu organizacyjnego w gimnazjach (w szkołach podstawowych od 2009/10), liczba etatów pedagogicznych jest całkowicie uzależniona od liczby uczniów. Równocześnie, w naturalny sposób następuje częściowa wymiana kadr nauczycielskich na młodych absolwentów szkół wyższych, przygotowanych do wykonywania zawodu nauczyciela, zgodnie z oczekiwaniami nowoczesnej szkoły europejskiej.

Tab. Przeciętna liczba uczniów przypadająca na 1 oddział oraz na 1 nauczyciela

| Lp. | Szkoła | Przeciętna liczba uczniów w oddziale | Przeciętna liczba uczniów na 1 nauczyciela | |
|--------------|------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------------|------------|
| | | | Na 1 et. | Na 1 os. |
| 1 | Przedszkola | 23,5 | 10,1 | 8,9 |
| 2 | Szkoły podstawowe | 21,2 | 7,7 | 7 |
| 3 | Gimnazja | 26,8 | 12,7 | 10,3 |
| 4 | Licea ogólnokształcące | 30,1 | 13,2 | 11,6 |
| 5 | Szkoły zawodowe | 26,1 | 10,3 | 8,6 |
| Razem | | 25,5 | 10,8 | 9,3 |

W Polsce na jednego nauczyciela w szkole podstawowej przypada 10,5 ucznia, co jest jednym z najniższych wskaźników w krajach OECD, gdzie średnia wynosi 16,4. W gimnazjum wskaźnik ten wynosi 12,5 w Polsce i 13,7 dla krajów OECD¹⁷.

5.2. Kadra kierownicza w jednostkach oświatowych

Do kompetencji dyrektora jednostki oświatowej należy realizacja zadań wynikających z art. 39 ustawy o systemie oświaty oraz art. 7 ustawy Karta Nauczyciela. W zależności od wielkości jednostki (liczba oddziałów, etatów, specyfika zadań) dyrektor może wykonywać swoje zadania we współpracy z innymi osobami zatrudnionymi na stanowiskach kierowniczych, tj. wicedyrektorami oraz kierownikami (np. świetlic, pracowni, szkolenia zawodowego).

W jednostkach oświatowych miasta Opola zatrudnieni są wicedyrektorzy:

- we wszystkich szkołach ponadgimnazjalnych, w każdej co najmniej 2 wicedyrektorów,
- we wszystkich gimnazjach (oprócz PG Nr 2 i 6),
- we wszystkich szkołach podstawowych liczących co najmniej 12 oddziałów,
- w 5 przedszkolach liczących 6 i więcej oddziałów,
- w placówkach oświatowych (oprócz MODN i MOS).

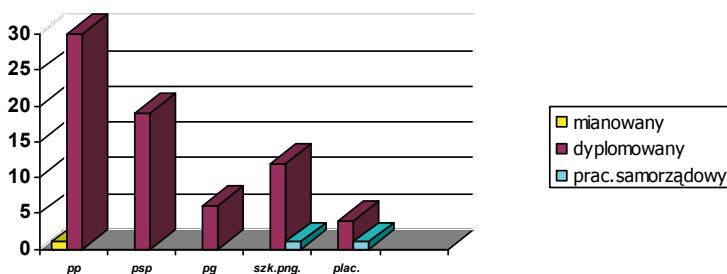
Stanowiska kierownicze są powierzane nauczycielom zgodnie z rozporządzeniem MEN w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze w poszczególnych typach publicznych szkół i rodzajach publicznych placówek (Dz.U. z 2009 r. Nr 184, poz. 1436).

W dwóch jednostkach oświatowych to wicedyrektorzy sprawują nadzór pedagogiczny (ZPO i ZSEI), ponieważ dyrektorzy tych jednostek są zatrudnieni jako pracownicy samorządowi i w myśl obowiązujących przepisów nie mogą pełnić nadzoru pedagogicznego w kierowanych przez siebie jednostkach oświatowych.

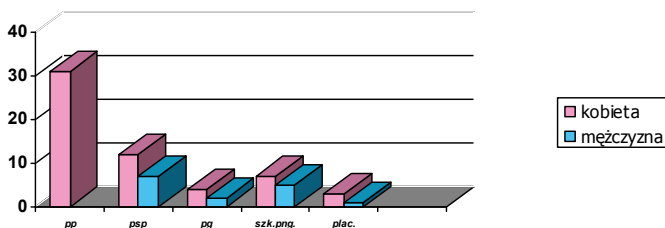
¹⁷ W. Wojciechowski, L. Kalina, A. Łaszek, art. cyt.

Tab. Dyrektorzy jednostek oświatowych. Dane Wydziału Oświaty

| Lp. | Szkoły i placówki (liczba placówek) | Dyrektor | | | | |
|-------------------|----------------------------------------|-----------|-----------|----------------|----------|-----------------|
| | | Płeć | | Stopień awansu | | |
| | | Kobieta | Mężczyzna | D | M | Prac. Samorząd. |
| 1 | Przedszkola (31) | 31 | - | 30 | 1 | - |
| 2 | Szkoły podstawowe (19) | 12 | 7 | 19 | - | - |
| 3 | Gimnazja (6) | 4 | 2 | 6 | - | - |
| 4 | Szkoły ponadgimnazjalne (13) | 7 | 6 | 12 | - | 1 |
| 5 | Placówki (5) | 4 | 1 | 4 | - | 1 |
| Razem (74) | | 58 | 16 | 71 | 1 | 2 |



Wyk. Dyrektorzy wg stopni awansu zawodowego (dane Wydziału Oświaty) [%]



Wyk. Dyrektorzy wg płci (dane Wydziału Oświaty) [%]

Dyrektorzy jednostek oświatowych miasta Opola to w 99% nauczyciele dyplomowani. W przypadku dwóch placówek dyrektorzy nie są nauczycielami. Wszyscy dyrektorzy oraz inne osoby pełniące funkcje kierownicze w jednostkach, posiadają wymagane kwalifikacje, zgodne z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 października 2009 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba

zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze, w poszczególnych typach publicznych szkół i rodzajach publicznych placówek.

Kadra kierownicza jednostek oświatowych posiada wysokie kompetencje do pełnienia określonych funkcji. Wszyscy dyrektorzy mają ukończone podyplomowe studia z „Organizacji i zarządzania oświatą”, a wielu z nich z „Prawa oświatowego”. Systematycznie doskonalą się w różnych dziedzinach, uczestnicząc w formach organizowanych przez specjalistyczne ośrodki miejskie, wojewódzkie i krajowe. Z inicjatywy Wydziału Oświaty, wspólnie z Miejskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli, na przełomie roku 2009/10 zrealizowany został projekt w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki „Oświata jutra – kursy doskonalące dla kadry administracyjnej i zarządzającej w Opolu”. W projekcie uczestniczyło 90 osób, w tym dyrektorzy szkół razem z pracownikami samorządowymi (Wydział Oświaty i Wydział Polityki Społecznej). Od pięciu lat Wydział Oświaty dwa razy w roku organizuje tematyczne seminaria dotyczące m.in. aktualnych problemów oświaty, w których uczestniczą wszyscy dyrektorzy szkół i placówek.

Stanowiska dyrektorów są powierzane na 5 lat. W najbliższych latach okres powierzenia stanowiska dyrektora upływa następującej liczbie osób:

| Lata | 2011 r. | 2012 r. | 2013 r. | 2014 r. | 2015 r. |
|--------------|---------|---------|---------|---------|---------|
| Liczba osób: | 7 | 38 | 11 | 8 | 9 |

5.3. Doradztwo metodyczne i doskonalenie zawodowe nauczycieli

System doskonalenia zawodowego nauczycieli opolskich szkół obejmuje: wewnątrzszkolne doskonalenie nauczycieli w ramach WDN, lokalne doradztwo programowo-metodyczne organizowane przez Miejski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, regionalne doskonalenie nauczycieli realizowane przez Wojewódzki Ośrodek Metodyczny i Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Informatycznego i Politechnicznego oraz centralne doskonalenie nauczycieli realizowane przez Ośrodek Rozwoju Edukacji. Istotnym elementem systemu jest indywidualne samokształcenie nauczycieli.

Za kształcenie nauczycieli w ramach działań wewnątrzszkolnych odpowiada dyrektor szkoły (placówki). Do kompetencji dyrektora szkoły należy m.in. kierowanie nauczycieli na różnego rodzaju kursy, szkolenia oraz studia podyplomowe. Poszczególne formy doskonalenia nauczycieli realizowane są odpowiednio do potrzeb i obejmują różne obszary wiedzy i umiejętności. Reforma systemu edukacji w zasadniczy sposób zmienia wymagania w stosunku do nauczycieli, a zwłaszcza kadry kierowniczej oświaty, dlatego zakres specjalności niezbędnych w kształceniu ustawicznym nauczycieli ulega stałemu rozszerzeniu.

Istotną rolę w doskonaleniu zawodowym nauczycieli pełni Miejski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Opolu, który zgodnie z zadaniami statutowymi zajmuje się doskonaleniem zawodowym i doradztwem metodycznym nauczycieli oraz kadry

kierowniczej szkół i placówek oświatowo-wychowawczych miasta Opola i gmin, z którymi podpisano porozumienie o współpracy (Chrzastowice, Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Komprachcice, Lewin Brzeski, Łubniany, Murów, Niemodlin, Olszanka, Ozimek, Tułowice, Turawa). Od września 2008 r. siedziba placówki została przeniesiona do budynku Publicznej Szkoły Podstawowej nr 10 w Opolu. Dzięki większej powierzchni użytkowej i atrakcyjnym salom szkoleniowym, wyposażonym w nowoczesne środki multimedialne podniósł się zdecydowanie standard świadczonych usług. Bardzo dobre warunki pracy i wykwalifikowana, doświadczona kadra (10 konsultantów i 22 doradców) zapewniają wysoką jakość oferty edukacyjnej dla nauczycieli.

Realizacja zadań MODN wynika m.in. z systematycznie przeprowadzanej diagnozy potrzeb nauczycieli (ankietowanie, analiza kart ewaluacyjnych z przeprowadzonych szkoleń, informacje pozyskiwane przez konsultantów oraz doradców metodycznych ze środowiska oświatowego). Z dużą troską przygotowywana jest oferta szkoleniowa w każdym roku szkolnym. Wydawany w formie broszury „Informator” proponuje szeroki zakres tematyczny, zróżnicowany w formach (kursy kwalifikacyjne, kursy doskonalące, warsztaty, seminaria, konsultacje, konferencje). Systematycznie pojawiają się tematy z zakresu zarządzania oświatą, nauki języków obcych, dydaktyki poszczególnych przedmiotów nauczania oraz opieki i wychowania.

Szczególne miejsce w doskonaleniu zajmuje kadra kierownicza, która ponosi odpowiedzialność za jakość pracy szkół i placówek oświatowych. Dla tej grupy proponowany zakres tematów obejmuje przede wszystkim aktualizację prawa oświatowego, w tym m.in. w zakresie: nowego nadzoru pedagogicznego, wdrażania zmian programowych w oświacie, zadań dyrektora związanych z awansem zawodowym nauczyciela czy nowelizacją wewnętrznych dokumentów, np. statutów. W ramach poszukiwania dodatkowych płaszczyzn wymiany doświadczeń opracowano projekt „Comenius Regio”, który zwyciężył w konkursie i oczekuje na partnera zagranicznego.

Wzrastająca liczba zrealizowanych form doskonalenia i doradztwa, a tym samym zwiększająca się liczba przeszkolonych nauczycieli, świadczy o trafności proponowanej oferty oraz wysokiej jakości prowadzonych zajęć. W ostatnim okresie Ośrodek zrealizował 279 form, w których uczestniczyło 5.734 nauczycieli. MODN prowadzi stały monitoring jakości doradztwa metodycznego oraz realizowanych form doskonalenia, rozwija współpracę z uczelniami wyższymi w zakresie opracowywania i wdrażania programów doskonalenia nauczycieli, przygotowuje i realizuje programy doskonalenia zawodowego dla dyrektorów szkół i placówek, prowadzi działalność propagatorską i wydawniczą, wspiera nowatorskie inicjatywy nauczycieli, realizuje projekty edukacyjne finansowane ze środków pozabudżetowych, współpracuje z ośrodkami naukowymi, wspomaga nauczycieli w realizacji zadań związanych z przygotowaniem uczniów do egzaminów zewnętrznych.

Miasto Opole ustala corocznie plan dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, ukierunkowany głównie na uzyskiwanie przez czynnych nauczycieli wyższych kwalifikacji zawodowych, ustala również (w porozumieniu z dyrektorami) formy i specjalności, na które są przeznaczane środki finansowe.

Tab. Kwoty przekazane na doskonalenie zawodowe nauczycieli szkół i placówek w latach 2007–2010

| Rok | Kwota przyznana | Kwota wykorzystana | Wykorzystanie w % |
|------|-----------------|--------------------|-------------------|
| 2007 | 739 766 zł | 714 006,97 zł | 96,5 |
| 2008 | 711 222 zł | 700 175,42 zł | 98,4 |
| 2009 | 792 352 zł | 766 393, 94 zł | 96,72 |
| 2010 | 792 109 zł | 782 888 zł | 98,83 |

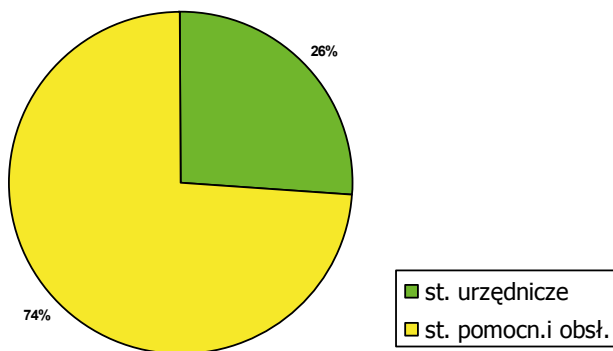
Środki finansowe wykorzystywane są na dofinansowanie udziału nauczycieli: w kursach doskonalących, studiach podyplomowych, kursach kwalifikacyjnych i cieszących się ciągłym powodzeniem szkoleniach rad pedagogicznych. Wszystkie te działania mają pomóc w uzyskaniu wysokiego poziomu pracy dydaktyczno-wychowawczej i optymalnych wyników nauczania oraz spowodować rozwój zawodowy nauczycieli, a w konsekwencji przyczynić się do jakościowego rozwoju oświaty w Opolu.

5.4. Kadra niepedagogiczna w placówkach oświatowych

W 74 jednostkach oświatowych zatrudnionych jest 1285 pracowników niepedagogicznych na 1084,12 etatach. Są to pracownicy samorządowi, zatrudnieni na:

- stanowiskach urzędniczych – 395 osób na 283,5 etatach,
- stanowiskach pomocniczych i obsługi – 890 osób na 800,62 etatach,

Na każdą jednostkę oświatową w Opolu przypada przeciętnie 17,13 osób i przeciętnie 14,45 etatów pracowników niepedagogicznych.



Wyk. Struktura zatrudnienia wg stanowisk pracowników niepedagogicznych (dane Wydziału Oświaty)

Tab. Pracownicy niepedagogiczni w przeliczeniu na jednostkę oświatową

| Lp. | Jednostka oświatowa | Przeciętna liczba stanowisk urzędniczych w jednostce | | Przeciętna liczba stanowisk pomocniczych i obsługi w jednostce | |
|-------------------|------------------------------|------------------------------------------------------|------------|----------------------------------------------------------------|-------------|
| | | Etaty | Osoby | Etaty | Osoby |
| 1 | Przedszkola (31) | 1,6 | 3,1 | 8,8 | 9,5 |
| 2 | Szkoły podstawowe (19) | 3,4 | 4,8 | 13,1 | 14,6 |
| 3 | Gimnazja (6) | 3,2 | 4,8 | 9,1 | 10,2 |
| 4 | Szkoły ponadgimnazjalne (13) | 7,1 | 8,6 | 14,1 | 15,8 |
| 5 | Placówki oświatowe (5) | 8,2 | 9,6 | 7,3 | 9 |
| Razem (74) | | 4,7 | 6,2 | 10,5 | 11,8 |

Tab. Pracownicy niepedagogiczni w przeliczeniu na ucznia, nauczyciela i oddział

| Lp | Szkoła | Liczba etatów urzędniczych przypadających na 1 ucznia | Liczba etatów obsługi przypadających na 1 ucznia | Liczba etatów urzędniczych przypadających na 1 etat nauczyciela | Liczba etatów obsługi przypadających na 1 etat nauczyciela | Liczba etatów prac. samorząd. przypadających na 1 oddział |
|---------------|-------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|
| 1 | Przedszkola | 0,02 | 0,08 | 0,15 | 0,83 | 2,3 |
| 2 | Szkoły podstawowe | 0,01 | 0,05 | 0,09 | 0,36 | 1,24 |
| 3 | Gimnazja | 0,006 | 0,02 | 0,08 | 0,23 | 0,61 |
| 4 | Szkoły ponadgimnazjalne | 0,01 | 0,02 | 0,11 | 0,22 | 0,83 |
| 5 | Placówki | - | - | 0,27 | 0,24 | - |
| Razem: | | 0,01 | 0,04 | 0,14 | 0,38 | 1,25 |

6. Baza oświatowa a potrzeby w zakresie gospodarki remontowo-inwestycyjnej i wyposażenia

Przy tak dużej ilości obiektów oświatowych w mieście Opolu, pomimo wykonania wielu opisanych wyżej remontów i modernizacji pozostają nadal takie, które należy remontować czy modernizować. Dlatego w najbliższych latach uzasadniona jest kontynuacja działań dotyczących bazy oświatowej poprzez kolejne zadania remontowe w zakresie wymiany pokryć dachowych, stolarki okiennej, podłóg, modernizacji wentylacji, wewnętrznej instalacji elektrycznej i oświetlenia, remontów pomieszczeń sanitarnych, wewnętrznej i zewnętrznej instalacji wodno-kanalizacyjnej oraz deszczowej.

Typowanie zakresu tych robót i harmonogramu ich realizacji ustala się na podstawie okresowych przeglądów technicznych i potrzeb wynikających z bieżącej eksploatacji, jak i zaleceń państwowych organów kontrolujących (Państwowy Komendant Straży Pożarnej, Powiatowy Inspektorat Sanitarny itp.).

W latach 2011–2015 zakres realizowanych przedsięwzięć inwestycyjno-modernizacyjnych będzie wynikał z przyjętych kierunków polityki oświatowej. Dalszą poprawę stanu bazy oświatowej poprzez realizację zadań inwestycyjno-modernizacyjnych i remontowych przewiduje się w następujących blokach programowych.

6.1. Modernizacja infrastruktury sportowej

W ramach rewitalizacji szkolnych boisk wielofunkcyjnych kontynuowana będzie przebudowa i modernizacja wyeksploatowanych nawierzchni, w większości asfaltowych, z wykorzystaniem nowoczesnych i bezpiecznych nawierzchni syntetycznych, z drenażem odwadniającym i bezpiecznym atestowanym wyposażeniem. Będą to ogólnodostępne, ogrodzone, oświetlone i monitorowane w pełni bezpieczne obiekty sportowe.

W najbliższych latach uzasadnione jest między innymi ukończenie areny lekkoatletycznej przy PSP Nr 5 poprzez budowę bieżni (jest tylko 110 m o nawierzchni syntetycznej), rzutni oraz trybun, a także budowa nowych boisk szkolnych o nawierzchni syntetycznej w obrębie ulic Niemodlińskiej i Koszyka oraz co najmniej dwa takie boiska przy szkołach w centrum miasta.

6.2. Kontynuowanie działań termomodernizacyjnych

Są to działania o pierwszorzędym znaczeniu, które nie tylko w znacznym stopniu obniżają koszty eksploatacyjne obiektów oświatowych, ale również podnoszą ich bezpieczeństwo i estetykę. Nadal pozostaje wiele obiektów zarówno szkolnych jak i przed-szkolnych, wymagających pilnej termomodernizacji. Pomimo dużych możliwości kredytowych w realizacji tych zadań są to jednak przedsięwzięcia bardzo kosztowne.

W oparciu o ustawę o wspieraniu działań termomodernizacyjnych, dot. zmniejszenia zużycia energii w istniejących budynkach wykonano analizy techniczno-ekonomiczne, tzw. audyty energetyczne dot. opłacalności tych przedsięwzięć. Zakres modernizacji obejmuje docieplenia ścian, stropodachów, wymiany stolarki okiennej, instalacji grzewczej i wentylacyjnej, a w koniecznych przypadkach osuszania ścian fundamentowych.

W roku 2012 zakończona zostanie termomodernizacja Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 5, współfinansowana ze środków unijnych. Koszt zadania wyniesie ponad 10 mln zł. W latach 2012–2014 planuje się realizację termomodernizacji dalszych naszych obiektów zapisanych w Wieloletnim Programie Finansowym.

6.3. Dostosowanie bazy oświatowej do obowiązujących przepisów

Większość obiektów oświatowych, będących w zasobach gminy, to budynki wybudowane w okresie przedwojennym, powojennym oraz tzw. tysiąclatki oddawane

do użytku w latach 60. Na przestrzeni ostatnich lat budynki te poddawano remontom i modernizacjom, uzyskując określone przepisami standardy.

W latach 2012–2013 przewiduje się modernizację budynku z siedzibą Przedszkola Publicznego nr 28 i Żłobka nr 2 dostosowując go do wymagań, określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia. Drugim obiektem, planowanym do adaptacji będzie nieużytkowana przez Publiczną Szkołę Podstawową Nr 14 część budynku, przeznaczona na siedzibę Specjalnego Przedszkola Publicznego Nr 53. Dotychczasowy budynek przedszkola nie spełnia wymaganych przepisami normatywów powierzchniowych, nie ma więc możliwości zapewnienia prawidłowego funkcjonowania tej placówki. W wyniku planowanej przebudowy i rozbudowy segmentu szkoły zostanie zapewnione bezpieczne użytkowanie placówki, a przestronne sale i ciągi komunikacyjne, brak barier architektonicznych umożliwi swobodne poruszanie i skuteczną rehabilitację dzieci z głębokimi dysfunkcjami.

W pozostałych budynkach będą kontynuowane bieżące działania polegające na poprawie podstawowych warunków funkcjonalnych i eksploatacyjnych obiektów oświatowych. W najbliższych latach planuje się kontynuację tych działań. Zakres robót będzie dotyczył przede wszystkim dostosowania obiektów do obowiązujących przepisów sanitarnych i przeciwpożarowych.

Sukcesywnie podejmowane będą działania w celu poprawy bezpieczeństwa przeciwpożarowego obiektów szkolnych. Kompleksowe modernizacje w tym zakresie będą obejmowały doprowadzenie ciągów komunikacyjnych do obowiązujących przepisów pożarowych, poprzez skrócenie odległości dróg ewakuacyjnych, wydzielenie klatek schodowych i ich automatyczne oddymianie, a także wymianę instalacji hydrantowej, Przewiduje się również poprawę komfortu użytkownika pomieszczeń dydaktycznych poprzez modernizację instalacji wentylacji mechanicznej, w uzasadnionych ekonomicznie przypadkach również instalowanie urządzeń z odzyskiem ciepła. W nielicznych już budynkach szkolnych, w których sanitariaty są pozbawione ciepłej wody, przewiduje się, w trakcie prowadzonych remontów, wyposażenie ich w instalację ciepłej wody.

Modernizacja i przebudowa będzie dotyczyć również bloków sportowych w zakresie poprawy funkcjonalności i normatywów powierzchniowych istniejącego zaplecza szatniowo-sanitarnego. W salach sukcesywnie wymieniane będą wyeksploatowane podłogi na bezpieczne i nowoczesne, elastyczne podłogi syntetyczne, spełniające wymagania normy PN-EN 15330-1:2008, dotyczącej nawierzchni sportowych.

Zakres planowanych remontów dotyczył będzie przede wszystkim wymiany przewodów instalacji elektrycznej, montażu tablic rozdzielczych, zgodnie z nowym systemem ochrony przed porażeniem, wymiany opraw oświetleniowych, zapewniających nowe normowe natężenie oświetlenia i ochronę przed olśnieniem.

6.4. Rozbudowa obiektów oświatowych

Programem najbliższych lat będzie również rozbudowa, adaptacja i modernizacja infrastruktury dydaktycznej, sportowej i informatycznej umożliwiającej dalszy

rozwój istniejących placówek służących kształceniu ustawicznemu i zawodowemu oraz sieci informatycznych centrów edukacyjnych.

W roku 2011 przystąpiono do realizacji zadania pod nazwą Utworzenie Centrum Nauk Przyrodniczych w Publicznym Gimnazjum Nr 6 w Opolu, jako uzupełnienie funkcji edukacyjnej placówki. Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007–2013 „Inwestujemy w Twoją przyszłość”. Koszt przedsięwzięcia wynosi 996 922 zł, z czego 796.384 zł stanowią środki unijne.

Problemem istniejącej infrastruktury sportowej jest niewystarczająca wielkość sal gimnastycznych. Jedynie 14 sal na 38 spełnia wymagania normatywów powierzchni, przyjmując za minimalną powierzchnię podłogi 24x12 m. Po dokonaniu analizy wyposażenia i stanu technicznego szkół niespełniających wymagań stawianych w zakresie realizacji wychowania fizycznego, wytypowano obiekty oraz opracowano koncepcję pod kątem możliwości budowy, bądź ich rozbudowy, dla zapewnienia pełnowymiarowych, funkcjonalnych sal gimnastycznych. Program rozbudowy tzw. małych sal gimnastycznych z wykorzystaniem istniejącego zaplecza sanitarno-szatniowego tam, gdzie pozwalają na to warunki techniczno-konstrukcyjne i terenowe przedstawiono w priorytetach inwestycyjnych Koncepcji Rozwoju Infrastruktury Sportowej w Opolu.

Konieczna będzie rozbudowa Centrum Kształcenia Praktycznego o dalsze pracownie praktycznej nauki zawodu. W poprzednich latach zakończono adaptacje pomieszczeń na potrzeby pracowni hotelarskiej oraz realizację projektu „Pracownie mechatroniki i nauki technik CNC” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w CKP, uruchomiono nowoczesne centrum obróbkowe, zakupiono współpracującą z nimi sprężarkę, umożliwiając tym samym zajęcia dydaktyczne z wykorzystaniem pneumonarzędzi, podnosząc na wyższy poziom warunki kształcenia zawodowego.

6.5. Wyposażenie szkół w nowoczesne pracownie dydaktyczne

Przy obecnym tempie postępu technologicznego, zarówno w informatyce jak i elektronice oświata musi nadążać za zmianami. Wyposażenie pracowni w pomoce naukowe należy zatem uzupełniać o nowoczesny sprzęt audio-video, projektory multimedialne, tablice interaktywne, wizualizery, wdrażanie technologii informacyjnych, w tym wykorzystanie komputera jako środka dydaktycznego na zajęciach z przedmiotów ogólnych i profilowanych.

Z myślą o dostosowaniu szkół i placówek oświatowych do zmieniających się wymagań miasto Opole corocznie przeznaczało znaczące środki na doposażenie szkół w sprzęt i pomoce dydaktyczne. Na przestrzeni ostatnich lat szkoły ponadgimnazjalne otrzymały dodatkowe środki o łącznej wysokości 1.024.025 zł, w tym:

1. od 2005 do 2009 r. – 676.025 zł na doposażenie szkół w celu przygotowania uczniów do egzaminów zewnętrznych (środki te planowane były rokrocznie w budżecie Miasta Opola),

2. w 2006 r. licea ogólnokształcące otrzymały dodatkowe środki finansowe o łącznej wysokości 208.000 zł, z przeznaczeniem na doposażenie szkolnych pracowni lekcyjnych, specjalistycznych przedmiotowych gabinetów badawczych, bibliotek i czytelni oraz centrów informacji multimedialnej,
3. w 2008 r. osiem zespołów szkół otrzymało dodatkowe środki finansowe o łącznej wysokości 140.000 zł, z przeznaczeniem na zakup pomocy dydaktycznych niezbędnych do realizacji zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego i ogólnego.

Ponadto gimnazja otrzymały kwotę 180.000 zł, z przeznaczeniem na doposażenie bibliotek szkolnych oraz pracowni przedmiotów przyrodniczych, a szkoły podstawowe – kwotę 197.500 zł na pomoce dydaktyczne w następujących obszarach: alternatywne formy realizacji wychowania fizycznego oraz sportu szkolnego, zajęcia pozalekcyjne – realizacja zainteresowań uczniów poprzez utworzenie lub doposażenie pracowni tematycznych (muzyka, plastyka, etc.), przedmioty matematyczno-przyrodnicze, biblioteka szkolna z uwzględnieniem zasobów multimedialnych.

Dalsze kontynuowanie działań związanych z wyposażeniem szkół w pracownie komputerowe ze stałym łączem do Internetu, z Internetem szerokopasmowym i realizacją projektu „E-Szkoła szkołą ku przyszłości”, prowadzonego przez WODIP Opole i dotyczącego 5 placówek (PSP-21, PG-5, PG-8, PLO-II, ZSEL).

W związku z wprowadzeniem do programów edukacyjno-zawodowych bardzo rozbudowanych programów komputerowych o wysokim poziomie grafiki i jednocześnie związanych z przeglądaniem stron internetowych dla celów edukacyjnych, konieczna jest sukcesywna wymiana sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem na sprzęt nowszej generacji w pracowniach informatycznych.

6.6. Realizacja programu przystosowania obiektów oświatowych dla osób niepełnosprawnych

W Opolu nie ma obecnie szkoły ponadgimnazjalnej w pełni przystosowanej dla uczniów niepełnosprawnych poruszających się na wózkach. Uwzględniając lokalizację i funkcję, wytypowane zostały dwa obiekty oświatowe do adaptacji w latach 2011–2013 na potrzeby uczniów niepełnosprawnych ruchowo. W ramach programu planowany jest montaż wind osobowych w tych obiektach, adaptacja sanitariatów, przystosowanie dróg komunikacyjnych oraz zakup niezbędnego sprzętu i wyposażenia, a także likwidacja barier utrudniających korzystanie z obiektów przez uczniów z dysfunkcją narządów ruchu.

7. Koszty funkcjonowania oświaty

Niezmiennie od 2007 r. rosną wydatki na zadania oświatowe realizowane przez miasto Opole. Mimo wzrostu udziału procentowego subwencji oświatowej w ogólnych wydatkach finansowych na oświatę, miasto Opole musi stale angażować znaczące

środki własne, by wypełnić ustawowo przypisane mu zadania w obszarze oświaty i edukacji. Sfinansowanie choćby zobowiązań wynikających z zapisów ustawy Karta Nauczyciela, która gwarantuje pracownikom pedagogicznym, oprócz podstawowych składników ich wynagrodzenia, dodatkowe świadczenia, takie jak:

- urlopy dla poratowania zdrowia,
- stany nieczynne,
- zasiłki na zagospodarowanie,
- odprawy emerytalne i nagrody jubileuszowe,
- nagrody i dodatki motywacyjne,

• odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli i emerytów, wymaga dodatkowego wkładu środków własnych. Miasto jest również zobowiązane przepisami prawa do zabezpieczenia w swoim budżecie za każdy rok kwoty 1% planowanych wynagrodzeń nauczycieli na doksztalcanie i doskonalenie zawodowe nauczycieli. Należy również zauważyć, że corocznie wzrasta liczba godzin nauczania indywidualnego, przyznawanego uczniom na podstawie orzeczeń Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Ponadto potrzeba utrzymania w odpowiednim stanie technicznym wszystkich obiektów oświatowych, a także wyposażenia szkół w sprzęt i pomoce dydaktyczne wymaga dużych nakładów na cele remontowo-inwestycyjne, które w większości pochodzą ze środków miasta Opola.

Tab. Realizacja wydatków oświatowych z udziałem subwencji oświatowej w latach 2007–2010. Dane ze sprawozdań z wykonania budżetu miasta Opola

| Lp. | Rok budżetowy | Wydatki finansowe na oświatę, w tym % udział poszczególnych źródeł finansowania | | | |
|-----|---------------|---------------------------------------------------------------------------------|-----------|----------------------|-------------------------------|
| | | Ogółem [zł] | Subwencja | Środki pozabudżetowe | Środki budżetowe miasta Opola |
| 1 | 2007 | 171.547.167,61 | 55,4% | 1% | 43,7% |
| 2 | 2008 | 179.922.936,43 | 58,1% | 1% | 40,9% |
| 3 | 2009 | 190.815.837,46 | 59,4% | 1,6% | 39,0 % |
| 4 | 2010 | 192.730.040,52 | 63,8% | 1,6% | 34,6% |

Przy systematycznie wzrastających wydatkach na oświatę widoczny jest wzrost subwencji przy jednocześnie zmniejszającym się udziale środków budżetowych miasta.

Zwiększa się udział środków pozabudżetowych, pozyskiwanych ze źródeł zewnętrznych, dzięki którym możliwe jest poszerzenie działań w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych uczniów mających utrudniony dostęp do edukacji, ale także wyposażanie i doposażanie jednostek oświatowych w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne.

Tab. Wartość zrealizowanych projektów edukacyjnych w latach 2005–2010 współfinansowanych ze środków unijnych. Dane Wydziału Oświaty

| Źródło finansowania | Nr | Nazwa projektu | Termin realizacji | Wartość projektu [zł] | Liczba beneficjentów |
|---------------------------------------------------------|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|-----------------------|-----------------------------|
| ZPORR Dz.2.2 | 1 | „Wspieranie rozwoju edukacyjnego młodzieży wiejskiej poprzez programy stypendialne w roku szkolnym 2005/2006” | 01.06.2005–31.10.2006 r. | 936.719,50 | 670 |
| | 2 | „Wspieranie rozwoju edukacyjnego młodzieży wiejskiej poprzez programy stypendialne w roku szkolnym 2006/2007” | 01.07.2006–31.08.2007 r. | 266.000,00, | 575 |
| POKL Dz.9.1 Dz.9.2 Dz.9.4 zrealizowane | 1 | „Program rozwojowy szkół zawodowych Miasta Opola” | 01.08.2008–31.07.2009 r. | 499.995,00 | 590 |
| | 2 | „Elastyczne przedszkola – wsparcie edukacji przedszkolnej w mieście Opolu”. | 01.08.2008–31.07.2009 r. | 385.042,00 | 275 |
| | 3 | „Oświata jutra – kursy doskonalące dla kadry administracyjnej i zarządzającej w mieście Opolu” | 01.05.2009–30.04.2010 r. | 457.500,53 | 90 |
| | 4 | „Młodzi zawodowcy – program rozwojowy szkół zawodowych Miasta Opola” | 01.09.2009–30.06.2010 r. | 599.968,92 | 473 |
| | 5 | „Via ad Artes – program rozwojowy liceów ogólnokształcących Miasta Opola” | 01.09.2009–30.06.2010 r. | 399.999,60 | 875 |
| | 6 | „Przyjazne przedszkola – wsparcie edukacji przedszkolnej w mieście Opolu”. | 01.10.2009–31.07.2010 r. | 399.990,00 | 175 |
| POKL Dz.9.1 Dz.9.2 w trakcie realizacji | 7 | Chętnie chodzę do przedszkola – wsparcie edukacji przedszkolnej w mieście Opolu” | 01.11.2010–28.02.2012 r. | 500 000,00 | 150 |
| | 8 | „Nauka kluczem do sukcesu – program rozwojowy liceów ogólnokształcących Miasta Opola” | 01.10.2010. – 15.07. 2011 r. | 500 000,00 | 894 |
| | 9 | „Zawodowcy na start – program rozwojowy szkół zawodowych Miasta Opola” | 01.10.2010–15.09.2011 r. | 799 968,00 | 746 |
| | 10 | „Inwestycja w pierwszy krok – program rozwojowy szkół podstawowych Miasta Opola” | 01.11.2010 _ 31.07.2012 r. | 1.286 958,60 | 2687 |
| | 11 | „Program zajęć dodatkowych wspierających rozwój kompetencji kluczowych uczniów szkół gimnazjalnych woj. opolskiego w roku szkolnym 2010/2011”. | 01.11.2010 _ 31.08.2011 r. | 234 640,00 | 351 |
| Razem wartość zrealizowanych zadań edukacyjnych* | | | | 7.266.782,15 | Benefic. razem: 8551 |

* Wkład własny gminy, w latach 2008–2010, na realizację dwóch projektów dla szkół zawodowych wyniósł 140.495,40 zł, a trzech projektów dla przedszkoli wyniósł – 19.275,49 zł. Razem była to kwota 159.770,89 zł.

Realizacja projektów pozwala na zmniejszenie nakładów finansowych z budżetu miasta Opola na zajęcia dodatkowe, w tym pozalekcyjne w szkołach wszystkich typów prowadzonych przez Miasto Opole. Przykładowo dzięki realizacji projektu edukacyjnego w szkołach zawodowych zmniejszono od 2008 r. liczbę godzin miejskich (w każdej szkole po 10 godzin, co łącznie tygodniowo daje 70 godzin zajęć). Realizowane w szkołach zawodowych i w liceach ogólnokształcących projekty edukacyjne znacząco przyczyniły się do uatrakcyjnienia oferty edukacyjnej bez dodatkowego angażowania środków budżetowych, co pozostaje nie bez znaczenia w warunkach dużej konkurencyjności szkół z ościennych powiatów.

W ramach różnorodnych programów pozyskiwane są również środki zewnętrzne na realizację zadań inwestycyjnych i remontowych oraz na wyposażenie szkół.

Tab. Wartość zrealizowanych zadań inwestycyjnych i remontowych w latach 2007–2010 współfinansowanych ze środków zewnętrznych. Dane Wydziału Oświaty

| Lp. | Źródło finansowania zewnętrznego | Nazwa zadania | Termin realizacji | Wartość zadania ogółem | Wartość dofinansowania zewnętrznego |
|--------------|------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------------|-------------------------------------|
| 1 | UE | Termomodernizacja obiektów oświatowych (PSP-20, PLO II, ZSO, PSP-5) | 2007–2010 | 7.224.535,68 | 2.117.885,71 |
| 2 | Program „Budowa boisk wielofunkcyjnych” | Budowa boiska o sztucznej nawierzchni (PSP -15) | 2008 | 619.495,58 | 200.000,00 |
| 3 | PEFRON | Zakup busa do przewozu osób niepełnosprawnych (ZSS) | 2009–2010 | 179.900,00 | 53.070,00 |
| 4 | Kontrakt wojewódzki – krajowe środki pieniężne | Rozbudowa Centrum Kształcenia Specjalnego III etap | 2007 | 354.829,01 | 258.700,00 |
| 5 | Budżet państwa | „Monitoring wizyjny w szkołach i placówkach” (PSP -1, 2, 5, 21, 29; PG 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; ZSZ nr 4; ZSZ im. Staszica, ZSZEkon., ZSZMech., ZSTiO, PLO I, PLO II. | 2007–2009 | 324.793,03 | 168.911,40 |
| 6 | Budżet państwa | Usługa dostępu do szerokopasmowego Internetu (PSP-5; PG-4; ZSZ nr 4) | 2009–2010 | 27.443,67 | 27.443,67 |
| 7 | Budżet państwa | Program „Radosna szkoła” (PSP – 1, 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 20, 21, 24, 25, 26, 29, ZSP-1). | 2009–2010 | 206.992,10 | 191.992,10 |
| Razem | | | | 8.934.989,97 | 3.018.002,88 |

Porównanie kosztów finansowania oświaty (za okres realizacji przyjętych przez Radę Miasta Opola Kierunków polityki oświatowej m. Opola na lata 2006–2010), wskazuje na systematyczny wzrost kosztów funkcjonowania wszystkich jednostek ogółem i poszczególnych jednostek w kolejnych latach budżetowych.

**Tab. Koszty funkcjonowania jednostek oświatowych w poszczególnych latach budżetowych.
Dane ze sprawozdań z wykonania budżetu miasta Opola**

| Nr | Jednostki oświatowe | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|--------------------------------|--------------------------------|
| 1 | Przedszkola, w tym Przedszkola niepubliczne – dotacje | 21.930.238,24 1.514.550,00 | 23.709.535,36 1.595.032,00 | 25.976.842,05 1.938.425,00 | 28.132.958,06 2.470.565,00 |
| | Przedszkola specjalne | 573.178,58 | 624.314,78 | 711.276,80 | 743.420,87 |
| 2 | Szkoły podstawowe, w tym niepubliczne i publiczne szko- ły podstawowe – dotacje | 43.776.579,80 1.205.063,00 | 42.370.615,63 1.343.247,00 | 43.869.275,64 1.817.779,00 | 44.847.635,33 1.866.456,00 |
| | Szkoły podstawowe specjalne | 4.320.177,16 | 4.135.992,48 | 4.555.015,51 | 4.662.816,26 |
| 3 | Gimnazja, w tym Gimnazja niepubliczne – dotacje | 23.224.241,12 451.456,00 | 23.683.867,71 710.214,00 | 24.932.327,82 1.004.952,00 | 22.235.509,98 1.173.172,00 |
| | Gimnazja specjalne | 1.552.573,26 | 1.730.952,24 | 1.881.696,95 | 1.887.360,61 |
| 4 | Licea ogólnokształcące, w tym Licea niepubliczne – dotacje | 22.961.149,39 2.265.22,00 | 27.893.319,51 2.940.035,00 | 26.668.485,74 3.343.157,00 | 25.230.158,75 2.795.837,00 |
| 5 | Szkoły zawodowe, w tym nie- publiczne i publiczne szkoły zawodowe – dotacje | 33.309.248,45 7.109.309,00 | 36.231.577,88 8.700.282,00 | 38.714.158,02 10.575.596,00 | 39.500.026,67 10.482.746,00 |
| | Szkoły zawodowe specjalne | 696.668,23 | 843.777,00 | 781.520,86 | 726.229,07 |
| 6 | Szkoły artystyczne | 2.354.885,70 | 2.565.636,00 | 2.757.494,15 | 2.806.691,19 |
| 7 | Centra kształcenia usta- wicznego i praktycznego oraz ośrodki dokształcania zawodowego | 3.005.532,22 | 2.249.650,47 | 2.815.981,10 | 3.024.084,06 |
| 8 | Ośrodki szkolenia, dokształca- nia i doskonalenia kadr | 815.941,39 | 476.114,75 | 809.992,31 | 770.630,62 |
| 9 | Poradnie psychologiczno-pe- dagogiczne w tym poradnie specjalistyczne | 2.359.471,75 | 2.523.178,93 | 2.691.018,51 | 2.814.201,95 |
| 10 | Placówki wychowania pozaszkolnego | 4.364.093,40 | 4.488.177,58 | 4.845.250,00 | 6.094.413,04 |
| 11 | Internaty i bursy szkolne | 2.896.385,46 | 2.496.407,00 | 2.376.305,63 | 1.998.193,95 |
| 12 | Szkolne schroniska mło- dzieżowe | 126.601,30 | 142.860,13 | 150.330,64 | 90.867,19 |

W kolejnych latach sprawozdawczych standard finansowy przekazywany gminie za pośrednictwem subwencji wyniósł:

Tab. Miesięczna wartość standardu finansowego przypadająca na jednego ucznia w opolskich szkołach. Dane Wydziału Budżetu

| Nr | Rok budżetowy | Standard finansowy na jednego ucznia rocznie | Kwota przypadająca na jednego ucznia w rozliczeniu miesięcznym |
|----|---------------|----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
| 1. | 2007 | 3.198,5263 | 266,54 |
| 2. | 2008 | 3.645,7229 | 303,81 |
| 3. | 2009 | 4.038,8121 | 336,57 |
| 4. | 2010 | 4.364,3937 | 363,70 |

Natomiast przeciętny, rzeczywisty koszt kształcenia jednego ucznia w poszczególnych typach szkół i placówek oświatowych kształtował się w ostatnich czterech latach następująco:

Tab. Miesięczny koszt kształcenia ucznia w poszczególnych typach szkół (bez wydatków remontowych i inwestycyjnych). Dane ze sprawozdań z wykonania budżetu miasta Opola

| Nr | Jednostki oświatowe | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|----------------------|
| 1. | Przedszkola | 729,51 | 780,23 | 853,52 | 897,71 |
| 2. | Przedszkola specjalne | 3061,34 | 3558,78 | 3171,02 | 3.570,83 |
| 3. | Szkoły podstawowe | 552,00 | 602,20 | 645,26 | 668,11 |
| 4. | Szkoły podstawowe specjalne* | 2509,11 2016,42 | 2983,73 2646,73 | 2881,51 3221,06 | 2.992,04 5.118,29 |
| 5. | Gimnazja | 451,17 | 500,86 | 538,24 | 548,46 |
| 6. | Gimnazja specjalne | 1406,32 | 1471,90 | 1633,42 | 1.621,44 |
| 7. | Licea ogólnokształcące | 366,31 | 401,89 | 434,64 | 470,55 |
| 8. | Szkoły zawodowe | 404,98 | 452,66 | 464,03 | 480,97 |
| 9. | Szkoły zawodowe specjalne** | 1366,51 | 1562,58 | 281,95 1601,82 | 440,22 1.522,56 |
| 10. | Szkoły artystyczne | 716,90 | 838,44 | 911,87 | 970,50 |
| 11. | Centra kształcenia ustawicznego i praktycznego oraz ośrodki doskonalenia zawodowego | 169,66 | 131,73 | 153,25 | 188,63 |

* Dot. szkoły podstawowej specjalnej w Zespole Szkół Specjalnych i szkoły podstawowej w Pogotowiu Opiekuńczym.

** Dot. zasadniczej szkoły zawodowej specjalnej w ZSB oraz szkoły przysposabiającej do pracy w ZSS

Porównując średnie miesięczne koszty kształcenia uczniów w poszczególnych typach szkół, odpowiednio do lat poprzednich, można stwierdzić, że:

- W 2007 r. (porównując do 2006 r.) – najwyższy wzrost kosztów utrzymania ucznia nastąpił w szkołach podstawowych (ok. 11%), gimnazjach (o 9%), szkołach zawodowych (8,8%), liceach (8,5%);

- W 2008 r. (porównując do 2007 r.) – najwyższy wzrost kosztów nastąpił w szkołach zawodowych (ok. 11,8%), gimnazjach (ok. 11%), liceach (9,8%), szkołach podstawowych (9,1%)
- W 2009 r. (porównując do 2008 r.) – najwyższy wzrost kosztów nastąpił w liceach (ok. 8,1%), szkołach podstawowych i gimnazjach na podobnym poziomie (PSP – 7,2%, gimnazja – 7,5%), a w szkołach zawodowych wzrost kosztów utrzymania był niższy i wyniósł (2,5%)
- W 2010 r. (porównując do 2009 r.) najwyższy wzrost kosztów utrzymania w liceach ogólnokształcących (ok. 8,3%), w szkołach podstawowych i zawodowych wzrost kształtuje się na podobnym poziomie (PSP – 3,4% i w szkołach zawodowych – 3,60%). Najniższy wzrost kosztów utrzymania w porównaniu z rokiem ubiegłym odnotowano w gimnazjach (1,9%).

Z porównania wynika, że mimo ogólnego wzrostu kosztów kształcenia uczniów we wszystkich typach szkół, dynamika tego wzrostu spada, w różnym stopniu w poszczególnych typach placówek.

Na jednostkowy koszt utrzymania najbardziej wpływa liczba dzieci w oddziale klasowym. Nie udało się osiągnąć, zakładanej w kierunkach polityki oświatowej miasta Opola na lata 2006–2010, standardowej liczby uczniów w oddziałach szkół na wszystkich poziomach edukacyjnych (poza liceami). Podjęto natomiast szereg działań mających na celu racjonalizację wydatków w oświacie poprzez:

- Wdrożenie standardów zatrudnienia pracowników administracji i obsługi w szkołach podstawowych (2008 r.).
- Wdrożenie standardów zatrudnienia nauczycieli w świetlicach szkolnych (2008 r.).
- Wdrożenie bonu organizacyjnego w gimnazjach (od roku szkolnego 2008/09) i w szkołach podstawowych (od 2009/10).
- Zmiany w organizacji sieci szkół podstawowych i gimnazjów (2009 r.): likwidacja PG-3, połączenie szkół w zespół – PG -1 i PSP – 5, likwidacja filii PSP -13 Specjalnej w Czarnowasach oraz likwidacja liceów profilowanych.
- Ograniczenie liczby godzin miejskich we wszystkich typach szkół od roku szkolnego 2009/10.

Tab. Struktura wydatków oświatowych w latach 2007–2010. Dane ze sprawozdań z wykonania budżetu miasta Opola

| Nr | Struktura wydatków | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|----|-----------------------------------------------|----------------|----------------|----------------|----------------|
| 1. | Wynagrodzenia i pochodne | 122.360.868,71 | 128.912.906,20 | 136.501.307,09 | 141.876.156,21 |
| 2. | Remonty | 1.364.186,23 | 750.032,41 | 927.821,36 | 1.039.935,32 |
| 3. | Dotacje do szkół i przedszkoli niepublicznych | 13.041.400,00 | 15.927.577,00 | 19.122.202,00 | 19.091.620,00 |
| 4. | Pozostałe wydatki bieżące | 26.342.719,55 | 28.742.780,92 | 29.345.830,82 | 29.045.213,82 |
| 5. | Wydatki inwestycyjne | 8.437.993,12 | 5.589.639,90 | 4.918.676,19 | 1.677.115,17 |

Największy udział procentowy w strukturze wydatków ogółem (dział 801 i 854) niezmiennie stanowią wynagrodzenie i pochodne. Stanowiły one w kolejnych latach: 2007 – 77,8%; 2008 – 71,6%; 2009 – 71,5%; 2010 – 73,2%, co oznacza, że otrzymana subwencja oświatowa nie zabezpieczała nawet pełnej wysokości poniesionych kosztów osobowych.

W kosztach wydatkowych na oświatę i edukację (ogółem) znaczącą pozycję, w poszczególnych latach, stanowi dotacja na szkoły niepubliczne. Liczba tych jednostek od 2007 r. nie zmieniała się w zasadniczy sposób. Od 2008 r. w systemie pojawiły się punkty przedszkolne, w 2010 r. gimnazja dla dorosłych, a w 2009 r. spadła wyraźnie liczba szkół policealnych (w porównaniu z 2008 r. jest ich o 15 mniej). Nie zmieniała się od czterech lat liczba szkół podstawowych i gimnazjów dla młodzieży, wzrosła natomiast liczba przedszkoli. Liczba placówek niepublicznych ogółem zmniejszyła się ze 130 w 2007 r. do 122 w 2010 r. Nie zmniejszyła się natomiast średniomiesięczna liczba dzieci, uczniów i słuchaczy objętych dotacją. W 2009 r. wyniosła ona 5385, natomiast w 2010 r. liczba ta wyniosła 5439.

Tab. Dotacja na szkoły niepubliczne prowadzone przez jednostki inne niż JST i publiczne, dla których organem prowadzącym nie jest Miasto Opole, w kolejnych latach budżetowych. Dane ze sprawozdań z wykonania budżetu miasta Opola

| Jednostki niepubliczne | 2007 [zł] | 2008 [zł] | 2009 [zł] | 2010 [zł] |
|------------------------|----------------------|----------------------|----------------------|----------------------|
| Przedszkola | 1.514.550,00 | 1.595.032,00 | 1.938.425,00 | 2.470.565,00 |
| Szkoły podstawowe | 1.205.063,00 | 1.343.247,00 | 1.817.779,00 | 1.866.456,00 |
| Gimnazja | 451.456,00 | 710.214,00 | 1.004.952,00 | 1.173.172,00 |
| Licea | 2.265.222,00 | 2.940.035,00 | 3.343.157,00 | 2.795.837,00 |
| Szkoły zawodowe | 7.109.309,00 | 8.700.282,00 | 10.575.596,00 | 10.482.746,00 |
| Razem | 12.545.600,00 | 15.288.810,00 | 18.679.909,00 | 18.788.776,00 |

Rosnąca w ostatnich latach kwota dotacji na szkolnictwo niepubliczne jest uwarunkowana zwiększeniem liczby osób objętych kształceniem w niepublicznych jednostkach oraz wzrostem kosztów kształcenia w przedszkolach i szkołach prowadzonych przez miasto Opole. Ma na to wpływ wiele czynników, do których należą między innymi rosnące wynagrodzenia nauczycieli oraz wzrost kosztów utrzymania obiektów (media), a także wskaźnik realizacji zadań remontowych w jednostkach oświatowych.

Tab. Wydatki na zadania remontowe w latach 2008–2010. Dane Wydziału Oświaty

| Lp. | Typy jednostki oświatowej | Zestawienie zadań w latach 2008–2010 | | | | | |
|-----|---------------------------|--------------------------------------|----------|------------|----------|------------|----------|
| | | 2008 | % udział | 2009 | % udział | 2010 | % udział |
| 1 | Przedszkola | 197 551,13 | 26,34 | 160 402,69 | 17,29 | 64 939,00 | 6,25 |
| 2 | Szkoły podstawowe | 314 757,73 | 41,97 | 321 831,20 | 34,69 | 145 999,08 | 14,04 |
| 3 | Gimnazja | 0,00 | 0,00 | 129 175,38 | 13,92 | 317 820,28 | 30,56 |

| Lp. | Typy jednostki oświatowej | Zestawienie zadań w latach 2008–2010 | | | | | |
|---------------|---------------------------|--------------------------------------|----------|-------------------|----------|---------------------|----------|
| | | 2008 | % udział | 2009 | % udział | 2010 | % udział |
| 4 | Licea | 112 199,99 | 14,96 | 230 216,05 | 24,81 | 231 176,96 | 22,23 |
| 5 | Szkoły zawodowe | 125 523,56 | 16,73 | 86 196,04 | 9,29 | 280 000,00 | 26,92 |
| 6 | Placówki oświatowe | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 |
| Ogółem | | 750 032,41 | | 927 821,36 | | 1 039 935,32 | |

Tab. Wydatki na zadania inwestycyjne w latach 2008–2010. Dane Wydziału Oświaty

| Lp. | Typy jednostki oświatowej | Zestawienie zadań w latach 2008–2010 | | | | | |
|---------------|---------------------------|--------------------------------------|----------|---------------------|----------|---------------------|----------|
| | | 2008 | % udział | 2009 | % udział | 2010 | % udział |
| 1 | Przedszkola | 77 278,00 | 1,38 | 1 342,00 | 0,03 | 272 982,65 | 14,23 |
| 2 | Szkoły podstawowe | 684 223,34 | 12,24 | 380 688,58 | 7,88 | 522 559,41 | 27,25 |
| 3 | Gimnazja | 675 186,28 | 12,08 | 2 703 962,47 | 55,96 | 44 999,99 | 2,35 |
| 4 | Licea | 3 925 087,31 | 70,22 | 1 376 301,60 | 28,49 | 51 499,99 | 2,69 |
| 5 | Szkoły zawodowe | 38 899,73 | 0,70 | 10 818,00 | 0,22 | 0,00 | 0,00 |
| 6 | Placówki oświatowe | 188 965,24 | 3,38 | 358 450,80 | 7,42 | 1 025 364,83 | 53,48 |
| Ogółem | | 5 589 639,90 | | 4 831 563,45 | | 1 917 406,87 | |

W latach 2008–2010 zrealizowano wiele zadań remontowych i inwestycyjnych. Ze środków finansowych przeznaczonych w kolejnych latach na ten cel przebudowano 8 boisk w zastosowaniu sportowych nawierzchni syntetycznych, przeprowadzono w pełnym zakresie działania termomodernizacyjne 6 obiektów oświatowych, polegające na wymianie stolarki okiennej, dociepleniu ścian i stropodachów, wymianie instalacji centralnego ogrzewania i modernizacji wentylacji. Wybudowano sportową halę namiotową z zapleczem sanitarno-szatniowym, adaptowano pomieszczenia na specjalistyczne pracownie do praktycznej nauki zawodu w CKP. W 6 salach gimnastycznych wymieniono podłogi. Wyremontowano aż 23 pokrycia dachowe, w 11 obiektach wymieniono instalację elektryczną, a w 8 budynkach stolarkę okienną. Ponadto wykonano wiele pojedynczych robót modernizacyjno-remontowych związanych z elewacjami, sanitariatami, podłogami, malowaniem korytarzy, wentylacją, itp. W ramach realizowanego projektu przystosowania obiektów dla osób niepełnosprawnych zakończono budowę siedziby Zespołu Szkół Specjalnych przy ul. Bytnara Rudego oraz zakupiono dla tej placówki 16-osobowego busa do transportu niepełnosprawnych uczniów. Dla 4 placówek szkolnych zakupiono wózki Jolly, a w budynku PSP 15 zamontowano platformę i windę osobową.

Na realizację zadań inwestycyjnych i remontowych oraz na doposażenie szkół, pozyskiwano środki finansowe w ramach różnorodnych programów. W latach 2007–2010 wartość dofinansowania zewnętrznego do realizowanych zadań wyniosła 3.018.002,88 zł.

Ocena stanu funkcjonowania oświaty w Opolu – Analiza SWOT

W związku z opracowaniem długofalowej polityki oświatowej dla miasta Opolą Wydział Oświaty zorganizował w styczniu 2011 r. seminarium szkoleniowe dla dyrektorów przedszkoli, szkół i placówek oświatowych poświęcone projektowanym zmianom w oświacie (z udziałem przedstawiciela Ministerstwa Edukacji Narodowej – Podsekretarz Stanu Lilla Jaroń), oraz przygotowywanej strategii oświatowej (udział przedstawicieli rad rodziców, związków zawodowych oraz radnych Komisji Edukacji Rady miasta Opolą).

W ramach pracy warsztatowej w zespołach roboczych uczestnicy seminarium dokonali oceny stanu oświaty w Opolu. W celu przeprowadzenia analizy funkcjonowania polskiej oświaty wykorzystano analizę typu SWOT. Ten typ analizy w sposób przejrzysty pozwala na określenie szans rozwoju oraz uwypuklenie zagrożeń hamujących prawidłowy rozwój oświaty. Określenie słabych i mocnych stron stanu oświaty jest niezbędne do ustalenia kierunków jej rozwoju.

Tab. Mocne i słabe strony opolskiej oświaty

| Obszar działania | Mocne strony | Słabe strony |
|-----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Sieć szkół i placówek oświatowych | <ul style="list-style-type: none">• Duża ilość i różnorodność placówek oświatowych.• Dobre rozmieszczenie geograficzne placówek na mapie miasta.• Wystarczająca sieć placówek wychowania pozaszkolnego. | <ul style="list-style-type: none">• Zbyt rozbudowana na obecne warunki demograficzne sieć szkół.• Niewykorzystana baza szkół (duże nakłady finansowe na jej utrzymanie).• Nadmiar miejsc w szkołach podstawowych i gimnazjach.• Zbyt duża liczebność oddziałów w niektórych szkołach ponadgimnazjalnych.• Niedostatecznie racjonalne wykorzystanie zasobów oświatowych.• Duża ilość szkół – rozdrobnienie.• Brak placówki wychowania pozaszkolnego dla dzielnicy Zaodrże. |

| Obszar działania | Mocne strony | Słabe strony |
|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Dostępność do oferty edukacyjnej | <ul style="list-style-type: none"> • Dobra dostępność do szkół podstawowych. • Różnorodność profili kształcenia i zajęć pozalekcyjnych według potrzeb. • Elektroniczny system rekrutacji do przedszkoli i szkół ponadgimnazjalnych. • System godzin miejskich. • Realizacja różnorodnych projektów edukacyjnych. • Szeroka oferta placówek wspierających szkołę i ucznia. • Zorganizowane dowożenie uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach. • Tworzenie oddziałów integracyjnych na wszystkich poziomach kształcenia. • Bardzo dobre warunki do kontynuowania kształcenia (ciągłość kształcenia). • Oferta dostępna dla uczniów spoza Opola. | <ul style="list-style-type: none"> • Słaba oferta zajęć dodatkowych w małych peryferyjnych szkołach. • Szywny podział nauki języków obcych w ramach profilu klasy. • Brak centrów edukacyjnych dla młodzieży zdolnej. • Brak dostępu do zajęć pozalekcyjnych dla uczniów dojeżdżających. • Mała różnorodność zajęć fakultatywnych. • Niedostateczne dostosowanie oferty edukacyjnej pod kątem osób niepełnosprawnych (bariery architektoniczne, brak specjalistów). • Dostosowanie wybranych placówek wszystkich poziomów do potrzeb osób niepełnosprawnych. |
| Jakość kształcenia | <ul style="list-style-type: none"> • Dobra jakość kształcenia w stosunku do województwa. • Wysokie wyniki egzaminów zewnętrznych. • Wysoka jakość kształcenia widoczna w osiągnięciach uczniów w konkursach i olimpiadach. • Wysoka pozycja szkół ponadgimnazjalnych w ogólnopolskich rankingach. • Badanie EWD w gimnazjach. • Planowanie i ocena rozwoju ucznia. • Realizacja innowacji i programów autorskich. | <ul style="list-style-type: none"> • Słaba skuteczność w kształceniu dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. • Duża liczba uczniów na zajęciach wyrównawczych i korekcyjno-kompensacyjnych. • Niedostateczne możliwości dzielenia klas na grupy. • Brak szkoły z maturą międzynarodową. • Niedostatecznie zindywidualizowane formy kształcenia. • Zła jakość kształcenia sportowego w klasach I-III w szkołach podstawowych. |
| Edukacja dla potrzeb rynku pracy | <ul style="list-style-type: none"> • Organizacja praktycznej nauki zawodu w oparciu o nowoczesne technologie. • Wielospecjalizacyjna oferta niektórych szkół zawodowych. • Wykorzystywanie w planowaniu kształcenia analiz i diagnoz rynku pracy. • Trafny dobór oferty kształcenia zawodowego. • Opiniowanie propozycji kształcenia zawodowego. | <ul style="list-style-type: none"> • Brak dostatecznej współpracy z pracodawcami. • Słaba współpraca z uczelniami wyższymi. • Ograniczenia w zatrudnieniu doradców zawodowych. • Brak korelacji pomiędzy potrzebami rynku pracy a edukacją (kierunki kształcenia). • Brak lokalnej promocji wspomagającej szkolnictwo zawodowe. • Nieodpowiednie warunki pracy na zajęciach zawodowych (liczebność grup zbyt duża). • Brak bezpośredniego zaangażowania pracodawców w organizację praktycznej nauki zawodu. • Brak sprawnego systemu doradztwa zawodowego w gimnazjach (badanie predyspozycji ucznia, współdziałanie z poradnią, wyposażenie gabinetów). • Brak możliwości realizacji praktyk w zawodach (choć oferta kształcenia dostępna). • Brak centrum kształcenia ustawicznego. • Brak dobrej współpracy z zakładami pracy (praktyki). • Brak zainteresowania nauką zawodu np. spawacz, blacharz, hydraulik. |

| Obszar działania | Mocne strony | Słabe strony |
|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Opieka, pomoc społeczna i edukacja prozdrowotna | <ul style="list-style-type: none"> • Dobra dostępność do pomocy psychologiczno-pedagogicznej (pedagog, psycholog, doradca zawodowy). • Dobra organizacja dożywiania dzieci ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. • Zapewnienie opieki świetlicowej dla dzieci najmłodszych. • Realizacja wielu programów profilaktycznych i zdrowotnych. • Dofinansowanie obiadów, programu „Szkłanka mleka”. • Zorganizowana bezpłatna nauka pływania dla uczniów klas III w szkołach podstawowych. • Kursy pierwszej pomocy przedmedycznej. | <ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczna opieka stomatologiczna i pielęgniarska w szkołach. • Brak oferty opieki świetlicowej dla dzieci starszych klas szkoły podstawowej. • Zbyt długi czas oczekiwania na diagnozę poradni psychologiczno-pedagogicznej. • Brak godzin na gimnastykę korekcyjną dla uczniów. • Zbyt małe środki na pomoc dla uczniów. • Brak systemowych rozwiązań w zakresie współpracy szkół z instytucjami pomocy. • Aktywność edukacji prozdrowotnej. • Brak współpracy z pionem medycyny szkolnej. • Brak przepływu informacji: szkoła – ośrodek pomocy społecznej. • Ograniczony system pomocy społecznej. • Nadmierne obarczenie szkół obowiązkami pomocy społecznej. • Przepelnione świetlice szkolne. • Brak organizacji czasu wakacyjnego. • Niedostateczna oferta na feriach letnich i zimowych. |
| Kadra pedagogiczna | <ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom wykształcenia kadry pedagogicznej. • Zapewnienie środków finansowych na doskonalenie nauczycieli. • Wysoko i wielokierunkowo wykształceni nauczyciele. • Funkcjonowanie Miejskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli. • Samodoskonalenie. | <ul style="list-style-type: none"> • Trudności w pozyskiwaniu kadry do przedmiotów zawodowych. • Brak specjalistów uczących przedmiotów zawodowych (nauczycieli praktyków). • Mała innowacyjność nauczycieli. • Niedostateczna współpraca nauczycieli różnych poziomów edukacyjnych. • Niska motywacja nauczycieli z wyższym stopniem awansu (nauczyciel dyplomowany). • Wieloletowość nauczycieli. • W małych szkołach brak możliwości wymiany doświadczeń przez nauczycieli. • Symboliczny system motywowania nauczycieli. • Wypalenie zawodowe wśród nauczycieli. • Słabe promowanie twórczych nauczycieli. • Nieskuteczny system motywacyjny dla nauczycieli – brak motywacji do podnoszenia kwalifikacji. • Zbyt mało specjalistów. • Nadwyżka nauczycieli uczących przedmiotów ogólnokształcących. |

| Obszar działania | Mocne strony | Słabe strony |
|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zarządzanie oświatą | <ul style="list-style-type: none"> • Autonomia szkół pod względem zarządzania finansami (księgowość w szkołach). • Organ prowadzący dostrzega potrzeby oświaty. • Pozostawienie w szkołach służb finansowych i kadrowych. • Dobre relacje interpersonalne pomiędzy dyrektorami różnych poziomów edukacyjnych. • Wysoki poziom zarządzania, kompetentna kadra. • Dobra współpraca z organem prowadzącym. | <ul style="list-style-type: none"> • Słabe korzystanie z przykładów dobrych praktyk w zarządzaniu. • Zbyt duże obciążenie zadaniami dyrektorów małych jednostek. • Niskie dodatki funkcyjne dla dyrektorów. • Brak możliwości podpisywania umów przez dyrektorów szkół (realizacja projektów). • Przerzucanie organizacji dużych zadań remontowych na dyrektorów (przetargi). |
| Baza oświatowa | <ul style="list-style-type: none"> • Pozytywne tendencje w poprawie bazy szkół, estetyki i stanu wyposażenia. • Termomodernizacja obiektów oświatowych. • Systematyczna modernizacja obiektów oświatowych. • Wiele szkół wyremontowanych. | <ul style="list-style-type: none"> • Baza oświatowa niedostosowana do potrzeb zmieniającej się rzeczywistości. • Brak perspektywicznych planów modernizacyjnych i inwestycyjnych. • Zły stan techniczny niektórych obiektów szkolnych i sportowych. • Niedostosowanie obiektów dla osób niepełnosprawnych. • Brak specjalistycznych pracowni w szkołach. • Niedostateczna infrastruktura sportowa. • Brak możliwości termomodernizacji starych obiektów oświatowych. • Słaba infrastruktura noclegowa dla uczniów (bursa, internat). • Słaba baza szkolnictwa zawodowego. • Niedostateczne możliwości kontynuacji działań termomodernizacyjnych, budowy boisk i rozbudowy sal gimnastycznych. • Brak auli/sali umożliwiającej organizowanie spotkań i konferencji z udziałem środowiska oświatowego. • Brak zaplecza sportowego w wielu szkołach. • Słabe zaplecze sportowe – brak nieodpłatnego dostępu obiektów sportowych (np. pływalnia, lodowisko). |
| Wyposażenie szkół i placówek oświatowych w sprzęt i pomoce dydaktyczne | <ul style="list-style-type: none"> • Dobre wyposażenie bibliotek w sprzęt multimedialny. • Wymierna pomoc organu prowadzącego w doposażeniu szkół. | <ul style="list-style-type: none"> • Słabe wyposażenie pracowni laboratoryjnych i komputerowych (sprzęt starej generacji), językowych. • Niedostateczny dostęp do szybkiego Internetu. • Zbyt mały zakres pożądanych zmian w doposażeniu szkół. • Niedostateczne wyposażenie zwłaszcza szkół podstawowych w sprzęt informatyczny. • Przystarzały sprzęt komputerowy do obsługi administracyjnej jednostek. • Niedostateczne wyposażenie w pomoce naukowe i technodydaktyczne. • Braki w wyposażeniu pracowni komputerowych i multimedialnych. • Niedostateczne wyposażenie placówek wspomagających szkołę (Poradnia). • Ograniczenia finansowe uniemożliwiają zakup pomocy i wyposażenia. |

| Obszar działania | Mocne strony | Słabe strony |
|--------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Finansowanie zadań oświatowych | <ul style="list-style-type: none"> Zabezpieczenie finansowe koniecznych zadań. Bardzo dobre wykorzystanie środków z funduszy europejskich. Miasto zabezpiecza wkład własny w projektach unijnych. Miasto Opole widzi zasadność wysokiego finansowania zadań oświatowych. Dobrze inwestowane pieniądze w konkursy, pracownie specjalistyczne. Wykorzystanie środków Unii Europejskiej na rozwój polskiej oświaty. Pozostawienie dochodów własnych do dyspozycji jednostek. | <ul style="list-style-type: none"> Brak ustalonych zasad rozpoznawania potrzeb jednostek oświatowych. Brak możliwości przesuwania środków pomiędzy paragrafami (elastyczność w korzystaniu z środków). Brak środków finansowych na doposażenie pracowni przyrodniczych, przygotowania zawodowego i informatycznych. Brak możliwości planowania realnych wydatków. Niska wysokość dodatków do wynagrodzenia. Duże ograniczenia finansowe. |
| Inne | <ul style="list-style-type: none"> Promocja Opola przez uczniów i absolwentów. | <ul style="list-style-type: none"> Nadal słaba współpraca z uczelniami wyższymi. |

Tab. Szanse i zagrożenia dla opolskiej oświaty

| Obszar działania | Szanse | Zagrożenia |
|-----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Sieć szkół i placówek oświatowych | <ul style="list-style-type: none"> Możliwość naboru uczniów do szkół ponadgimnazjalnych z terenu całego województwa opolskiego. Ściąganie młodzieży zdolnej do Opola jako największego ośrodka edukacyjnego w regionie. Konsolidacja zasobów oświatowych. | <ul style="list-style-type: none"> Niż demograficzny. Likwidacja szkół z powodu niżu demograficznego. Rejonizacja w szkołach podstawowych i gimnazjach. Konkurencyjność oferty edukacyjnej powiatów. Migracje zarobkowe. Możliwość wyboru szkół z lepszą bazą poza Opolem. Ekspansja dużych ośrodków (miast). |
| Dostępność do oferty edukacyjnej | <ul style="list-style-type: none"> Zmiany programowe i organizacyjne w systemie oświaty. Likwidacja barier społecznych (tworzenie klas integracyjnych). | <ul style="list-style-type: none"> Coraz słabsze możliwości dojazdu do szkół w Opolu (PKP, PKS). Problemy z komunikacją (transport). Dojazd do szkół. |
| Jakość kształcenia | <ul style="list-style-type: none"> Wzrastające wymagania i oczekiwania społeczeństwa wobec oświaty. Współpraca zagraniczna szkół w ramach programów europejskich i umów partnerskich. | <ul style="list-style-type: none"> Wzrastająca liczba uczniów potrzebujących dostosowania wymagań egzaminacyjnych. Brak dostosowania testów egzaminacyjnych do określonych dysfunkcji. Zła organizacja systemu kształcenia – konieczność jednoczesnego przygotowania uczniów do egzaminów maturalnych i egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe. Ocenianie szkół tylko przez pryzmat wyników egzaminów zewnętrznych. Praca pod kątem egzaminów zewnętrznych. Obciążenie nauczycieli nadmierną pracą administracyjną. Plany wyprowadzenia ośrodka nadzoru poza województwo. |

| Obszar działania | Szanse | Zagrożenia |
|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Edukacja dla potrzeb rynku pracy | <ul style="list-style-type: none"> • Praktyki zagraniczne uczniów. • Promocja i rozwój szkolnictwa zawodowego. • Projektowane zmiany w szkolnictwie zawodowym. • Trwające prace nad Krajowymi Ramami Kwalifikacji. • Systematyczne analizowanie przez instytucje potrzeb rynku pracy. • Udział przedstawicieli oświaty w Powiatowej Radzie Zatrudnienia. | <ul style="list-style-type: none"> • Otwarty rynek edukacji i pracy. • Brak zainteresowania ze strony pracodawców zatrudnianiem wykwalifikowanej kadry. • Zła polityka państwa dotycząca rozwoju rynku pracy. • Nieodpłatne praktyki zawodowe – brak motywacji finansowej przy wyborze kształcenia zawodowego. • Edukacja nie nadąża za potrzebami zmieniającego się rynku pracy. • Brak ofert pracy po szkole. • Brak ofert zatrudnienia na rynku pracy powoduje mniejsze zainteresowanie szkołami zawodowymi. • Konkurencyjna oferta niemieckich szkół zawodowych. |
| Opieka, pomoc społeczna i edukacja prozdrowotna | <ul style="list-style-type: none"> • Świadomość rodziców odnośnie pozytywnych skutków korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej. • Promocja wśród społeczeństwa zdrowego i ekologicznego stylu życia. • Rządowe programy pomocy uczniom (np. wyprawka szkolna, program dożywiania, szklanka mleka, owoce w szkole). | <ul style="list-style-type: none"> • Małe zaangażowanie rodziców w sytuację dzieci i młodzieży sprawiającej problemy wychowawcze. • Eurosieroctwo. • Przenoszenie odpowiedzialności za wychowanie dzieci i młodzieży na szkołę. • Dysfunkcje psychofizyczne uczniów. • Małe zaangażowanie (zainteresowanie) rodziców współpracą ze szkołą. • Brak opieki – choroby cywilizacyjne, problemy wychowawcze. • Słaba sprawność fizyczna uczniów. |
| Kadra pedagogiczna | <ul style="list-style-type: none"> • Możliwość uzyskiwania dodatkowych kwalifikacji z funduszy unijnych. • Możliwość podnoszenia kwalifikacji pedagogicznych nauczycieli. • Zmiany w ustawie Karta Nauczyciela. | <ul style="list-style-type: none"> • Zagrożenie utratą miejsc pracy dla nauczycieli z powodu niżu demograficznego. • Brak stabilnej sytuacji w zawodzie skutkuje odejściami często dobrych nauczycieli. • Słabo przygotowani studenci realizujący praktyki pedagogiczne (metodycznie i dydaktycznie). • System awansu zawodowego nauczycieli. • System kształcenia nauczycieli – słabe przygotowanie na poziomie szkoły wyższej. |
| Zarządzanie oświatą | <ul style="list-style-type: none"> • Możliwość łączenia szkół w zespoły. | <ul style="list-style-type: none"> • Zbyt częste zmiany w prawie oświatowym. • Brak dostatecznego wsparcia ze strony organu nadzoru pedagogicznego – perspektywa likwidacji kuratoriów oświaty. • Brak wsparcia dla dyrektora w zarządzaniu szkołą (wewnętrzna organizacja – niedobór etatów niepedagogicznych). • Niestabilna polityka edukacyjna państwa. |
| Baza oświatowa | <p>Realizacja programu budowy boisk (Orliki). Realizacja programu „Radosna Szkoła”.</p> | <p style="text-align: center;">* * *</p> |

| Obszar działania | Szanse | Zagrożenia |
|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wypożyczenie szkół i placówek w sprzęt i pomoce dydaktyczne | *** | *** |
| Finansowanie zadań oświatowych | <ul style="list-style-type: none"> • Szanse pozyskiwania środków zewnętrznych. | <ul style="list-style-type: none"> • Konieczność ograniczania wydatków przez samorząd. • Brak środków na pokrycie wszystkich potrzeb. • Zrzucanie ciężaru finansowania oświaty na organy prowadzące. • Złe naliczana subwencja oświatowa nieadekwatnie do stopni awansu zawodowego nauczycieli. |
| Inne | <ul style="list-style-type: none"> • Opole w centrum województwa. • Opole jako ośrodek naukowy i kulturalny. • Miejsce Opola na edukacyjnej mapie Polski. • Rozwój miasta szansą na napływ młodego pokolenia do nauki, studiowania i pracy w Opolu. • Stworzenie klimatu przyciągającego inwestorów. • Wzrost dobrobytu ludzi szansą na lepsze jutro oświaty. • Zrozumienie wśród lokalnych polityków. • Rozwój oświaty = rozwój gospodarczy i kulturalny miasta Opola. | <ul style="list-style-type: none"> • Przesuwanie coraz większej liczby zadań na samorząd. • Wzrost administracji przy malejącej ilości uczniów i mieszkańców. |

*** nie zgłoszono żadnych propozycji

Przedstawiona analiza mocnych i słabych stron oświaty w Opolu oraz szans i zagrożeń związanych z jej rozwojem została uzgodniona przez uczestników procesu budowania strategii.

Uwarunkowania demograficzne

W konstruowaniu polityki oświatowej bardzo istotna jest analiza tendencji demograficznych jak i społeczno-ekonomicznych. Dotyczy to szczególnie tendencji dotyczących rynku pracy i prognoz demograficznych przy planowaniu sieci szkół i restrukturyzacji kierunków kształcenia. Znajomość tendencji demograficznych z punktu widzenia samorządów lokalnych jest istotna¹⁸, gdyż:

1. Wiedza o liczbie i wieku dzieci i młodzieży na terenie gminy pozwala na dość dobre przewidywanie potencjalnej liczby uczniów w perspektywie kilku, a nawet kilkunastu lat.
2. Dodatkowa informacja o korzystaniu z usług edukacyjnych (np. liczba dzieci spoza rejonu, struktura edukacji ponadgimnazjalnej) pomaga w większym stopniu precyzować te oczekiwania.
3. Wykorzystanie narzędzi prognostycznych może pozwolić na prowadzenie polityki edukacyjnej uwzględniającej przewidywane zmiany w zakresie:
 - struktury sieci szkolnej,
 - zatrudnienia nauczycieli.
4. Istotne jest uwzględnianie konsekwencji inwestycji mieszkaniowych: budowa nowych mieszkań lub osiedli zwiększa potencjalny przyszły popyt na miejsca w przedszkolach i szkołach podstawowych.

1. Tendencje demograficzne w Polsce

Opublikowane w ostatnich latach prognozy demograficzne dla Polski przewidują w nadchodzących dziesięcioleciach spadek liczebności polskiego społeczeństwa. Różnią się one jedynie przewidywanym poziomem spadku. Prognoza demograficzna GUS przewiduje, że do 2020 r. liczba ludności zmniejszy się o milion osób, a w następnej dekadzie (lata 2020–2030) o kolejne półtora miliona. W 2030 r. ludność Polski może osiągnąć liczbę 35.693 tys. Ubytek ludności dotknie przede wszystkim miast, głównie z powodu mniejszej dzietności w miastach niż na wsi, ale też na skutek nowego zjawiska, jakim jest przemieszczanie się części ludności miejskiej na tereny wiejskie na obrzeżach miast. W stosunku do stanu obecnego przewiduje się, że do

¹⁸ A. Chłoń-Domińczak, D. Węziak-Białowolska, *Uwarunkowania demograficzne samorządowych strategii oświatowych*, Instytut Statystyki i Demografii SGH Instytut Badań Edukacyjnych, *Materiały ze spotkania informacyjno-konsultacyjnego na temat Samorządowych Strategii Oświatowych*, 2–3.12.2010, Warszawa.

2030 r. liczba ludności w miastach zmniejszy się w sumie o 3 miliony osób, a na wsi wzrośnie o ok. pół miliona.

Prognozy EUROSTAT-u przewidują, że przy obecnych tendencjach do 2050 r. Polska straci 12% populacji. Zdaniem ich autorów najgorzej pod względem rozwoju demograficznego wypadają województwa śląskie, opolskie i łódzkie.

Badania i analizy demograficzne wskazują, że trwający od 1984 r. spadek dzietności jeszcze nie jest procesem zakończonym i dotyczy w coraz większym stopniu kolejnych roczników młodzieży. Wśród przyczyn tego zjawiska wymienia się: zwiększone zainteresowanie zdobywaniem wykształcenia, trudności na rynku pracy, zmniejszenie świadczeń socjalnych na rzecz rodziny, brak w polityce społecznej filozofii umacniania rodziny i generalnie trudne warunki społeczno-ekonomiczne, w jakich znalazło się pokolenie w wieku prokreacyjnym. Zgodnie z opiniami ekspertów, w ostatnich dwóch latach nastąpił dalszy spadek współczynnika dzietności ze średniej 1,22 dziecka na kobietę do około 1,1 w 2010 r., a w latach 2011–2020 można oczekiwać niewielkiego wzrostu dzietności do wartości około 1,2. Taki poziom dzietności nie zapewnia prostej zastępowalności pokoleń (tzw. poziom zastępowalności pokoleń zapewnia współczynnik 2,1)¹⁹. Malejąca dzietność i wzrastająca długość życia powodują starzenie się społeczeństwa. Do 2030 roku średni wiek mieszkańca Polski (obecnie wynosi ok. 37 lat) wzrośnie do ponad 45 lat, z tendencją do dalszego wzrostu.

Systematycznie będzie malała liczba młodzieży w wieku 16–24 lat, z obecnych prawie 6 mln do 4 mln w 2015 r. oraz 3 mln w 2030 r. Istotne przesunięcie nastąpi w proporcjach między liczbą osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. W okresie do 2010 liczba ludności w wieku produkcyjnym z obecnych 24 mln wzrośnie o prawie milion, a w wieku poprodukcyjnym z 5,8 wzrośnie do 6,4 mln osób. W okresie kolejnych 20 lat liczba ludności w wieku produkcyjnym będzie systematycznie maleć aż do poziomu 20,8 mln w 2030 r., a w wieku poprodukcyjnym – rosnąć aż do 9,6 mln. Wskaźnik obciążenia ekonomicznego, tj. liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, zwiększy się z obecnych 60 do 72. Jednocześnie znacznie zwiększy się obciążenie ludnością w wieku poprodukcyjnym – do 46 (obecnie 24) na niekorzyść osób w wieku przedprodukcyjnym (z obecnych 26 na 36).

Okres po 2020 r. będzie charakteryzował się gwałtownym starzeniem się ludności. Znaczny przyrost nastąpi w najstarszych grupach wieku. Liczba osób w wieku 85 lat i więcej wzrośnie do 2010 r. o 50% i osiągnie pół miliona, a w 2030 r. do prawie 800 tys. (obecnie liczba osób w tym wieku wynosi niespełna 320 tys.).

2. Prognoza demograficzna dla Opola do 2020 r.

W 2009 r. Opole liczyło 125.792 mieszkańców, co stanowi 12% mieszkańców województwa opolskiego (1.031.097 mieszkańców). Ta liczba ludności odnosi się do

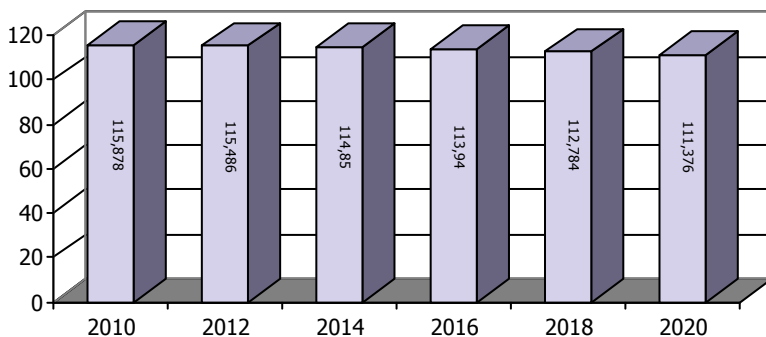
¹⁹ Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski do 2006 roku, GUS; online: http://www.stat.gov.pl/dane_spol-osp/ludnosc/demografia/2006/demografia_do_2006.pdf, Materiał na konferencję prasową w dniu 29 stycznia 2007 r.

stanu faktycznego zamieszkania. Według zameldowania liczba ludności jest niższa (121.771 mieszkańców), co wiąże się z wielkomiejskim, a także akademickim charakterem miasta (Opole przyciąga mieszkańców, których część formalnie nie melduje się na terenie miasta).

Ubytek ludności, dotyczący głównie miast, z powodu mniejszej dzietności niż na terenach wiejskich oraz odpływu ludności miejskiej na wieś i tereny podmiejskie, dotyczy także Opola. Kolejne czynniki mające wpływ na potencjał ludnościowy Opola to napływ i odpływ migracyjny. Charakterystyczny jest wzrost liczby ludności, która równocześnie zamieszkuje w kilku miejscach. Ujemne saldo migracji zewnętrznych i wewnętrznych na pobyt stały w latach 2004–2008 dodatkowo wzmacnia niekorzystną sytuację społeczno-demograficzną miasta Opola.

W latach 2004–2009 obserwuje się negatywne zmiany ilościowe dotyczące liczby mieszkańców Opola. Podczas gdy w 2004 r. Opole liczyło 128.864 mieszkańców, to pięć lat później liczba mieszkańców zmniejszyła się do 125.792 osób. Natomiast prognoza dla naszego miasta przewiduje, że liczba jego mieszkańców w 2020 r. zmniejszy się do 111,4 tys. osób.

Dane demograficzne dla miasta Opola, przedstawione w tej części opracowania we wszystkich wykresach, pochodzą z opracowanego dla miasta raportu pn. „Uwarunkowania demograficzne przemian społeczno-gospodarczych w Opolu – rekomendacje dla polityki rozwoju miasta w latach 2010–2020”²⁰, przygotowanego na zlecenie Urzędu Miasta Opola przez agencję badawczo-doradczą Public Profits Sp. z o.o., który ma za zadanie opisać zachodzące w okresie od 2004 do 2010 roku zjawiska demograficzne, wskazać na przyszłe tendencje o stanie i strukturze ludności miasta Opola oraz jego otoczenia zachodzące do roku 2020 oraz określić wpływ zmian demograficznych na lokalny rynek pracy oraz rozwój usług publicznych²⁰.



Wyk. Liczba ludności w Opolu do 2020 r. – w tys.

²⁰ R. Drozdowski, I. Borkowska, M. Morchat. dz. cyt..

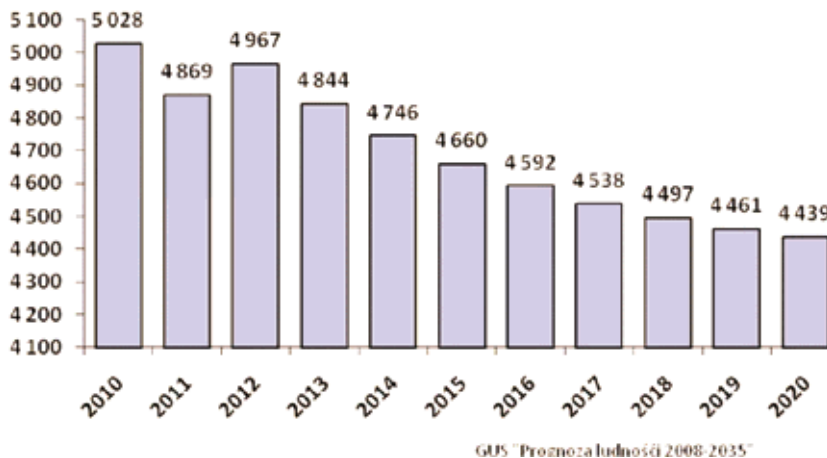
3. Wpływ niżu demograficznego na sieć placówek w mieście

Wg stanu na koniec 2009 r. liczba ludności Opola wynosiła 125,8 tys. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 14,8%, w wieku produkcyjnym – 67,1% i poprodukcyjnym – 18,1%. W 2009 r. w Opolu mieszkało 12% osób najmłodszych (tj. 15.078 osób w wieku 0–14 lat), 67% osób dorosłych (tj. 84.570 osób w wieku 15–59 lat, w tym 5% młodzieży – 6.829 osób w wieku 15–19 lat) oraz 21% osób starszych (tj. 26.144 mieszkańców w wieku 60 lat i więcej).

Taka struktura wiekowa wskazuje na brak równowagi demograficznej i odpowiada strukturze typu regresywnego (procentowy udział najmłodszych jest znacznie mniejszy niż osób starszych)²¹. Obraz społeczno-demograficzny miasta Opola definiuje populację Opola jako starą demograficznie. W ciągu ostatnich sześciu lat potencjał demograficzny Opola zmniejszył się o 2,4%. Przez większość tego okresu przyrost naturalny był ujemny (w 2008 i 2009 r. odnotowano wzrost). Utrzymując się na niskim poziomie współczynnik dzietności (na poziomie 1,01) nie zapewnia zastępowalności pokoleń.

W nadchodzących latach liczba uczniów w Polsce będzie nadal spadać. Prognozy GUS wskazują, że nawet po objęciu od 2012 roku obowiązkiem szkolnym sześciolatków, do 2020 roku będzie mniej o kolejne 590 tysięcy uczniów²².

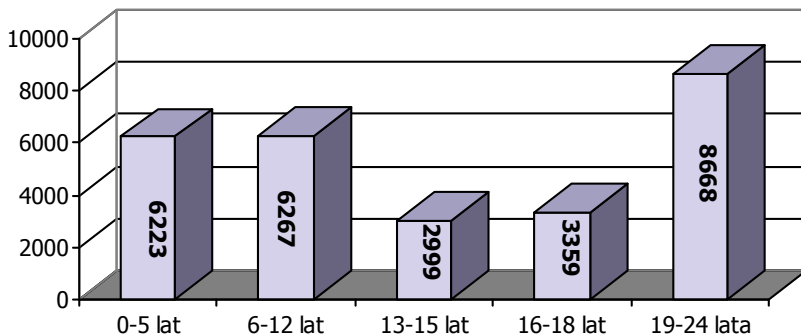
Prognoza liczby uczniów w latach 2010-2020
(w tys.)



²¹ M. Okolski, *Demografia. Podstawowe pojęcia, procesy i teorie w encyklopedycznym zarysie*. Warszawa 2005. Wyd. Scholar, w: R. Drozdowski, I. Borkowska, M. Morchat, dz. cyt.

²² W. Wojciechowski, L. Kalina, A. Łaszek, art. cyt.

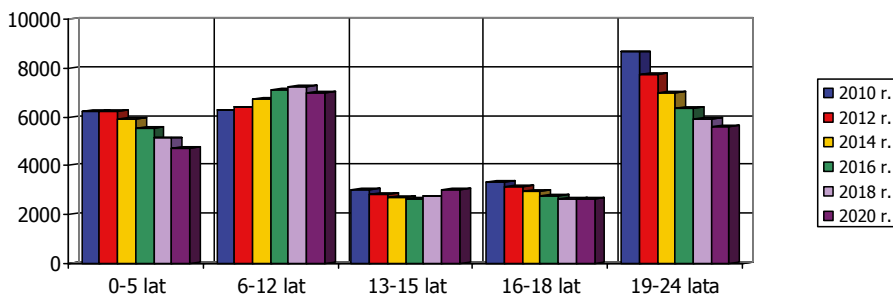
W 2010 r. liczba ludności w tzw. edukacyjnych grupach wieku wynosiła:



Wyk. Liczba ludności Opola w edukacyjnych grupach wieku w 2010 r.

W latach 2004–2009 nastąpił spadek liczby osób najmłodszych i młodzieży. Wprawdzie między 2004 a 2009 rokiem obserwujemy niewielki wzrost liczby osób do lat 4 (445 osób), to jednak wśród kolejnych grup wiekowych, tj. 5–9 lat, 10–14 lat i 15–20 lat nastąpił spadek odpowiednio o 693 osoby, 1371 osób oraz 2271 osób. Największą zmianę między 2004 i 2009 rokiem rejestruje spadek liczby osób w wieku 20–24 lat (ubytek o 2912 osób).

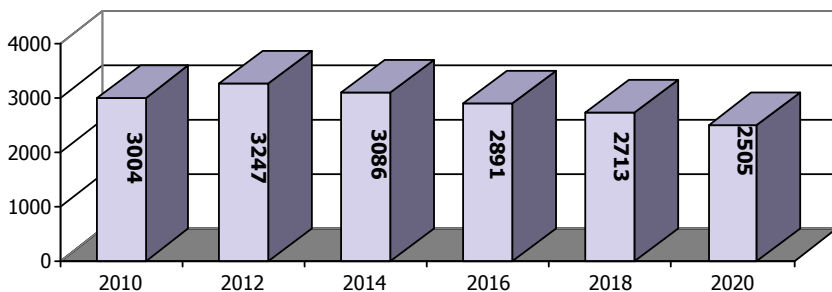
Z danych demograficznych dla miasta Opola wynika, że będzie zmniejszać się liczba ludności w edukacyjnych grupach wieku. Dotyczy to wszystkich grup wiekowych jednak w sposób zróżnicowany. W następstwie zmian demograficznych zmieniać się będzie struktura dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Wskutek falowania wyżów i niżów demograficznych wartości te nie będą miały charakteru ciągłego, lecz będą podlegać okresowym, cyklicznym wahaniom, co przedstawia poniższy wykres:



Wyk. Liczba ludności Opola w edukacyjnych grupach wieku do 2020 r.

Wpływ starzenia się populacji na potencjał wychowawczo-edukacyjny należy rozważyć w dwóch aspektach. Z jednej strony spadek liczby osób w wieku szkolnym w latach 2004–2009 i niewielki współczynnik dzietności sugerują konieczność reorganizacji instytucji oświaty i wychowania w Opolu. Zmniejszanie się liczby uczniów wpływa chociażby na popyt na kadre nauczycielską i tym samym stan ich zatrudnienia. Z drugiej strony, zagwarantowanie dostępności do placówek oświatowo-wychowawczych podnosi jakość życia w mieście i jego atrakcyjność. Inwestowanie w edukację i podnoszenie jakości kształcenia na każdym etapie edukacji powinno być ważnym narzędziem w miejskiej polityce rozwojowej.

3.1. Dzieci w wieku przedszkolnym (3–5 lat)



Wyk. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3–5 lat) do 2020 r.

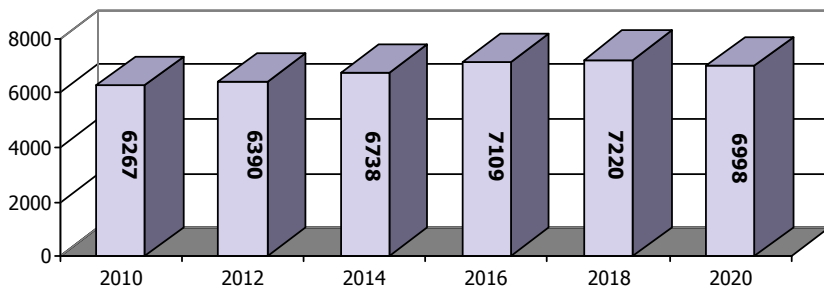
W ciągu najbliższych lat liczba dzieci w wieku 3–5 lat będzie wzrastać, jednocześnie docelowa pożądana wartość wskaźnika upowszechnienia edukacji przedszkolnej w Polsce ma osiągnąć 90% do 2020 r. Następuje zatem połączenie zwiększonych potrzeb ze względu na demografię jak i zwiększenie powszechności edukacji przedszkolnej. Połączenie tych dwóch procesów oznacza duże wyzwanie dla gmin związane z potrzebą utworzenia dodatkowych miejsc w opiece przedszkolnej. Najlepsza sytuacja obecnie i w przyszłości dotyczy 4 województw, w tym m.in. woj. opolskiego. Opole osiąga już obecnie powyższy wskaźnik. Funkcjonujące w mieście przedszkola publiczne, niepubliczne i punkty przedszkolne umożliwiają dostęp do edukacji przedszkolnej dzieciom zamieszkałym w Opolu w wieku 3–6 lat w 93,3%.

Pierwszy etap kształcenia w systemie edukacyjno-wychowawczym obejmuje obecnie dzieci w wieku 3–6 lat, a od roku 2012 – w wieku 3–5 lat. Korzyści z wczesnej edukacji to przede wszystkim możliwość wyrównywania szans edukacyjnych dzieci ze środowisk najbardziej zaniedbanych, możliwość wykrycia różnego rodzaju dysfunkcji utrudniających edukację, a także stymulowanie rozwoju dziecka. Znaczenie edukacji przedszkolnej potwierdza ustawy o obowiązku przygotowania przedszkolnego dla sześciolatków (od 2004 r.), a następnie dla pięciolatków (od 2011 r.). W ciągu ostatnich czterech lat (2004–2008) stan objęcia dzieci w wieku 3–5 lat wychowaniem

przedszkolnym w Opolu wzrósł. W 2004 r. do przedszkoli uczęszczało 71% dzieci w wieku 3–5 lat. Z kolei w 2008 r. już 87%, z czego 85% stanowiły trzylatki, 87% czteroletki i 91% pięcioletki. W 2010 r. dzieci trzyletnie – 82%, czteroletnie – 92%, pięcioletnie – 98%.

Po 2015 r. liczba dzieci w wieku przedszkolnym będzie spadać. Zmniejszająca się liczba dzieci w kolejnych rocznikach urodzeń nie powinna jednak skutkować zmniejszeniem liczby przedszkoli w mieście. Utrzymanie obecnej liczby placówek pozwoli na zachowanie wysokiego wskaźnika dostępności opieki przedszkolnej, co może mieć istotne znaczenie dla polityki rozwojowej miasta Opola.

3.2. Dzieci w wieku szkoły podstawowej (6–12 lat)



Wyk. Liczba dzieci w wieku szkoły podstawowej (6–12 lat) do 2020 r.

Według prognozy GUS szkoły podstawowe mogą oczekiwać od 2011 r. zwiększonego napływu uczniów do edukacji wczesnoszkolnej, a od 2014 r. do klas IV–VI. Z danych z ewidencji ludności miasta Opola wynika, że w roku szkolnym 2011/12 liczba dzieci rozpoczynających naukę w klasie I nie będzie wyższa. Może ona wzrosnąć w zależności od ilości sześciolatków, których rodzice zdecydują się wcześniej oddać dziecko do szkoły. Natomiast od roku szkolnego 2012/13 sytuacja w szkołach podstawowych ulegnie stopniowej zmianie. Po pierwsze – naukę w klasie I rozpoczną jednocześnie dzieci urodzone w 2005 r. (7-latki) oraz urodzone w 2006 r. (6-latki), a więc dwa roczniki pójdą jednocześnie do klasy I. Po drugie – przez cztery kolejne lata, jak wynika z danych z ewidencji ludności, liczba dzieci rozpoczynających naukę w klasie I będzie systematycznie rosła, i tak:

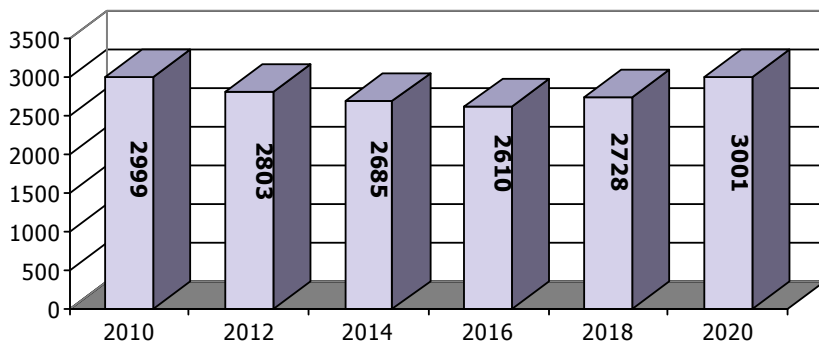
Tab. Prognozowana liczba uczniów w klasie I w szkołach podstawowych na podstawie danych z ewidencji ludności

| Rok szkolny | 2012/13 | 2013/14 | 2014/15 | 2015/16 | 2016/17 |
|----------------|---------------------|---------|---------|---------|---------|
| Liczba uczniów | 1940 – dwa roczniki | 1056 | 1117 | 1148 | 1174 |

W ciągu najbliższych pięciu lat liczba uczniów w szkołach podstawowych może wzrosnąć do 7300 uczniów, a więc o około 2000 więcej w stosunku do liczby uczniów w bieżącym roku szkolnym. Po 2020 r. spodziewany jest spadek ogólnej liczby uczniów w tych szkołach.

Dla grupy wiekowej 6–12 lat miasto posiada odpowiednią bazę do kształcenia. Sieć szkół podstawowych zapewnia dzieciom bezpieczne i higieniczne warunki nauki i rekreacji. Nieprzepełnione klasy w zdecydowanej większości szkół i praca na 1 zmianę stwarzają możliwości kształcenia, wychowania i opieki na satysfakcjonującym poziomie. Należy jednocześnie zauważyć, że mniejsza liczba dzieci zamieszkałych w obwodach niektórych szkół, znajdujących się w peryferyjnych częściach miasta, powoduje konieczność tworzenia oddziałów o zmniejszonej liczebności uczniów. Konsekwencją tego są wyższe koszty kształcenia w poszczególnych placówkach, ale też ogólny wzrost kosztów kształcenia na poziomie szkoły podstawowej.

3.3. Młodzież w wieku gimnazjalnym (13–15 lat)



Wyk. Liczba młodzieży w wieku gimnazjalnym (13–15 lat) do 2020 r.

Na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba uczniów w gimnazjach publicznych zmniejszyła się o 1782 uczniów, a liczba oddziałów klas I–III uległa zmniejszeniu o 69 oddziałów. Malejąca liczba uczniów gimnazjów powoduje, że w niektórych szkołach z roku na rok powstaje mniej oddziałów. Zauważalne jest zjawisko przemeldowywania uczniów do obwodów innych szkół (charakterystyczne dla całego kraju). Jest ono podyktowane rosnącym zainteresowaniem edukacją w wybranych gimnazjach. W miastach mamy bowiem do czynienia z polaryzacją gimnazjów i zjawisko to ma silną, wzrostową dynamikę (Roman Dolata 2009)²³. Istotne jest monitorowanie „migracji” edukacyjnych – dzieci uczących się w gimnazjach spoza rejonu.

²³ A. Chłoń-Domińczak, D. Węziak-Białowolska, dz. cyt.

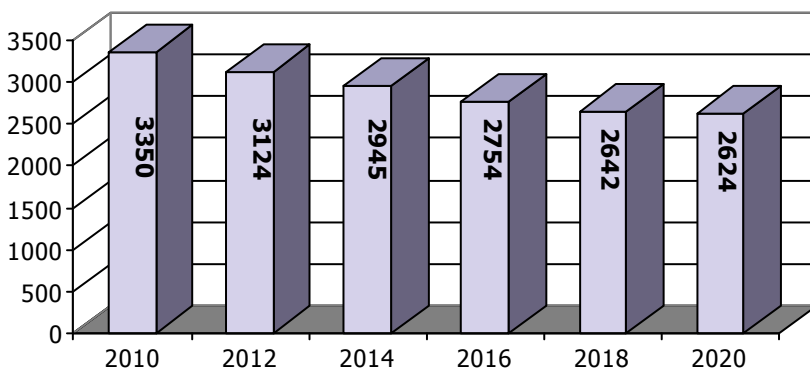
Z ewidencji ludności wynika, że w kolejnych siedmiu latach liczba dzieci rozpoczynających naukę w klasie I gimnazjum będzie wynosić od 942 do 827. Natomiast od roku szkolnego 2018/19, sytuacja w szkołach gimnazjalnych ulegnie stopniowo zmianie. Naukę w klasie I rozpoczną absolwenci szkoły podstawowej urodzeni w 2005 i w 2006 r. (dwa roczniki). Jednocześnie przez cztery kolejne lata, jak wynika z danych, liczba dzieci rozpoczynających naukę w klasie I będzie systematycznie rosła.

Tab. Prognozowana liczba uczniów w klasie I w gimnazjach na podstawie danych z ewidencji ludności

| Rok szkolny | 2012/13 | 2013/14 | 2014/15 | 2015/16 | 2016/17 | 1017/18 | 2018/19 | 2019/20 | 2020/21 | 2021/22 | 2022/23 |
|----------------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------------------|---------|---------|---------|---------|
| Liczba uczniów | 866 | 910 | 879 | 827 | 888 | 891 | 1940 – dwa roczniki | 1056 | 1117 | 1148 | 1174 |

W roku szkolnym 2018/19 liczba uczniów w gimnazjach może wzrosnąć do 3719 uczniów, a więc o około 859 więcej w stosunku do liczby uczniów w bieżącym roku szkolnym.

3.4. Młodzież w wieku ponadgimnazjalnym (16–18 lat)



Wyk. Liczba młodzieży w wieku ponadgimnazjalnym (16–18 lat) do 2020 r

Na przestrzeni ostatnich 5 lat szkolnych (2006/07–2010/11) zmniejszyła się łączna liczba oddziałów funkcjonujących w szkołach ponadgimnazjalnych o 39 oddziałów:

- 374 oddziały – w roku szkolnym 2006/07,
- 335 oddziałów – obecnie w 2010/11.

Taki stan był spowodowany coraz mniejszą liczbą uczniów i słuchaczy pobierających naukę w szkołach. Zmniejszyła się ona o 1.273:

- 10.473 uczniów i słuchaczy – w roku szkolnym 2006/07,
- 9.200 uczniów i słuchaczy – obecnie w 2010/11.

Z obecnego systemu kształcenia ponadgimnazjalnego w Opolu korzystają nie tylko absolwenci gimnazjów z terenu miasta, ale także spoza Opola. Oferta edukacyjna szkół ponadgimnazjalnych Opola przyciąga uczniów głównie z ościennych gmin województwa opolskiego. W ostatnich latach zauważalny był wzrost liczby uczniów spoza Opola, który w ostatnim czasie uległ jednak zahamowaniu, co należy wiązać z występującym powszechnie w tej grupie wiekowej niżem demograficznym. W roku szkolnym 2009/10 uczniowie spoza Opola stanowili 53% ogólnej liczby uczniów klas pierwszych. Według naboru dokonanego na rok szkolny 2010/11 do klas pierwszych przyjęto 2935 osób, w tym 1510 spoza Opola, co stanowi 51% przyjętych.

Sukcesywny spadek liczby kandydatów do szkół ponadgimnazjalnych, w tym również spoza Opola, sprawia, że miejsca w szkołach ponadgimnazjalnych nie są w pełni wykorzystane. Konieczne jest przemodelowanie sieci szkół ponadgimnazjalnych w taki sposób, aby oferta edukacyjna proponowana przez poszczególne placówki, zarówno licea ogólnokształcące jak i szkoły skupione w przyszłych branżowych centrach kształcenia²⁴ nie powieliła się. Pozwoli to uniknąć tworzenia niewypełnionych oddziałów, a tym samym wzrostu kosztów ponoszonych na szkolnictwo zawodowe przez organ prowadzący. Duże szanse na wykorzystanie zasobów szkół ponadgimnazjalnych daje planowany rozwój kształcenia dla dorosłych. Projektowane przez MEN jest ściśle powiązanie szkolnictwa zawodowego z kształceniem ustawicznym w oparciu o wspomniane centra branżowe kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Uwagę zwraca słabnące zainteresowanie kształceniem w liceach i wzrost zainteresowania szkołami technicznymi. Biorąc pod uwagę wysokie ujemne saldo migracji zagranicznych wśród młodzieży, przyczyn zwiększonego zainteresowania kształceniem w ponadgimnazjalnych szkołach technicznych można doszukiwać się we wzroście zainteresowania zagranicznych pracodawców na pracowników posiadających kwalifikacje w konkretnym zawodzie²⁵.

4. Demografia a sieć szkolna

Na podstawie analizy tendencji demograficznych dla naszego kraju sformułowano liczne wnioski odnoszące się do spraw oświaty. Przedstawiono je na spotkaniu informacyjno-konsultacyjnym z udziałem przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego na temat samorządowych strategii oświatowych w grudniu 2010 r. w Warszawie²⁶. Warto mieć na uwadze następujące rekomendacje:

²⁴ Planowana od 2012 r. reforma szkolnictwa zawodowego przewiduje tworzenie branżowych centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego.

²⁵ *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2007/08*, Raport z badań (2008), GUS, s. 41.

²⁶ A. Chłoń-Domińczak, D. Węziak-Białowska, dz. cyt.

1. Prognozy demograficzne wskazują na istotny spadek liczby dzieci i młodzieży uczestniczących w edukacji.
2. Szkoła przyszłości będzie musiała otworzyć się na wszystkie pokolenia, w tym także na inwestycje w rozwój osób dorosłych, uzupełniających i podnoszących swoje kwalifikacje.
3. Zmiany demograficzne mogą być wykorzystane dla zwiększenia roli i udziału szkoły w działaniach na rzecz integracji społecznej na poziomie lokalnym.
4. W najbliższych latach skutki procesów demograficznych będą szczególnie silnie odczuwalne przez instytucje znajdujące się na początku i na końcu cyklu edukacji formalnej – przedszkola i uczelnie wyższe.
5. Zmiana demograficzna oznacza również w perspektywie kilkunastu lat spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, w tym w szczególności osób rozpoczynających swoją karierę zawodową.
6. Sektor edukacji powinien zatem tworzyć atrakcyjne warunki zatrudnienia, aby zapewnić napływ do zawodu jak najlepszych absolwentów.
7. Przeciętny wiek nauczycieli będzie wzrastał, zarówno z powodu starzenia się obecnej grupy nauczycieli, jak i ograniczenia możliwości przechodzenia na wcześniejsze emerytury nauczycielskie.
8. Ważne są inwestycje w rozwój zawodowy nauczycieli.

Powyższe rekomendacje powinny zostać uwzględnione w polityce oświatowej miasta Opola na najbliższe lata.